

ÜLIÕPILASLEHT

Korp!

Filide Patriae

1920
1935

Iga päev toob
uusi maitsekaid mustreid
meie ladudesse

Sügissoojaks:

Meeste palitu- ja ülikonnariie

Naiste mantli- ja kleidiriie

Suurrätid, pesuriie

Voodivaibad

Niit

AKTSIASELTS

KREENBALT

TALLINN

BALTI PUUVILLA KETRAMISE JA KUDUM. VABRIKU A/S-i
KREENHOLMI PUUVILLASAADUSTE MANUFAKTUURI O/Ü.
SINDI TEKSTIILVABRIKUTE ÜH.
O/Ü. EESTI NIIDIVABRIKU

TOODETE SUURMUUGI KESKKOHT

Väikemüük kõigis paremais riide- ja segakauplustes linnas ja maal

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Korp! Filiae Patriae 1920-1935

Esimese naiskorporatsiooni loomise mõte tärkab pärastsojaaegses otsingute ajajärgus, mil üle kogu riigi on käimas rahvuslik ülesehitustöö. Sõja-aastate pärandina toleaeegses seltskonnas valitsev rahutus ja väljaelamise-püüe kajastub ka akadeemilises naisperes. Teisalt ei puudu aga igatsus püsivate väärtuste järele. Juba varem asutatud Eesti Naisüliõpilaste Seltsis võetakse reviderimisele senipropageeritud piiramata isikuvabaduse nõue, mille tulemusiks on rida organisatsiooni siseelule tervendavalt mõjuvaid otsuseid. Ent küllaltki arvukas naisüliõpilasperes leidub üksikuid, kes ei rahuldu ka nende parandustega. Tullies 1920. a. sügisel ühe naisorganisatsiooni tutvumisõhtult, arutavad kolm naisüliõpilast olevaid organiseerumismõimalusi. Tuntakse vajadust intiimsema ringi järele, kus kindla distsipliini abil võidakse kasvatada igakülgselt arenenud, iseseisvalt mõtlevat ja kõlblat akadeemilist naist. Vastandina olemasolevatele vabameelsust rõhutavaile naisüliõpilasorganisatsioonidele nähakse oma sihtide teostamismõimalusi enesepiiramises ja autoritatiivsele printsipiile rajatud vastastikusel kasvatusel. Nii tekib Toome jalal, mis olnud nii mitme üliõpilasorganisatsiooni sünnipaigaks, kavatsus luua naiskorporatsioon.

Et mõte on uus, peetakse vajaliseks sondeerida pinda Ülikooli Valitsuse juures. Kolmeliikmeline delegatsioon saab rektorilt põhimõtteliselt jaatava vastuse uue organisatsioonitüübi asutamise suhtes. Suuremaid raskusi teeb aga tarvilise arvu mõttekaaslaste leidmine. Kuigi kohtutakse teise grupiga, kes samuti kannavad eneses naiskorporatsiooni loomise ideed, jääb nõutavast kümnest ikkagi veel mõni

puudu. Uute algatuste puhul sageli ilmnev umbusaldus tõkestab siingi naisüliõpilasi liitumast senitundmatu organisatsiooni asutajatega. Paljud lubavad liikmeks tulla pärast asutamist, kui organisatsioon on enesele juba teatud seisukoha võitnud. Viimaks ületatakse raskused sellega, et üks asutajaliikme õde, kel seni polnud kavatsust ülikooli astuda, on nõus immatrikuleeruma. Asutakse silmapilkselt eeltõile, töötatakse välja põhikiri ja sõnastatakse deklaratsioon, mis peab kuulutama teisile organisatsioonidele asutatava sihte ja suunda.

Nimeks võetakse Filiae Patriae kaalutlusil — rõhutada erilisel isamaa-armastust ja rahvustunde arendamist ning süvendamist oma liikmeskonnas, kasvatada naiskorporatsioonist tõelisi isamaatütred. Sama kajastub ka korporatsiooni lipukirjas: „Eesti tütar, Eesti kodu tugevasti seotud olgu!“

Värvideks valitakse valge-punane-roheline. Valge sümboliseerib põhjamaa lünevälju ja isamaa tütre hingelist puhtust, punane — koidutaevast, isamaa-armastust, õestust ja noorustuld, roheline — kodumaa metsi ja niite, julget lootust ning energilist püüet paremusele.

Esitatud põhikiri kinnitatakse kohe Ülikooli Valitsuse poolt. Esimese naiskorporatsiooni asutamispäevaks kujuneb seega 27. oktoober 1920. a. Asutajaiks liikmeiks on: Erika Haller, Marta Jürgenstein (esimene esimees), Hella Jürgenstein, Emilie Kirschbaum, Erna Kutsar, Alma Mitt, Selma Mitt, Johanna Raig, Elsa Sepp, Saima Vares. Esimesiks noorliikmeiks saavad Natalie Kutter ja Ella Sirg.

Asutamisteade saadetakse ühes liikmete nimistuga kõigile üliõpilasorganisatsioonidele.

Meeskorporatsioonile lisandatakse eelmainituile ära kirjad deklaratsioonist ning põhikirjast. Osa organisatsiooni vastab sel puhul õnnitlusega, osa vaid teate kviteerimisega.

Uus naisorganisatsioon kohtab pea kõikjal vastuseisu — nii passiivset kui aktiivset. Oodatakse põnevusega sensatsiooni, mida loodetakse esimestena värvimütsi kandvate naisüliõpilaste esinemisest. Lugematud karikatuurid püüavad uut üliõpilastüüpi igati naeruvääristada. Siinkohal võiks mainida, et neis ei puudu kunagi hõõgav pabeross välistunnusena värvide kõrval, ka siis, kui juba üldiselt on teada naiskorporantide eitav suhtumine suitsetamisesse. See kujutamiseviis, mis jääb kauaks püsima, tundub eriti ülekohtusena, sest vaevalt ükski karikaturist suudab kinnitada, et tal on olnud võimalus näha värvimütsis naist suitsetamas. Kuid mitte ükski seltskond ja ajakirjandus, vaid ka teised üliõpilased suhtuvad alahindavalt esimesisse naiskorporandesse. Eriti meeskaasvõitlejad. Uue naisorganisatsioonitüübi asutajais nähakse seiklejaid, kelle kohta püütakse võimalikult palju laimu levitada. Deklaratsioon näitab, et korp! Filiae Patriae liikmed olid valmistunud võitlusele raskustega, olles sealjuures teadlikud oma sihtide kohustavuses. Kõikumata tahe tunnustuse leidmiseks aitas saada nii mõnestki kiibedusest, mis põhjustatud teiste eelarvamusest ning ülekohtusist kallaletungest.

Käsikäes olukorra uudsusega tekib ka oma liikmeskonnas töötakistusi üksikute näol, kes kipuvad võõriti tõlgitsemä naiskorporandi mõistet, võttes eeskujuks meesburši negatiivsemaid esindajaid. Selline vastutöötamine äsjarajatud põhimõttele sunnib oma hulgast kõrvaldama osa neid, keda alles mõne nädala eest vaevu oli suudetud koondata ühise ettevõtte ümber.

Säljuures ei jäeta ka hooletusse korporatsiooni siseelu kujundamist. Töötatakse välja kodukord ning lisaks deklaratsioonile koostatakse põhimõtted. Töötatakse alati jääda vaimset, kõlblalt ja kehaliselt terveks eesti naiseks. Püstitatakse nõue kõrge hinge kultuuri järele. Samuti otsustatakse rakenduda karskusaate teenistusse, kusjuures võetakse vastu ka suitsetamiskeeld.

Praegu, mil naiskorporatsioon on kujunenud kindla ilmeliseks organisatsioonitüübiks, on raske kujutella, kui palju vaeva ning ajakulutust nõudis esimese naiskorporatsiooni kodukorra koostamine. Eeskujuks vaid mehed, tuli luua peaaegu mittemillestki. Ülesande lahendasid aga õnnelikult korporatsiooni esimesed ametnikud, kelle hulgas väärivad esiletõstmist Marta Rosenberg-Jürgenstein, Ella Kuuskmann-Sirg, Juta Särgava ja Mall Jürma-Kuusik. Viimati mainitu on ka korporatsiooni lipulaulu autor.

Organisatsiooni algupäevil käiakse koos kaasvõitlejate erakortereis, kuni avaneb võimalus kodu luua väikses toas Pepleri tänaval, mille ainsaks kaunistuseks on elavad lilled. Selles kitsas ja küllalt armetuski toas pühitsetakse väiksearvulise, kuid üksmeelse pere esimene aastapäev ning õestuspäidu.

Liikmete arvu kiirel suurenemisel ollakse sunnitud korduvalt kortereid vahetama. Koos tükk-tükilise korterisisustamisega pannakse alus ka raamatukogule ja lugemislauale, muretsedes esijoones koguteoseid, sõnastikke ning teaduslikku kirjandust. Otsustatakse liikmeskonnale kättesaadavamaks teha haruldasemaid raamatuid, jättes teisele kohale kõikjal leiduvad ilukirjanduslikud tooted. Arvestades meie väikest majanduslikku kandejõudu püütakse vältida veel ühe paralleel-raamatukogu tekkimist, mida meie arvukate seltskondlike organisatsioonide tõttu esineb niigi andeksandmatult rohkesti. Huvitav on märkida, et tegelikult pani raamatukogule aluse prof. S. Talvik, kinkides korporatsioonile 1920. a. oma väitekirja „Die Lepra im Kreise Oesel“.

Ühisel nõul ja jõul ületatakse raskusi, püüdes ausalt näha ja parandada puudusi. Üksmeelt häiritakse vaid kord, nimelt 1925. aastal, mil üliõpilaskonnas esinevaid teravaid kallale tunges korporatsioonile kajastub korp! Filiae Patriae'ski, põhjustades kümne liikme lahkumise. Pereheit ei too enesega majanduslikku ega ka liikmete kriisi, kuna järjest enam kaovad seltskonnas halvaks panu avaldused, ja organisatsioon võidab üha kindlama seisukoha.

Nii imelik kui see ka pole, esimest üldist poolehoidu ja tunnustust osutatakse seni naeruvääristatud naiskorporandele neid 1922. aastal tabava kaotuse puhul, mil musta rõivastatud akadeemilised naised saadavad looritatud välismärgis viimseesse puhkepaika oma kaaslast Alma Vandereri. Matuseist võtavad osa teiste üliõpilasorganisatsioonide ametlikud esindajad, tunnustades seega korp! Filiae Patriae't endaga ühevääriliseks. Vahekord varem asutatud naisüliõpilasseltsidega oli juba algaastail olnud sõbralik. 1924. aastal moodustati nendega aukohtu vahekord, veidi hiljem ka Eesti Üliõpilaste Seltsiga. Samal aastal tekkis kavatsus luua kartell Eesti Korporatsioonide Liiduga. Lepiti kokku vastastikusel osavõtus tähtpäevist ja leinakorra suhtes. Ootamatuid takistusi esitas aga auasjade lahendamisküsimus. Nimelt leidis osa meeskorporatsioonide, et nende käitumine ei saavat põhjustada väljakutseid naiskaasvõitlejailt, mistõttu aukohtukorra fikseerimine osutuvat tarbetuks. Tegelik elu näitas aga vastupidist. Nii mõnelgi puhul solvatud naiskorporant pidi auasju lahendama venna või abikaasa kaudu,

*Korp! Filiae Patriae eestseisus
pro II sem. 1935. a.*

*Salme Puhk, Elisabet Rammul
(esimees), Alice Pedaja*

kuna enesel selleks puudus võimalus. Et korp! Filiae Patriae liikmed püsisid oma nõudel, teisel pool aga ei tehtud järeleandmisi, mille tagajärjel küsimus ei saanud Eesti Korporatsioonide Liidus tarvilist enamust, jäi kartell-leping sõlmimata.

1924. aastal asutatud naiskorporatsioonidega oldi algusest peale sõbralikus läbikäimises. Eriti soojaks osutusid sidemed korp! Indla'ga, kellega astuti 1929. aastal 11. novembril kartelli. Aastase kestvuse järele selgus aga, et lepingu allakirjutamisega oli liigselt rutatud. Mõlemate naiskorporatsioonide välistegevuses ilmnes külaliski suuri lahkuminekuid. Kuigi lepingu järele kohustuti toetama teineteise ettevõtteid, puudus tegelikus elus ühine tööväli, mis eelkõige on suuteline siduma kaht organisatsiooni. Leiti vähe olevat vastastikustes külaskäikudes avalduvast pühapäevasõprusest kartell-lepingu säilitamisel, mispärast tühistati leping 1931. aastal.

Mitmekesiste huvide ja harrastustega naisüliõpilaste koondudes, rikastub korp! Filiae Patriae siseelu üha enam. Cantustundide kõrval hakkab 1926. aastal järjekindlalt teotsema seni vaid tarbekorral kokkutulnud kahekoradne kvartett, esinedes korporatsiooni omavahelisel õhtuil. Ksv! Lonny Paigalise ülikooli lõpetanuna Tartust lahkudes asub kvartetit juhtima ksv! Regina Kriisk-Sokk. Töö omandab järjest korrapärasema ilme, mille tõttu kvartetist kujuneb varsti neljakümneliikmeline naiskoor. 1933. aasta sügisel esinetakse juba koos Akadeemilise Meeskoori ja Eesti Naisüliõpilaste Seltsi kahekorde kvartetiga ülikooli aulas. 1934. aasta märtsis toimub sääl uus kontsert Akadeemilise Meeskooriga, millele järgneb ühine kontsertmatk

Rakverre, Tallinna ja Tapale. Samal kevadel valitakse korp! Filiae Patriae naiskoor Tallinna Meestelaulu Seltsi sõpruskooriks. 1935. aasta aprillis annab koor iseseisva kontserdi ülikooli aulas oma perre kuuluvate solistidega, kelleks on Lonny Paigaline (laul) ja Hilja Saarne-Neumann (klaver). Mõni päev hiljem esineb koor solistidega Riias Läti naiskorporatsioonide koori külalisena. Kontsert õnnestub eesti naislaulu tutvustamisel naabermaal, saavutades ühtlasi Läti arvustuse täielise tunnustuse.

Lava- ja näitekunstilise meele arendamiseks töötab korporatsioonis 1931. aastast näitering. Juba korporatsiooni algaastail katsetati mõningate lavastustega, millest õige rahuldavalt õnnestusid Kitzbergi „Libahundi“ II vaatus ja Raudsepa „Kikerpilli linnapead“. Viimast on korratud ka hiljem. 1931. aastal ellukutsutud näitering kannab esilavastusena ette Raudsepa „Mikumärdi“. Järgnevad Mälgu „Vaesemehe utetall“, Metsanurga „Agulirahvas läheb ajalukku“, Tammani „Võlglane“, Kitzbergi „Püve talus“, katkendeid Raudsepa „Sinimandriast“, Adsoni „Lauluisa ja kirjaneitsist“ j. t. Välismaistest lavateostest mängitakse Galsworthy „Joy'd“. Raskusi valmistab lava puudus. Dekoratsioonid maalitakse ise primitiivsete abinõudega, samuti on grimmijad enamjuhtudel olnud omad liikmed. Näitering on töötanud ka väljaspool organisatsiooni. Nii dramatiseeriti muuseas viimase poolt üheks Kaitseliidu ettekandedõhtuks Gailiti „Toomas Nipernaadi“. Sama dramatiseering lavastati ka omas organisatsioonis.

Kahest konvendis ilmuvast omavahelisest ajakirjast sisaldab „Jõulualbum“ karikatuure konvendi kui ka üliõpilaskonna eluavalduisist.

Korp! Filiae Patriae Vilistlaskogu eestseisus — 1934./35. tegevusaastal.

Lucie Jürisson-Põdras, Valeria Viilip-Leesma (esimees), Aime Kangro, Luule Urov-Vinnal, Ella Anderson.

„Rebasurg“ annab noorliikmeile võimalust avaldada oma eriharrastusi ja võimeid.

1926. aastast tegutseb korporatsioonis pidevalt võrkpalli naiskond, mis vahelduva õnnega on osa võtnud kõigist üliõpilaskonna võistlusist.

1932. aasta kevadsemestril moodustatakse korporatsiooni vaimse elu intensiivistamiseks n. n. Kultuurtoimkond. Toimkonna esiülesandeks on kaasvõitlejaid enam hindama õpetada omakultuuri saavutisi, korraldades vastava kandepinnaga ettekande- ja vaidlusõhtuid. Koos raamatukoguhoidjaga koostab toimkond juurdemuretsetavate raamatute nimestiku iga tegevusaasta algul. Samuti aidatakse noortevanemat referaatide teemade leidmisel ja tööde hindamisel. Toimkond on korraldanud oma liikmeile ka soome keele kursusi. Täiel määral kuulub Kultuurtoimkonna valdkonda isamaalise õhtu sisustamine omakultuuriliste ettekannetega Vabariigi aastapäeval.

Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste lähendamise sihiga korraldatakse korp! Filiae Patriae's igal kevadsemestril õhtu, kuhu palutakse õppejõude abikaasadega.

Vilistlaspere kasvades asutatakse 27. oktoobril 1926. a. korp! Filiae Patriae Vilistlaskogu, kellelt korporatsioon on aegade jooksul saanud nii moraalselt kui aineliselt tuge. Samal aastal moodustub korporatsiooni Tallinna Koondis, kuna aastate vältel suur osa kaasvõitlejaid on siirdu-

nud pealinna. Tallinna Koondis on püüdnud käsikäes organisatsiooniga kasvatada oma liikmeid rahvusliku mõtlemisviisi alusel, seistes sealjuures ühtlasi õestusaate teenistuses.

Välistegevuses on korporatsioon juba algupäevil näidanud küllaltki suurt aktiivsust. 1925. aastal naiskodukaitse loomisel astutakse in corpore Naisüliõpilaste Kodukaitse Ühingu liikmeks. 1926. aastal liitub korp! Filiae Patriae koos teiste naiskorporatsioonidega Naiskodukaitse IV jaoskonnaks, mille sihiks on vastava meeskorporatsioonide malevkonna toetamine.

1925. aasta I semestril ühinetakse Lilli Siburgi Abiraha Toimkonnaga, kus ühes Eesti Naisüliõpilaste Seltsi ja E. N. Ü. S. Ilmatariga on edukalt abistatud kehvemaid naisüliõpilasi. Samuti võetakse osa Tartus asetsevast Naisorganisatsioonide Lugemislaua tegevusest.

Akadeemiliste ühingute tööle on korp! Filiae Patriae liikmed aktiivselt kaasa elanud, andes oma hulgast mitmeid juhtivaid tegelasi. Eriti tihedas seoses ollakse Akadeemilise Hõimuklubiga, kelle esimeheks paaril tegevusaastal on olnud korp! Filiae Patriae liige. Pidevalt on seisnud sääli korp! Filiae Patriae kaasvõitlejad ka teistel juhatusliikme kohtadel. Hõimuaate süvendamise eesmärgiga sõlmiti 1930. aasta algul sõprusleping Soome Hämäläis-Osakunta'ga, mille sihiks seatakse vastastikune tutvumine kahe sõsarahva maa ja kultuuriga. Lepingut eraldab teistest omataolistest kohustus õppida ja õpetada teineteise keelt.

Huvi väikehõimude vastu põhjustas korp! Filiae Patriae liikmete algatusel esimese kõnelennu 24. veebruaril 1933. a. Eesti Ingerisse, millest osa võttis päälle viie korp! Filiae Patriae liikme ka üks meeskaasvõitleja. See oli esmakordne juhus meie riiklikul iseseisvusajal, mil eesti üliõpilased korraldasid äratusretke Ingeri väikehõimude juurde. Külaskäiku korraliti järgnevat aastail.

Üliõpilaskonna Edustuse tegevusest on pidevalt osa võetud. Korp! Filiae Patriae esindajad on töötanud toimkondade juhatajate ja liikmetena; samuti on täidetud juhatuses sekretäri ja laekuri kohti. Ka praegune SELL-liidu abipresident kuulub korp! Filiae Patriae liikmeskonda. Algul kandideeriti Edustusse Eesti Korporatsioonide Rühmas, millest eraldumine hiljem osutus vajaliseks. Nimelt ei võimaldanud rühma kodukord oma liidri diktatuuri süsteemiga teatavil juhtudel eri seisukohtadele jäämist, nõudes alati rühma kui terviku esinemist. Korp! Amicitia ja korp! Filiae Patriae, seades üliõpilaskonna huvid kõrgemale üksikrühmituste huvidest, rõhutades sealjuures isikutubli-

duse printsiiibi vajadust, moodustasid 1931. aastal esimese puht-naisrühma Eesti Naiskorporatsioonide Rühma nime all, et teostada edukamalt oma põhimõtteid.

Nii on korp! Filiae Patriae 15 aasta kestel võitnud enesele eluõiguse akadeemilise pere liikmena, luues omapärase intiimorganisatsiooni tüübi, mille on võtnud omaks peale eestlaste ka teiste riikide naisüliõpilased. Eesti eeskujul tekkis 1921. aastal Lätis esimene naiskorporatsioon „Daugaviete“, millele hiljem järgnes terve rida teisi. Leedu „Filiae Lithuaniae“ palus asutamisel oma eesti esiemalt koguni põhikirja ja kodukorra ära kirju, et nendele tuges korraldada oma siseelu. Küll on erinevate olude tõttu mõlema maa naiskorporatsioonid nihkunud algkujust kaugemale, üks rohkem, teine vähem, ent põhimõtted on üldjoontes püsivad samadena. Kui veel arvesse võtta naiskorporantide arvu rapiidset tõusu eesti naisüliõpilaste koguarvuga võrreldes, (eesti naisüliõpilaskorporatsioonidesse kuuluvaist naisüliõpilastest on käesoleval semestril 65% naiskorporante), siis peab mõnna, et

Korp! Filiae Patriae asutajad liikmed.

esimeste naiskorporantide vääramatu tahe läbi lüüa on saavutanud tulemusi.

Elisabet Rammul.

Korporatsioon

Filiae Patriae algupäevilt

Nüüd, mil seljataga korp! Filiae Patriae asutamise raskused, mil meie organisatsioon on leidnud kõikjal tunnustust, on huvitav pöörduda tagasi minevikku ja otsida sealt vastust küsimusele: „Milleks asutati korp! Filiae Patriae?“ — Praegu ei juurelda enam selle üle, kuna seistakse tõsiasja ees ja leitakse, et see peab nii olema. Ent 15 aasta eest oli küsimus nii üliõpilaskonnas kui ka Tartu seltskonnas põnevamaid, ning meil, asutajail, tuli mitmeid kordi päevas omi seisukohti kaitsta.

Et võidaks mõista esimese naiskorporatsiooni asutamise paratamatust, püüan kirjeldada olukorda üliõpilaskonnas esimesil eesti ülikooli aastail. Vene ülikooli ja Rostovtsevi kõrgemate kursuste ajast oli säilinud üks nais- ja kaks sega-organisatsiooni, lisaks üks äsjaasutatud naisüliõpilasselts, millega oli võimalus liituda akadeemilisel naisel.

Kuna valikuvõimalusi oli ainult nende nelja organisatsiooni vahel, otsustasin isiklikult astuda puhtnaisorganisatsiooni, kuna sega-organisatsioonis esinev äärmuslik seltsimehelikkuse rõhutamine naise ja mehe vahel oli mulle vastuvõtmatu. Käisin külalisena ühe naisorganisatsiooni n. n. kirjandusõhtuil, kus mulle eriti silma torkas vabameelne suhtumine suitsetamisesse ja alkoholi tarvitamisesse. Püüdsin oma külaskäikudel kõnesoleva organisatsiooni liikmetega juttu teha põhimõtteliste küsimuste üle: kuidas tuleks naistel suhtuda karskusaatesse jne. Vastus oli: „Peab valitsema täielik vabadus igas asjas. Üliõpilaskorporatsioon ei või oma ülesandeks võtta liikmete kasvatamist, mis tähendaks kitsendust isiku omapära kujunemisel. Isik arenegu vabalt, ümbruskonna surveta ja väliste mõjudeta. Ainult sel teel kujunevad huvitavad omapärad tüübid.“ — Säärast suurt vabaduseihkamist võisin osalt mõista: olime äsja saavutanud vabaduse, riikliku iseseisvuse, ja priiuse-joovastus, mis oli haaranud kogu seltskonna, takistas ette nägemast kaugemale.

Meie, rahulolematute, grupp tuli kokku olu-

Korp! Filiae Patriae täyttyessä 15 vuotta, saan Hämäläis-Osakunnan puolesta lausua lämpimimmät onnittelet ystävyyskorporaatiollemme.

Viisitoista vuotta on kansan historiassa lyhyt aika, mutta vapaan valtakunnan alkutaipaleella se merkitsee — samoinkuin yksilönkin elämässä — perustavaa, suuntaa antavaa ikäkautta, joka varsin suurelta osalta määrää tulevan kehityksen kulun. Ja aatteellisen järjestön elämässä 15 vuotta on ju pitkä taival; se on ikäsaavutus, joka osoittaa, että tämä järjestö on löytänyt toiminnalleen oikean pohjan, että sillä on yhteiskunnassa oma tehtävänsä, jonka toteuttamiseen se voi yhä kasvavalla voimalla antautua.

Ylioppilasjärjestöillä on nykyoloissa erittäin tärkeä merkitys kaikissa sivistysmaissa. Ne kasvattavat opilliselle uralle lähtenyttä nuorisoa, jonka joukko viime vuosina on jatkuvasti suurentunut, oikealla tavalla kehittymään tulevaan tehtäväänsä isänmaan palveluksessa ja sen asioitten hoidossa. Ne opettavat akateemiselle nuorisolle oikeata isänmaanrakkautta sekä kurin ja vastuuntunteen merkitystä. Ne kasvattavat jäsenistään yksilöitä, jotka ymmärtävät velvollisuutensa myös yhteiskuntaa kohtaan.

Opiskelevan nuorison kokoonpanossa on viime vuosikymmeninä tapahtunut huomattava muutos, joka on merkittävällä tavalla vaikuttanut myös ylioppilasjärjestöjen laatuun sekä toimintamuotoi-

NIILO SÖYRINKI
Hämäläis-Osakunna kuraator.

hin: korkeakoulujen oppilasaineksen yhä huomattavampi naisistuminen. Tämä tosiseikka, jonka seuraukset ennen pitkää tuntuvat kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla, on avannut ylioppilasjärjestöille tilaisuuden kokonaan uusiin työmahdollisuuksiin ja tehtäviin. Niiden on valmennettava akateemisesti sivistyneistä nuorista naisista työntekijöitä niille monille eri paikoille, joita aikaisemmin miespuoliset kansalaiset ovat enemmän tai vähemmän yksinään hoitaneet. Niiden tehtävänä on antaa heille se välttämätön kansalaiskasvatus, jota tie-

korra põhjalikumaks ja kindlamaks kaaluteluks. Oli selge, et kuigi nii mitmeski asjas võisime nõustuda olemasolevate organisatsioonidega, siis ometi teatud arusaamised ja sihid käisid meie omadele risti vastu. Meie arutluste tulemused olid järgmised: rahvustunde süvendamine kõrval on vajaline tõsta naise iseteadvust. Oli kuidagi piinlik näha, et koosolekuil, välja arvatud üksikud erandid, võtsid sõna ainult mehed, naised nõustusid vaikides kõigega, mida kõneldi või otsustati. Puudus täielikult julgus ja üheväärsuse tunne mehega. Säärane olukord oli tingitud tõsiasjast, et naised seni olid olnud hariduslikult madalamal tasemel võrreldes mehega. Naistel polnud võimalik pääseda õppima vene ülikooli — või siis ainult erand-

juhtumeil. Akadeemiliste meeste ringis valitses veel uskumatult kindlasti põhimõte, et abielluda saab vaid arenematu naisega, kuna ülikooli haridus mõjub hävitavalt naiselikkusele. Kuid need seisukohad olid osalt õigustatudki, sest akadeemilised naised ise kultiveerisid n. n. sinisukalist vaimu. Meie leidsime, et tuleks tagasi pöörduda naise omapära juurde, loobuda mehe kopeerimisest ja mehestumisest. Naise ja mehe suhtumine teineteisesse olgu loomulik, ära üleliigne labasus ja seltsimehelikkus! Kahjulik on igasugune liialdatud vabadus joomises, suitsetamises ja seltskondlikus käitumises. Ilmtingimata vajalik on naise enesedistsiplineerimine, vaimsete huvide tõstmine ja seltskondlik kasvatus. Nende põhimõtete elluviimi-

teellised ja ammatillised opinnot kõrgeakoulussa vaativat täydennykseksen.

Korporaatio Filiae Patriae on menestyksellä toiminut Eestin akateemisten naisten kehittämissä pystyviksi niihin tehtäviin, joita nuori itsenäinen valtakunta heille tarjoaa. Se on ollut mukana luomassa sitä polvea, jonka käsiin vastuu isänmaan kohtaloista vähitellen on siirtyvä. Se on tahtonut kasvattaa naisia työskentelemään miesten rinnalla yhteiskunnassa sekä puolisoina ja äiteinä vaikuttamaan kodin hiljaisessa piirissä jossa nainen kaikkina aikoina on ollut todellisen sisällyksen antajana.

Mutta Hämäläis-Osakunnassa on mielihyvin saatettu todeta, että korp! Filiae Patriae on tahtonut ulottaa toimintansa vieläkin laajemmalle ja suorittaa osansa myös siinä heimositeiden lujittamistyössä, jota Eestin ja Suomen akateemisen nuorison välillä on niin innolla harrastettu. Se läheinen ja lämmin suhde, jolla ystävyyssojimus korp! Filiae Patriae ja Hämäläis-Osakunnan välillä solmittiin, on vuosi vuodelta jatkuvasti lujittunut. Me olemme saaneet kokea niin monta kaunista ilmausta siitä voimakkaasta heimorakkautesta, jota veljeskansojen nuorisot tuntevat toisiaan kohtaan, että me olemme tulleet yhä vakuutetummiksi näiden kansojen tulevasta läheisestä vuorovaikutuksesta.

Nuorison parissa elävä aktiivinen heimorakkautus, joka ei ole muodollisen sukulaisuuden tai ulkonaisten olosuhteiden kehityksestä riippuvien

hetkellisten sympatiojen varassa, vaan saa voimansa kiinteästä yhteenkuuluvaisuuden ja keskinäisen ymmärtämyksen tunteesta, on parhaana takeena veljeskansojen tulevasta onnellisesta kehityksestä. Me voimme täydellä syyllä toivoa, että meidän kansamme, jotka historiallisten ja maantieteellisten seikkojen takia ovat joutuneet erillään toisistaan huolehtimaan itsestään kumpikin omalla tahollaan, tulevaisuudessa saavat yhä enemmän vaikutteita ja tukea toisiltaan ja siten pystyvät aina voimakkaammin täyttämään tehtävänsä historiassa. Ainoastaan tätä tietä on luotavissa koko pirstaantuneesta suomalais-ugrilaisesta kansanheimosta lujan yhteenkuuluvaisuudentunteen täyttämä kokonaisuus, sivistysmahti, jolla on vielä paljon sanottavaa inhimillisen kulttuurin suurten neuvospöytien ääressä. Jos meissä nuorissa vain riittää tarpeeksi rohkeutta, isänmaanrakkautta ja uhrimieltä, niin me olemme taistelevat kansoilemme suuren ja kirkkaan tulevaisuuden.

Hämäläis-Osakunta soovittaa korp! Filiae Patriaele pitkää ikää sekä jatkuvaa menestystä pyrinnoissään. Kasvattakoon se isänmaallen kunnan tyttäriä, jotka täyttävät tehtävänsä sekä yhteiskunnan että kodin palveluksessa.

Mätsi - Täyriku!

seks oli möödapäsematu uue organisatsiooniloomine, mis täiel määral võtaks omaks meie püstitatud sihid ja vaated. Miks asutasime korporatsioonil ja mitte seltsil, küsiti meilt sageli. Arvasime, et korporatsioonil on kinnisem, intiimsem ring, kus on läbiviidav karm distsipliin ja alluvuse põhimõte, vastandina seltsides propageeritavale vabadusele.

Olles oma otsuses täiesti veendunud, asusime korp!l-loomise teostamisele. Ülikoolil valitsuselt ei tulnud mingit vastuseisu, ent uue organisatsioonil registreerimiseks vajalise kümne liikme leidmine sai üheks esimeseks raskuseks. Otsisime ja kõnelesime nädalaid — ikka puudus meil kolm liiget. Meie tuttavad naisüliõpilased osutasid küll suurt huvi uuele algatusele, kuid ikka vastati:

„Asutage ära, küllap siis tulen,“ või ka sageli: „Kuidas suhtub sellesse Estica või Vironia? Kui teaksin, et nad vastu ei ole, siis astuksin...“

Saime aru, et ei või oma liikmeiks võtta sääraseid kõhklejaid, iseteadvuseta naisi, kes vähimagi raskuse korral laiali jookseksid — ja siis võiks täituda seltskonna ennustus: naiskorporatsioonide iga ei kesta üle kolme aasta, nagu näitavad minevikukogemused teistest maadest. Niisugused pahatahtlikud ennustused tegid meile veelgi südamelähedasemaks meie kavatsused — ja oli selge, et oma mõtete kindlal läbiviimisel me ei võinud oma ringis sallida kõhklejaid ja ebakindlaid.

Jutt naiskorporatsioonil asutamisest levis kulu- tulena üliõpilaskonnas ja samas kutsus esile opo-

Heimosisaren muistelmia

Kun ensimmäisenä suomalaisena jäsenenä yritän mielessäni eritellä vuodentakaisia tunteita ja muistelmia korp! Filiae Patriae'n suojissa vietetyn lukukauden ajoilta, valtaa minut lämmin tunne. Muistan ennen kaikkea juuri sen todellisen siskouden, joka korp! Filiae Patriae'n jäsenet niin kauniisti yhdistää toisiinsa. Kaikki he ovat yhtä suurta perhettä, johon minutkin, heimosisar, heti alusta alkaen lujasti liitettiin. Muistan iloisen ystävällisyyden ja alttiin palvelushalun, jolla korp! Filiae Patriae'n jäsenet aina toisiaan kohtelevat. Yhden ilo on kaikkien ilo, yhden suru kohtaa kaikkia. Heti konventin huoneisiin astuesssa tulvahtaa vastaan tästä kaikesta kertova lämmin tuulahdus, joka parhaiten todistaa, että korp! Filiae Patriae'n konventti on kauniilla tavalla osannut muodostaa jäsenilleen kodin.

Mieleeni nousevat monet tämän herttaisen kodin piirissä vietetyt hetket. Muistan opettavaiset rebasluennot, joilla meille tarjottiin viisautta, ei ainoastaan ylioppilasaikaa, vaan koko elämää varten. Muistan lauantai-illat, jolloin kokoonnuttiin esitelmää kuulemaan, mutta niiden jälkeen ei maltettukaan lähteä pois, vaan vietettiin aika yhdessä myöhään yöhön asti. Oi sitä riemua, mitä näihin lauantai-iltoihin mahtui! Laulua, soittoa, hupaisia tansseja, hauskoja piloja aivan loppumattomiin! Ja viimeksi yöllä sytytettiin kaminaan tuli ja hiljennettiin sen ääreen juttele-

KERTTU MYLLYLÄ

maan. Juuri nämä lauantai-illat osoittivat minulle, miten konventti veti jäseniään puoleensa. Kukaan ei halunnut lähteä pois. Yhdessä oli hyvä olla — — — — —.

Muistan erikoisesti erään rebasluennon, jolloin oli puhe isänmaasta. Silloin ymmärsin, etteivät tämän korporation jäsenet turhaan kannata kaunist-

sitsiooni ja vastutöötämise. Eriti agaralt püüdsid mehed naeruvääristada kõike, mis tuli meie poolt. Kõneldi igasuguseid hirmu- ja õudusejutte joomaklubi asutamisest, kuhu ei sobivat minna heast perekonnast tütarlapsel jne.

Need jutud andsid esialgu soovitud tagajärgi — me ei saanud kokku kümnetki naist!

Kuid viimaks leidsime nad siiski ja korp! Filiae Patriae asutamine sai teoks. Asutamiskoosolek ja edaspidised kokkutulekud peeti minu vanemate korteris Näituse tänaval, sest kulud olid algul suured ja oma korteri küsimus lükati tulevikule. Elasime kogu asutamisaja mingis omapärasel joovastuses, sest iga uus päev tõi mingi sekelduse ja vahejuhtumise. Olime märgilauaks üliõpilas- ja seltskonna halvustavaile juttudele. Ajalehe veergudel ilmus karikatuure ja igasuguseid joonealuseid, milledes suhtuti meisse naeru-

vääristavalt ja pilkavalt. Suursündmusena oodati esimest värves esinemist, loodeti muidugi kõmu ja skandaali.

Enne ametlikku esinemist koostasime esimehena meie deklaratsiooni, milles meeskorporatsioonile avaldasime oma sihid ja seisukohad.

Esmakordselt läksime välistärgis „Vanemuisesse“ kontserdile. See samm oli raske — publik suhtus meisse pilkavalt, väljendades seda ilmselt naerus, valjude märkuste tegemises jne. Järgmisel päeval „Verneris“ kohvikus tuli meie juurde „Postimehe“ toimetuse liige härra N. N., kes küsis: „Kas täna on mardipäev, et need räbalad omale pähe olete ajanud?“ Hommikul oli „Postimehe“ vitriinis suur värviline karikatuur, mis kujutas meie liikmeid joobnutena õllevaatidel, üleskutsega: „Veel on linte, veel on õlut — uusi liikmeid võtab vastu korp! Filiae Patriae.“ Palusime selle kõr-

ja ylvästä nimeä: isänmaan tyttäret. Jokainen heistä on todellinen Eestin tytär, jokainen haluaa varttua ihanteelliseks Eestin naiseksi, jokainen muistab lakkinsa ja nauhansa punaisen värin symbolisoivan isänmaanrakkauten pyhää tulta. Kuniit ja innostavat isänmaalliset laulut kaikuvat usein korp! Filiae Patriae'n suojissa. Olen ylpeä saadessani olla tällaisen isänmaallisen hengen läpitunkeman korporation jäsen ja opin suuresti rakastamaan Eestin maata ja kansaa, vaikka oma isänmaani onkin lahden takana.

Muistan jäseniä toisiinsa lähentävät traditiot, jotka rikastuttavat heidän elämäänsä. Muistan kokouskutsujen viennit (kuinka jännittävää se olikaan ensimmäisen kerran!), syntymäpäivönnittelut, rebasteatterit ja lukemattomat muut! Kaikkein valtavimpana on mieleeni painunut komerš, jolloin yhdessä eestiläisten heimosisarteni kanssa sain lyödä valko-puna-vihreän lakkini rapiiriin ja vannoa valan. Sillä hetkellä erikoisesti tunsin, kuinka läheisiä kaikki olimme keskenämme.

Kun tiesin joutuvani Tarttoon stipendiaatiksi, aavistin, että minulla oli edessä suurenmoinen lukukausi, mutta niin paljonantavaksi, kuin se todella muodostui, en osannut sitä kuvitella. Ja siitä saan kiittää korp! Filiae Patriae'ta. Tunnen, että sen suojissa on minulla koti, jonne olen tervetullut ja josta aina löydän ystäviä. Ylpeänä katselen seinälläni riippuvia värinauhoja ja — lakkia ja lasken korp! Filiae Patriae'n suojissa viettämäni syksyn elämäni kauneimpien joukkoon. Siksi olen valmis ensimmäisenä toivottamaan rakkaalle korporatiolleni parasta onnea sen merkipäivänä. Viihtyköön ilo sen suojissa, säilyköön sen toiminnassa oikea henki, kestäköön sen jäsenten siskous! Vivat, crescat, floreat korp! Filiae Patriae!

Lerttu Myllylä.

valdada ja otsustasime aru pärida mainitud ajakirjanikult. Teadsime, et ta töötab õhtul hilja lehe toimetuses. Varustusime ratsapiitsadega (et mulje oleks hirmuäratav!) ja üllatasime härrat ta töölaual taga. Meid silmates hakkas ajakirjanik end vabandama, seletades oma hommikust käitumist ebakaine olekuga. Samas lubas ka edaspidi loobuda selletaolisist kallaletungest meile. Meie külaskäik toimetusse levis linnas igasuguste variantidena. Kõneldi koguni, me olevat toimetajat peksnud ja sellega tõestanud oma toorust. Üldse andsid ratsapiitsad palju kõneainet. Kandsime neid kokkurullituina mantli taskus, sest oli juhu-seid, kus meile käsitsi kallale tungiti ja taheti vägivallaga võtta meie välismärgid, samuti rebiti meie esimesil rebaseil sirklid maha. Säärasteks juhtudeks olimegi varustatud ratsapiitsadega, sest tänavaga ei saa teisiti lahendada vahekordi.

Eriti vaenulikud olid meile mõned meesorganisatsioonid, kes lavastasid meie naeruvääristamiseks igasuguseid stseene. Ühel Naisühingu maskeraadil esines naiskorporandiks rõivastatud meeskaasvõitleja, kelle kleidi alt piilusid vanamoelised pitspüksid ja kes sellega nähtavasti tahtis pilgata meie tolleaegse seltskonna meelest tagurlikke seisukohti. Suurlööminguks arenes vahejuhtum kohvik „Lindas“: Sihvakas kuldblond daam ilmus kava-

leri saatel saali ning asus publiku imestavate pilkude all lauda. Daamil oli peas värvitekel, mis peaaegu täpselt jäljendas meie oma, süles kandis ta rebastekliga koerakest. Paar tellis lauale kümme morssi ja vahukoort, millega toideti koera. Meie kaasvõitleja E., kes ühes teis-tega viibis kohvikus, leidis tarviliku sellele kuidagi reageerida, ning olles pidanud vähe nõu naaberlauas istuva sakalanuse S-ga, ruttas „daamilt“ võtma värvimütsi. Paar tõusis üles ning kaitstuna E. Ü. S.-i liikmeist, kiirustus väliskuse poole. Tekkis üldine rüselemine, milles ksv! E. rebis „daamilt“ värvimütsi ühes parukaga. Maskeeritu osutus üliõp. L.-ks, kes on praegu Tartu ülikooli õppejõuks. Järgmisel päeval saatis viimane ksv! E.-le ähvarduskirja, milles lubas preilit võtta koh-tulikule vastutusele võõra vara omandamises, kui see teatud aja jooksul ei too tagasi „röövitud esemeid“. Ksv! E. ei reageerinud kirjale, ja värvimüts ühes parukaga seisab veel praegu korporatsiooni arhiivis, jutustades noortele eelkäijate võitlusist.

Esimesil semestrel tuli korporatsiooni uusi liikmeid kaunis visalt. Järsu pöörde sellesse tõi aga asjaolu, et Edustuse valimisel kandideerisime koos eesti meeskorporatsioonidega. Kuivõrd raske oli saada sellele au osaliseks, ei osata tänapäev

Korp! Filiae Patriae 15. aastapäeval

enam kujutellagi. Peeti korp! Fraternitas Estica ruumes mitu koosolekut, kus Korp! Filiae Patriae esimehena pidasin läbirääkimisi. Algul ei tahtnud meeskaasvõitlejad kuuldagi ühises nimekirjas kandideerimisest. Korp! Vironia esindajad teatasid, et neile on antud instruksioone isegi vilistlas-kogult, olla meiega ühinemise vastu. Küsimusele, millega seda põhjendatakse, selgus ääriveeri mööda kõneldes, et meisse üldiselt suhtutakse kui „avantüristide kampa“, kogu ettevõtte olevat ebasoliidne. Püüdsin uuesti põhjalikult selgitada kõiki meie sihte ja seisukohti. Lõpptulemuseks oli siiski meie võit. Kandideerimist Edustusse koos meeskorporatsioonidega võeti üliõpilaskonnas meie tunnustamisena de facto, ja nüüd polnud enam põhjust kurta sisseastujate vähesuse üle.

Paari aasta jooksul oli korp! Filiae Patriae võitnud üldise poolehoidu. Nähti, et me tõesti peame kinni deklareeritud põhimõtteist ja selts-

kond lakkas meile omistamast pahesid, millede vastu võitlemiseks oli asutatud meie organisatsioon. Meie seisukohta kindlustas ka väljaspool teatavaks saanud valjus, millega eemaldati kohe alguses üksikud, kes ei võtnud omaks meie seisukohti alkoholi tarvitamises ja suitsetamises. Mõnelt poolt küll leiti, et karistus on liiga karm, kuid tuli arvestada loomisaega — seal oli iga väärsamm meie endi poolt suur patt. Ei tohtinud ju need, kes tahtsid end ja teisi noori kasvatada, ise eksida. Peab märkima, et nii mõnigi kord oli sisemine võitlus ülesseatud põhimõtete pärast raskem välisest.

Viieteistkümne aasta jooksul on korp! Filiae Patriae liikmeskond kasvanud sadadesse, samuti leidub vilistlasi üle kogu kodumaa. Kõik nad kannavad ellu meie asutajate ideid, luues uue, rahvuslikult mõtleva, iseteadva, kaine ning elulise akadeemilise naise.

Marta Rosenberg-Jürgenstein.

Mälestame:

Alma Wanderer
Cherese Watter-Kutsar
Else Triesberg
Leida Kutti
Aleksandra Mälk
Johanna Raig
Elfriede Ehrlich
Signe Tiedemann

Naiskorporatsioon eesti naisüliõpilase kasvatajana

Iseseisvuse ajajärgul tekkinud üliõpilas-intiimorganisatsioonel on kahtlemata vähem võimalusi ajalugu teha kui eelsõja-aastail. Üliõpilastegevus on surutud kitsamaisse raamesse tänu mitmesugusele riiklikele asutisile ja seltskondlikele organisatsioonidele, kes sooritavad suure osa varem üliõpilaste õlgadel lasunud tööst. Teatav aktiivne kaasaelamine juba üliõpilaspõlves kõigele, mis toimub riiklikus, ühiskondlikus ja kultuurilises elus, on endastmõistetavalt vajaline, liiatigi veel väikeriigis, kus rohked ülesanded nõuavad võimalikult iga tööjõu rakendumist. Kuid ülikooliaastad on noorele siiski esijoonel ettevalmistusajaks tulevasele tegevusele. Kõrgemast õppeasutisest ellu astuv inimene peab olema tõeline haritlane, kes on arenenud ka kõlblalt ja maailmavaateliselt. Kuna ülikool annab peamiselt erialalist haridust, jääb isiku igakülgne arendamine, nii seesmine kui ka väline kasvatus, suurel määral intiimorganisatsiooni ülesandeks, kes peab teostama selle, milleni ei ulatu ülikool.

Kasvatussihid viisidki akadeemilise naise uue, senitundmatu organisatsiooni-tüübi leidmisele. Olles teadlik, et naine on alati tihedamalt seotud koduga kui mees, jõuti veendumusele: naisorganisatsioon peab suutma anda oma liikmeile kasvatust, mille tulemused oleksid väärt kanduma edasi kodudesse. Varem asutatud naisüliõpilas-seltses oli otsene kasvatustöö laiemate ülesannete kõrval jäänud tagaplaanile. Uue organisatsiooni loojad aga tahtsid näha tihedamat sidet liikmeskonnas, mis tagaks kasvatussihtide edukamat teostamist, ja otsustasid sellepärast korporatiivse vormi kasuks. Ent mitte unustades erisugupoolte lahkumirevaid omadusi ja kalduvusi, tulevased naiskorporandid pidasid vajalikeks täita laenatud vormi osalt uue, omapärase sisuga. Nii seati endakontroll, põhinõudeks, rõhutades iseloomu kasvatamise tarvilikkust positiivsete kalduvuste arendamise ja negatiivsete mahasurumise teel. Meeskorporatsioonide eeskujul tunnustati ka vanemuspriintiipi ja anti tähtsust autoritatiivsele kasvatusel, kuid nende põhimõtete rakendamisele asuti juba naiselikkuse seisukohalt lähtudes.

Küll näitavad hiljem üksikute naiskorporatsioonide juures kasvatusideali teostamise meetodid ja vahendid teatud erinevusi. Kuid ükski neist pole täpsalt jäljendanud meeste kasvatusviise, ja kuigi mõnel pool veel noorliikmeid karistatakse nurkasaatmise ja „sisseandmisega“, on põhiliselt kõik naised meeskorporatsioonides esinevast rebasdrillist ühte viisi kaugel. Iseloomu kasvatusel kõrval peeti vajalikeks ühtlasi maailmavaate arendamist mõttevahetuse kaudu omataolistega. Ei

piirdutud ainult seesmise kasvatustööga, ideaaliks seati ka üldkõrvalisele aktiivselt suhtuv vaim. Vastandina seltsidele ei asetatud maailmavaate kujundamisele siiski pearõhk, vaid arvestades liikmete noorust, otsustati neile jätta aega, et maailmavaateline arenemine võiks toimuda kooskõlas kogu isiku valmimisega. Seega taheti säilitada noorte iseseisvust; liiga varajane nõue kindla maailmavaate järgi soodustab lähema ümbruse mõjudele alistumist, sest oma seisukohtade ebaküpsus sunnib paratamata puudujäägi katteks tegema laenu.

Naised ei võtnud ka omaks tol ajal levinud „vaba noorusaja nautimist“. Kaugel elurõõmu eitamisest, peeti siiski vajalikeks juhtida oma liikmete töövaba aja otstarbekamat kasutamist. Naiskorporatsioonide arengule on üldse tulnud kasuks, et need pole kunagi olnud seotud kivinevad traditsioonidega, nagu paljud eelsõjaaegsed organisatsioonid. Eeskuju saamiseks toetuti küll olevaile, esijoonel meeskorporatsioonidele, kuulutades end ühtlasi sõltumatuks iganenud seadusist ja kombeist. Esimese naiskorporatsiooni asutamisel saadeti meeskonventidele järgnevasisuline deklaratsioon:

1. Meie, korp! Filiae Patriae liikmed, oleme eestlased ja töötame ikka nendeks jääda. *)
2. Meie paleus on waimiselt ning majandusliselt ifeseisew ja ifeteadew naine.
3. Meie tahame ikka naiselikkudeks naisteks jääda, eitame meesnaisi ja suffrahiste.
4. Meie nõuame terwet waimu terwes tehas ning kõrget hingekultuuri.
5. Meie, korp! Filiae Patriae liikmed tahame eurooplased olla mitte ainult fifemiselt, f. o. waimliselt ja hingeliselt, waid ka wäliselt, f. o. seltskondliselt. Järjelitult näeme naise seltskondlitus kasvatuses tähtsat ülesannet, mille läbiwimist wõimaldab ainult korporatiivne ring.
6. Meie tahame olla aunaised, wõidelda kõige jõuga praeguse naissoo pahede wastu.
7. Meie eitame joomist kui niisugust, kuid jätame omale wabaduse kaasa teha seltskonna paratamatuid traditsioonilisi tarwidusi.
8. Meie ei mõtle kopeerida meeskorporatsioonide kombeid ja pruuke, waid täien-dame ning muudame neid naise iseloomu kohaselt.
9. Kõiges tegewuses ei piira meie endid ära-iganenud seaduste ega kommetega, waid toetame ennast loomulikule mõistusele.

*) Deklaratsioon on esitatud tolleaegses (1920) kirjawiisis.

10. Meie ei nõua praegu ühegi meeskorporatsiooni poolehoidu ega tunnustust. Meie usume kindlasti, et see ajajooksul iseenesest selgub, kas ja kuidas meiega ühist tegevusala võimalik on leida. Kuid ka kõige pahemal juhtumisel, s. o. meie eitamise korral, ei kohku meie, vaid võitleme üksi, kuni läbi lööme.

Korp! Filiae Patriae eestseisus.

Need laused on saanud teerajajaiks naiskorporatsioonidele, võimaldades neile suuremat painduvust ja kaasaskäimist uute ideede ning ülesannetega, kogu kultuurilise ja ühiskondliku arenemisega. Nii ongi naiskorporatsioonid sammunud esirinnas mitmesuguste uuendustega eluläheduse suunas. Nad hakkasid esimestena rõhutama suurema välistegevuse vajadust, mida seni peeti seltside tunnuseks, kuid mille praegu ka suurem osa meeskorporatsioone on võtnud töökavasse. Samuti olid naiskorporatsioonid esimesi, kes jätsid kõrvale saksakeelsed laulud, asusid eestistama üliõpilasoskussõnu ja asendama võõrsilt laenatud traditsioone omapärastega. Esimeses loomistuhinas oli võetud üle mõndagi, mis hiljem ebakohasena heideti kõrvale või vähemalt kohaldati naise loomusele.

Naiselikkuse taotlemine saab üldse uue organisatsiooni tunnuseks. Pärastsõjajaegses naisüliõpilaste peres kiputi väärtõlgitsemata naise-emanstipatsiooni mõistet. Paljud ei leppinud sellega, et avanesid võimalused suurema hariduse ja iseseisva elukutse saavutamiseks, vaid nõudsid ja võtsid enesele meeste eeskujul muidki vabadusi. Esimese naiskorp-i loojad aga asusid seisukohal, et naise iseseisvumine ei tähenda veel, et talle oleksid lubatud niisama suured kõrvalekaldumised eetilistest normidest kui meestele. Emantsipeerunud naine pidi ühtlasi jääma naiselikuks naiseks sõna parimas mõistes. Selle põhimõtte teenistuses naiskorporatsioonid püstitasid nõude kõlbla eluviisi järele, panid maksma suitsetamiskeelu ja piirasid alkoholi tarvitamist. Kahtlemata tuleb lugeda suurelt osalt naiskorporantide teeneks nähet, et meie naisüliõpilaste hulgas leidub vaid 8% suitsetajaid.

Naiselikkude kalduvuste arendamises mindi isegi nii kaugele, et esimese naiskorporatsiooni asutajad keelasid oma organisatsiooni lühikeste juuste kandmise. Säärane keeld, mis muide püsis üle kuue aasta, kõlbas praegu küll kurioosumina, kuid ei tohi unustada, et poisipea tol ajal oli n. n. sinisukkade välistunnuseks, milline liik akadeemilisi naisi esimestele naiskorporantidele oli vastuvõtmatu.

Seltskondlike vabaduste piiramine on põhjustanud lahkavumusi ka naiskorporatsioonide eneste peres. Üksikud on püüdnud väita, et liikmete isiklik elu on igaühe eraasi, mille kontrollimine ei

kuulu organisatsiooni ülesannete hulka. Nõue eraelu puutumatus järele on mõnes nooremas naiskorporatsioonis põhjustanud koguni tõsiseid murrang-ajajärke. Kuid need on möödunud, jätmata sügavamaid jälgi, tänu uutele juurdetuliijaile, kes tõid tervendavaid tuuli osaliselt liigsele vabameelsusele kaldunud vanema põlve sekka. Naiskorp-ide põhimõtte kasvatada akadeemilist naist nii hästi vaimselt kui kõlblalt on saanud rõhuva enamuse seesmiseks veendeks, mille tagajärjel teisitimõtledjad on pidanud organisatsioonidest eemale jääma.

Ühes töotusega jääda naiselikkudeks naisteks kohustusid esimesed naiskorporandid kultiveerima rahvuslikke sihte. Kuigi iseseisvusaegsel üliõpilasel ei tule enam otseselt pühenduda rahvuskultuursele tegevusele, ei ole isamaalise meelsuse arendamine muutunud veel kaugelki ajakohatuks. Eriti vajaline on see naisele, kes peab istutama kodudesse isamaa-armastust. Aetud soovist süvendada iseteadvust, naiskorporatsioonid õpetavad hindama omakultuuri väärtusi, korraldades ise vastavasisulisi ettekande-õhtuid või juhtides oma liikmeid sellekohastele üritustele väljaspool. Noortevanemad kontrollivad oma hoolealuste teadmisi eesti kirjandusest ja kunstist, aidades koos teiste vanemate kaasvõitlejatega neid rikastada ning süvendada. Samuti on naiskorporatsioonid püstitanud nõude õige eesti keele kõnelemise järele. Pealiskaudsel vaatlusel võib see tunduda liigsena, kuid tegelik elu näitab praegugi veel kõikjal suurt hoolimatust emakeele vastu, mille kaotamisele naiskorporatsioonid tahavad aidata kaasa. Nii rakendab näiteks Filiae Patriae tööle oma liikmeskonda kuuluvaid eesti filoloogide, kes koosolekutel, vaidlus-õhtutel ning üldse igasuguste sõnavõtude puhul jälgivad kaaslaste väljendusi ja ühiste koosviibimistel juhivad tähelepanu esinevatele vigadele.

Rööbiti isamaalise meelsuse süvendamisega asuti ka hõimuaate levitamisele. Naiskorp-ides teotsevad kultuur- resp. referent-komisjonid on järjekindlalt korraldanud hõimuisulisi õhtuid ja soome keele kursusi. Paljude semestrite vältel on Ak. Hõimuklubi juhatajaiks olnud korp! Indla ja korp! Filiae Patriae liikmed, kõnelemata teistest juhatusliikmete ja ametnike kohtadest, mille täitmisel ei ole puudunud ükski naiskorporatsioon.

Kõnesolevat org-i tüüpi eraldab teistest naisorganisatsioonidest õestuspõhimõtte. See on tihe sõprusside, mis peab ühendama omavahel kõiki liikmeid ja mis avaldub ühteohiuse, üksteise eest seismises, vastastikusel usalduses ja abistamises nii aineliselt kui ka üld-ning eriteadmiste hankimisel. Mehed on sageli katsunud väita, et naistel puuduvat igasugused psüühilised eeldused seltsimehelikuks suhtumiseks teisesse naisesse. Õigem on meelde tuletada, et veel meie emad on kasvata-

tud vaimus, mida iseloomustab teatud vaenlikkus või paremal juhul usaldamatusest tingitud ükskõiksus omasoost isiku vastu. Kuigi ei pea paika eemalseisvate arvamus, et õestust taotlevate naisorg-ide liikmed veedavad aega tülitsemiste ning näaklemistega, peab ometi mõnna, et ei ole kerge teostada täielist vastastikust usaldust. Mitme põlve kasvatus tulemused on juurdunud sügavale — naised ei saa veel nii hõlpsasti lahti teatud tagasihoidlikkusest ja jahedast viisakusest üksteise suhtes. Et aga õestuspõhimõte ei seisa ainuüksi paberil, võib kõige selgemini märgata seltskondlikes organisatsioonides, kus naiskorporandid vanema põlve naistega töötavad kõrvuti, erinedes viimastest suuresti asjalikumana ja üksteise väärtusi erapooletumalt hindava suhtumisega.

Ei tarvitse loetella naiskorporantide töötulemusi väljaspool organisatsiooni. Poolteist aastakümnet on suutnud näidata seltskonnale, et värvimütsi kandvad naised ei taotle ainult ajaviite ja lõbu sihte, kuigi seda kangekaelselt püüavad väita meie kirjanikud, andes oma teostes ikka veel vaid negatiivseid naiskorporantide tüüpe. Ka ülikoolitöös, mis igas naiskorporatsioonis on asetatud esikohale, ei ole jäädud maha teistest naisüliõpilastest. Koosolekute ajal praktiseeritavatel läbirääkimistel noorliikmete üle puudutatakse iga üksiku edukust tema erialal ja õhutatakse noori tarbekorral intensiivsemale õppetegevusele. Samuti arvestatakse tegevliikmeks vastuvõtmisel tehtud akadeemilist tööd. Et sellega on saavutatud tagajärgi, näitavad võrdluseks toodud andmed kahe naisorganisatsioonitüübi vanema esindaja vilistlaste arvu kohta.

	vanus	vilistlasi
E.N.Ü.S.	24 aastat	108
Korp! F. P.	15 „	95

On heidetud veel ette naiskorporatsioonidele, et nad lähevad liiga kaugele välise külje lihvimisel. Tõsi küll, naiskorporandid on juba asutamisajast peale püüdnud tutvustada oma liikmeid seltskondlikus läbikäimises maksvate normidega, milliseid kahjuks puudulikult tuntakse suure osa meie üliõpilaste kodudes. Kuid seltskondliku kasvatus vajadust tunnustavad viimase aastakümne jooksul ka naisüliõpilasseltsid; minevikku kuulub ajajärk, mil vene mõjul ükskõiksusest käitumisreeglite vastu järeldati suurt seesmist arengut. Ja mitte vähem kui kommetele panevad naiskorporatsioonid rõhku liikmete harrastuste süvendamisele ja mitmekesis-tamisele. Korraldatakse referaat- ja vaidlusõhtuid, vaheldumisi muusikaliste ettekannetega ja katsetustega näitekunsti alal. Iga korrapäraselt „Vane-muuset“ külastaja on võinud tähele panna, et draamaetendustel ja kontsertidel rõhuva enamuse üliõpilaspublikust moodustavad just naiskorporandid. On juhtunud isegi, et korporatsiooni koosoleku kvoorium ei tule kokku, kui samal õhtul mõni silmapaistev kunstnik annab kontserti. Viimasel ajal ongi hakatud seda arvestama, ja et ei kannataks organisatsiooni siseelu, lükatakse oma-vaheline õhtu ühtesattumise korral edasi.

Lähtudes rahvustervikluse seisukohast ja eitades killustumist akadeemilises peres, naiskorporandid on püüdnud arendada läbikäimist kõigi üliõpilasingkondadega. Nende põhimõtete teenistuses on kaks naiskorporatsiooni koguni moodustanud erirühmituse üliõpilaskonna Edustuses. Kuid ka teised kaks, kes jäid kaasa tulemata, on võimaluste piires katsunud leida ühist keelt niihästi korporatsioonide kui seltsidega. Lepikkus ja sallivus teisitimõtlejate suhtes näib üldse olevat naisi iseloomustavaks jooneks: olid ju ka naisüliõpilasseltsid esimesi, kes omakorda löid püsivaid side-meid korporatsioonidega.

Kõigi eitavate suhtumiste ja etteheidete kiuste, mis naiskorporatsioonidele on osaks saanud juba nende sünniaastail, on nad kujunenud elujõuliseks. Peetud võitlused on neid koguni karastanud ja teinud iseseisvaks, õpetanud väärilt esinema ka üksi, kui teised loobuvad toetamast, ja julgelt avaldama eriseisukohti, kui need on põhjendatud.

Aime Kangro.

*J. Galsworthy „Joy“ ja
H. Raudsepa „Mikumärdi“
korporatsiooni näiteringi
lavastusel.*

Korp! Filiae Patriae naiskoor Riias.

Rahvuslus ja hõimuaade

Iga rahvuse väärtuse määrab see, kuivõrd ta on suutnud oma aaretega rikastavalt edendada ja mitmepalgelisemaks muuta inimkonna kultuuri.

Selle ülesande väärlikaks täitmiseks on vajaline jõuda eneseteadvusele ja -tundmisele, et arendada ja õitsele viia omapärast, enda hinge kajastavat kultuuri. Kuid enese olemuse tunnetamisele jõutakse alles teiste kaudu, selle eelduseks on tutvumine ka teiste rahvuste kultuuriga, mille puhul tegemist on mitmesuguste orientatsioonidega. On küll tõsiasi, et see rahvus on enam kultuurne, kes suuremal määral omandanud üldnimilikku kultuuri, kuid viimane ei oma üldse kindlat ilmet, ta on elav, arenev ja vahelduv. Nii ei tohi rahvus ainult passiivselt vastu võtta olemasolevaid üldnimlikke väärtusi, vaid nende abil on ta õigustatud tingimatult ja vabalt ennast määrama, luues nii uue külje üldnimlikule kultuurile. Kuid seejuures ilmneb hädaoht, et ei saadagi üle õppeajast, vaid vöö-

rastele ideedele alludes kaotatakse ennast ja omandatakse võõras ellusuhtumine, millise eeskujuna oma kultuuri arendamine inimkonna ühisedu seisukohalt on väärtusetu.

Eestil seisab kultuuriülesannete täitmine suuremalt jaolt veel ees. Ta on lasknud end kaua mõjustada ning õpetada ja veel praegugi vaevleb ta, katsetades vahelduvate välisorientatsioonide sihipäratus kaoses. Need orientatsioonid omavad kahtlematult väga suure poliitilise ja majandusliku tähtsuse, kultuuriliselt aga vajame neid ainult kaudselt niipalju, kuivõrd nad meile väärtuste hindamisaluseid ja selget teadust meie oma kultuurilise missiooni vajalikkusest pakuvad. Lääne-Euroopa kultuur on tunnustatav ainult abinõuna, mitte sihina. Seepärast, kui anname sõrme liiga suurele kultuurilisele vabameelsusele, võime kaotada terve käe kosmopoliitsusele. Kultuur, mis pole iseseisev, ei saa olla ka tõeline üldnimelik kultuur. Ainult siis, kui hõimkonda käsitletakse rahvu-

sena, jõutakse tõelisele iseseisvusele ja rahvuslikule meelsusele. Seega ainuke, mis meie rahvuslust edasi viib, on Soome-Ugri hõimu tervikaade ja tema vaimse omapära arendamine. Iga sugused välisorientatsioonid on meile sisemiselt võõrad, hõimuaatele on aga juba alateadvuses eeldusi. Moodustades rahvuslikule meelsusele psühholoogilise jõutagavara ja sisu, on see kõige rahuldustpakkuvam, tervem ja loomulikum. Vabastades meid kahjulikest võõrmõjustustist, toetab see meid endaleidmises ja oma kultuuriliste aarete täiuslikkusele viimises.

Kõige edendavamalt mõjustab meie rahvuslikku kultuuri vastastikune orientatsioon Soomega. Veresugulus, iseloomu omapära, keel, kultuurivarad, traditsioonid, usulised ja poliitilised tõekspidamised, ajaloolised ja geograafilised eeldused, eelkõige aga kultuuriliste ülesannete ühtlus seovad loomupäraselt meid ja Soomet koostööks.

Juba Koidula, esimene soome-silla laulik, unistas päevast, mil „Soome ja Eesti rahvas ühendatud iseseisva rahvuskonnana osa võtab inimkonna suurest kultuuri tööst.“ Ja nüüd, mil päike on tõusnud, peame saama tugevaiks ega tohi leppida poolikuga oma sihtide taotlemisel, ühtekuuluvuse suur võim omab seda reaalsema tähtsuse.

Kui me aga vaid ilusõnalise ja teoreetilise rahvuslusega piirdume, jäädes ise seejuures väiklaselt materialistlikeks, ei saavuta me kultuuriliselt midagi lugupidamisväärset ega kõrgeväärtuslikku. Peame käsitama õieti neid suuri

ja kohustavaid aateid, mis ei luba mingit ebamäärasust. Kõikide reaalsete sammude õnnestumise eelduseks on vaba sisemine veene ja meelsus ning sellest purskuv loov jõud. Nii vajame rahvusliku hõimuaate tõelikustamiseks ja elluviimiseks usujulget aktiivsust, et süvendada ühistööd kindlustavat sõprus- ja ühtekuuluvustunnet. Sõprus on aga seda sügavam, mida enam lugupidamist teineteise isiksusele osutatakse. Seejuures tuleb kõigepealt üle saada egoistlikust kartusest, et ehk ise vahest rohkem sõprust ning huvi tuntakse ja pakutakse kui teine vastab — sest ilusaim on anda vastutasu pärast tingimata. Tuleb optimistlikult kõikjal näha eeskätt positiivset, leidub ju halvaski ikka midagi hääd.

Tänapäev nõuab raudset, oma kohustustes teadlikku noorust, kes tahab teostada suurimat ühiskonnas sihikindla töö ja julge loomistahte abil.

Rahva tulevikule ja kogu inimkonna arengule luuakse alus kodukolmel. Naised on rahvuse emad ja kasvatajad, neilt loodetakse ohvreid ja õigeid tõekspidamisi. Nii on naise suurim isamaaline ülesanne rajada kodudesse omarahvusluse vaimset õhkkonda, seades hõimuaate jõukülluse allikaks rahvuslikule meelsusele ja iseteadvusele.

Seepärast peame rahvusliku hõimuaatega ühendama parima, mida suudame — kindla tulevikulootuse, töötades sellest hingestatuna oma rahvuse püsimiseks.

Adelheid Okas.

Kas naine vajab politilist kasvatust?

Kõnelemata naisest, on meil politiline kasvatust üldse viimaste aegade ni olnud puudulik. Sellest tingituna osutusidki täies ulatuses teostamatuks säärase demokraatia põhialused, kus kõik eranditult, teadlikult vastutust kandes oma riigikorra tulemusrikkaks elluviimiseks kaasa aitavad.

Nii jälgis seni osa rahvast meie politilist elu vaid seisukohalt, mis tema kitsaid huvipiirkondi kaitses, üldsuse hüvangut arvestamata. Seda kõike on muidugi põhjutanud ka meie vaade riiklikule ülesehitustööle üldse, kus keskkohas ei nähtud riiki, vaid oma isikut. Riiklikku mehhanismi mitte alati ei puhastatud edasimineku

tõkestavast ollusest, vaid sellele lihtsalt lisati kõike võimalikku, hea kõrval ka mõnevõrra halba. Sel teel jõudsimegi tolle politilise ummikuni, millest küll ajutiselt oleme vabanenud, kuid mis võib meid uuesti tabada riikliku elu tavalisesse rööpasse tagasipöördumisel. Et vältida edaspidiseid ebameeldivaid üllatusi, on meie kohuseks saavutada suuremat teadlikkust riiklikes küsimusis, mis ei piirduks vaid eesti nime ja eesti lipu esiletõstmisega, vaid märgiks politilise mõtlemise tõusu üldse. Tegelikult peaks see maades, kus kogu rahvas peale passiivse valimisõiguse evib ka aktiivse, olema endastmõistetav. Demokraatlik

Korp! Filiae Patriae Tallinna Koondis.

riigikord rohkem kui ükski teine nõuab oma kodanikelt teadlikkust. Seega demokraatlikus riigis väärivad see riigikodaniku nime, kes oma enese vastutusel meie rahva saatuse kujundamisel kaasa töötab. Kes aga ükskõiksusest ja tardumusest riigiasjadel just nii minna laseb nagu nad lähevad, ei ole demokraatliku riigi kodanik selle sõna õiges mõttes.

Selleni jõudmiseks kahtlemata üheks abinõuks oleks poliitiline kasvatus. Poliitilise kasvatus mõjusid naiste juures pole meie saanud veel kogeda, kuid teiste maade eeskujud sel alal (fašism ja rahvussotsialism taotlevad küllaltki edukalt oma eesmärged) peaksid ka meid õhutama eesti naisele vajalise ja sobiva kasvatus leidmiseks — et nad mitte ainult poliitiliselt ärevatel aegadel, näiteks enne valimisi, ei tunneks huvi poliitiliste küsimuste vastu.

Eesti Vabariigi asutamisel vastutusrikkaks koostööks kutsuti üles ka naised. Nii saavutas eesti naine poliitilised õigused palju enam ajaloolise situatsiooni kui kauakestva süstemaatilise kasvatusõõ tagajärjel. Kuni Eesti Vabariigi loomiseni enam naised kandisid oma mõtteis pigemini kõike muud, kui osasaamist poliitilisest kasvatusest. Eriti märkimisväärne on, et sääraste olukordade juures suhteliselt niigi palju on juurde õpitud ja riigi hüvanguks kaasa aidatud.

Kuid veel paljud naised, kahjuks liiga paljud, ei ole teadlikud selles, milleks neid kättevõideldud õigused kohustavad. Üks osa ei oma üldse mingit seisukohta riiklikes küsimusis, ja

kaugelt suurem enamus mõtleb seda, mida mees, isa või vend või juhuslikult kättesattunud erakonna brošüür soovib. Ainult väike osa naistest on ühe või teise poliitilise maailmavaate teadlik pooldaja. Harilikult nende naiste hulka kuuluvad mitmesuguseisse organisatsioonesse koonduvad naised, meil, enne erakondade sulgemist, peamiselt sotsiaaldemokraatide parteisse kuuluvad. Kuigi nende teooriaid teostamatuiks, nende õpetusi demagoogilisiks võib pidada, nende ettekandeks ja kirjutisiks liiga palju lööksõnu leida, üks on aga kindel: nende liikmeid koolitatakse, neis äratatakse huvi poliitiliste, riiklikkude ja majanduslikkude küsimuste vastu. Ja nii võis kujuneda, et poliitiliste arvamiste avaldamisel 18-aastane organiseeritud vabrikutüdruk palju väljakujunenumana esines kui temast kaks korda vanem õde kodanlikust ringkonnast. Küll on püütud ka kodanlike naised poliitiliselt kasvatada, kahjuks aga palju väiksema intensiivsusega. Erakonnad on nüüd poliitilisest kasvatusõõst täiesti väljalülitatud. Ent rahva organiseerumisel Isamaaliitu, et teostada uusi riiklike ja sotsiaalreformide, kasvatada endausaldust, leida parimaid teid rahva riikliku tahte väljenduseks, tahaks loota, et jätkub ka naise pooleli jäänud poliitiline kasvatus, et kõik naised teadlikuna, sihikindlana, täieõiguslikkude kaastöötajatena riigis mehe kõrval võiksid asuda. Käesoleval ajal, mil mitmed riigivalitsemise vormid võistlevad — rahvavabariik ühelt ja fašistlik või mõne muu iseloomuga diktatuur teiselt poolt —

peame oma valikus just meie rahvale kõige oma-sema tabama. Selle õige saavutamiseks vajame aga põhjalikku politilist ettevalmistust, sest ei ole vist kahtlust, et igaüks meist peab kasvama rahvalitsusliku korra kandjaks, millest unistanud meie isad ja mida ette kirjutab meile meie loomus. See kohustab juurde õppima, täienema, arenema.

Oma politilisis otsinguis oleme end tihti, nii teadlikult kui alateadlikult, lasknud mõjustada Lääne-Euroopast. Ka naise politilise kasvatusel alal võiksid eeskujudeks olla rahvussotsialistlik ja fašistlik naise kasvatus — kuid peale mõne üksiku erandi, peaksime omandama vaid nende organisatoorset tehnikat, kuna nende põhimõtted ja ülesseatud sihid tuleksid jätta kõrvale. Sest mõlemad oma kasvatusideedega lülitavad välja naise politilisest ühistööst peaaegu täiesti, seades ideaaliks naise, kes vaid võimalikult palju lapsi ilmale toob, neid omakorda imperialistlikus vaimus kasvatab ja sõjaajal väärikalt kodu hoiab. Naise seisukoht riigis ei põhjene tema vaimseil ja isiklikel väärtustel, vaid ta on eeskätt naine, kes ei tohi moodustada endast mingit iseseisvat isiksust. See asjaolu põhjustab, et mees, näiteks Itaalia keskklassis, käsitleb naist kui täisomandust, keda ta sageli õiglusetult valitseb, mis teinekord orjastamisekseni võib minna. Vana Rooma kuulsuse saavutamiseks 1. et täita Itaalia rahva suurt missiooni, 2. rassiliselt, 3. et valitseda madalamal seisvate rahvaste üle, mis neile tooks õnne ja heaolu, iga fašistlikule kasvatusel alluv naine peab: pimedalt alistuma ülemuse käskudele, täielikku lojaalsust üles näitama mõtteis, sõnus ja tegudes kooskõlas fašistliku kasvatusel õpetusega.

Need põhimõtted ei tohiks olla meile vastu võetavad. Ent fašistlik naise kasvatus arendab ka naise füüsilist ja vaimset tervist, ehitab üles perekonda moraalsel alusel, viib edasi rahvuslikku käsitööd, kõik seoses kõlbla ja isamaalise propagandaga. Sellest juba õpiksime meiega, et see on meie kohus olla kasulik oma rahvale, tunda enam oma rahvuse väärtust.

Rahvussotsialistlik naise kasvatus taotleb põhijoontes samu sihte, kuid märgib siiski: politika, olles niivõrd seoses riigi vaimse, kultuurse ja majandusliku saatusega, ei tohiks naist mitte üksikõikseks jätta. Naised peavad politikast omal viisil osa võtma, näiteks politiliste salongide asutamiseks, nagu neid esines Prantsusmaal 18. ja 19. sajandil (vrd. pr. Göbbelsi j. t. politilised salongid). Säärane n. n. politiliste salongide süsteem, mis küll mõnevõrra võimaldab naisele eneseväljendust politilisel alal, eelistab naise politiliste sihtide teostamist raffineeritud vaimu ja erootika abil, otsimata koostööd avalikul ja kaasvõitlejalikul alusel mehega.

Sel teel naine ei suuda säilitada lugupidamist, muutudes olendiks, kelle väärtust hinnatakse vaid tema meeldimisoskuses. Kuid naine ei tohi unustada, et ta seisab tuleviku teenistuses ja on tulevase põlve ees vastutav, et tal on täita osa rahva kultuurist. Väljakujunenud olukordade juures tähendab see aga ka seda, et naine peab politilise tahte arendamisele kaasa aitama. Kahtlemata peab otsima ja leidma politilises miljöös erilisi vorme, mis tema kaastööd viljakamaks muudaksid. Selleks naine peab olema iseseisev, kes oskaks töötada mehest vaimsest sõltumata, kes oma saavutistes mitte ainult teiste abile ei toetuks. Ta ei tohi kujuneda olendiks, kes politilise elu tagapõhjal juhuslike niite tõmbab, kartuses riiklikkudele küsimustele kaasaelamisel kaotada oma naiseliku šarmi. Kas tõesti alles politiliselt naisele õigusi ja kohustusi andev 20. sajand avastab tõe, et riiklikult mõtlev naine kõik oma naiseliku meeldivuse kaotab? Neid meeldivusetu naise on alati olnud. Nagu iga primitiivse politilise haridusega naine ei pruugi veel armastuse alal olla edukas, nii ka teadlik naine ei tarvitse riiklikult mõtelda osates kaotada „sex appeali“.

Riiklikult mõtlevate kodanike ringi laiendamiseks aitaks suuresti kaasa naise politiline kasvatus. Ja selle teostamine? Tõhusaks edasiviivaks abinõuks võiksid olla mitmesuguste küsimuste arutlusõhtud (kitsamas ringis) teemadel, mis puudutaksid ajalugu, rahvamajandust, meie riikluse mõtet kui niisugust, välis- ja sisepolitikat, jne. Et aga just need alad üksikisiku politilist meelsust ja maailmavaadet võivad mõjustada, oleks tarviline ja ka huvitav, et ettekandeid teostaksid väga mitmesuguste kihtide ja vaadete esindajad, mis võimaldaks küsimuste mitmekülgselt käsitlemist. Seega areneksime praktiliseks koostööks, võimelisteks asjalikuks mõtlemiseks, viimistleksime ühtlasi ka oma sõnalist väljendusvõimet.

Ajalooliselt võiks käsitleda eesti riikliku iseseisvuse saavutisi, mida oleme võitnud oma iseseisva riigi loomisega, ja mis eestlus oli siis, kui temal puudus iseseisev riik. Me peame tugevndama usku enesesse ja kultuursusse, et igaüks meist omal viisil kannaks ja väljendaks eestluse kultuurilist ilmet, et me mitte magneetiliselt ei alluks paljudele tumedatele vooludele, mis praegu maailma liigutavad, noile, milised oma rahvuslik-egoistlikes tunges kogu Euroopa vaimuelu nagu ühe pitsatiga lõõduks tahavad muuta ja seega teda koguni ähvardavad hävitada.

Vajaline oleks tutvuda otsingutega, ka mõtteid vahetada selle üle, mida on tahtnud ja loonud meie põhiseadused autoriteedi ja vabaduse ühendamiseks, ning riikliku vormi leidmiseks,

Korp! Filiae Patriae vilistlasi 15. aastapäeval

millist meie ajalugu, kultuur ja loomus meile ette kirjutab.

Kuid noil arutlusõhtuil tuleks käsitleda ka maailma ja eesti ajaloo sidemeid. Ja kuna need õhtud kõiki tühikuid ei suuda täita, siis peaksime koostama ka vastavate raamatute nimistu, mida üksteisele soovitada.

Ajaloolised küsimused viivad juba iseene- sest riiklikkude küsimusteni, näiteks riigi, linna, maakonna valitsemisviisidest, koolist ja kirikust. Siis edasi üleminek rahvamajandusele, kus omaette peatüki peab omistama sotsiaalpoli- tikale. Aga ka kaubalepinguid ja tolliasjandust võiks valgustada samuti kui tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise põhialused. See ei ole muidugi mõeldav, et meie kõigis neis kü- simusis ühe või kahe kuuga saaksime omandada põhjalikke teadmisi. Ka ei ole säärase kasva- tuse mõjud praegu ette näha, sest meil ei ole veel võimalusi poliitilist huvi edasi arenda- da, vaid me peame seda eeskätt ära t a m a. Siin võiksid just naisüliõpilased, kes riiklikke, ajaloolisi ja majanduslikke küsimusi teadusli- kult käsitlevad, abiks tulla; võiksid omal käel, mõningate teemade arutlemiseks ksv! ksv! kokku kutsuda, ja kui kõikide huvi ja tahe ai- nesse süveneda on suurenenud, siis mõne eri- teadlase kaasabi paluda, kelle ettekanne juba suurema kuulajaskonna ees toimuks.

Üliõpilasorganisatsioonid, nende hulgas ka naiskorporatsioonid, ei tarvitseks oma apoliti- lise tõlgitsemises nii kaugele minna, nagu see

sünnib praegu. Muidugi üksik organisatsioon ei või kujuneda demonstratiivselt ühe või teise poliitilise voolu pooldajaks ja poliitiliseks pesaks selle sõna otsemas mõttes. Vajadust vältida poli- tiliselt ebaküpsimate mõjustamist teatud voolu huves tugevamate poolt ei saa küll eitada. Kuid siin ei peeta silmas, et ka vaidlusõhtuteta, mis korraldatud poliitiliste küsimuste arutamiseks, kus igaüks kaasvõitlejalikus ringis vabalt oma seisukohti saaks esitada ja küsimusi mitmekül- gelt käsitleda, võib erakõnelustes mõjurikkam kaasvõitleja poliitiliselt vähemteadlikke veel tu- gevamini mõjustada.

Ka akadeemilisel naisorganisatsioonil tuleks vastutust kanda, mitte ainult kultuurilises, vaid ka poliitilises osas eesti naise kasvatustöö eest, tegutsedes naise sellekohaste teadmiste suurenda- mise suunas.

Praegune üliõpilasorganisatsioonide apoliti- lise tõlgitsemisviis aitab kahtlemata mõne- võrra kaasa poliitiliselt ebateadlikkude kodanik- kude arvu kasvamisele. Siin oleks kindlasti vaja teatavat reorganiseerimist.

Ja sellise kasvatus tagajärg, edu? Kiirelt ta ei saabuks, aga see ei tohiks olla ka kõige olu- lisem. Kõikide püüdmiste sihiks peaks olema, et me kunagi aastate vältel jõuaksime nii kau- gele, et kui meilt, naistelt, kaasabi riiklikus ülesehitustöös nõutakse, siis me senisest suu- rema valmisolekuga ja kaugeleulatavama sise- mise küpsusega võiksimme asuda nende ülesan- nete täitmisele.

Niina Poska.

Tähelepanekuid naise lektüürist

Eesti raamat võitleb käesoleval aastal oma olemasolu eest, raamat kui vaimne väärtus. Meiegi raamatul on oma seesmised ja välised vaenlased, mis takistavad tema levikut. Masside politiseerimine on tõstnud esile ajalehe. Ajalehe lugemine on aga pigemini kõike muud kui hää ettevalmistus raamatu lugemisele: ei kannu ju ajaleht mingit isikulist ilmet, kuna enamik ajalehe artikleid, pääle juhtkirjade, on nimetud. Ja kõige vähem isikuliselt kirjutatud ajaleht jääb ikka loetavaimaks, eriti säärane, mis eeldab kõige vähemat eelharidust oma lugejalt. Lehe tiraaži tõstmiseks ei põlga kirjastaja ühtegi odavat võtet. Lugejaskonna võitmiseks läheb ta isegi nii kaugele, et saadab turule alaväärtusliku kaubana kunstilise ja kirjandusliku tasemetä romaane, mis samuti kui ajaleht taotleavad ainult sensatsioonid, kandes vaid väliselt raamatu kuju ning ilmet. Sellised raamatud, tururomaanid ja raudteelektüür, visatakse nagu ajalehtki kohe pärast lugemist nurka ja unustatakse. Nad on täitnud meelelahutuse ja ajaveetmise ülesande, vastandina raamatu õigele sihile — raamatute kogumisele.

Filmis nähakse suurt võistlejat teatrile. Suuremaks vaenlaseks võib teda pidada siiski raamatule. On ju tegelikult vähe filme, mis olemuselt tõesti dramaatilised. Film surmab vaatleja peaaegu igasuguse kujutlusvõime, vastandina teatrile ja raamatule. Puudusi ja ebausutavusi, mis tekib seesmistest konfliktide kujutamisel filmis, katavad näiliselt tehnilised hiigelsaavutised ning efektid.

Ajaleht ja film on raamatu kaks välist vaenlast; nende mõlema ohvriks langeb igaüks, kellele raamatu lugemine pole saanud veel harjumuseks. Paljud lugejad kaovad raamatule seetõttu, et nende haridus ja seesmine intelligents tõsiseks lugemiseks on liiga puudulik. Leidub ju alati vabandavaid põhjusi, milliseid kuulub sageli just intelligentseilt mehilt, et elu olevat isegi raske küllalt ja igapäevane töö tüütu ning masendav, õhtul suudad vaid ajalehe joonealust kriminaalromaanile lehitseda ja sellegi juures uinud. Kas sääraseile lugejatele poleks parem juba soovitada unerohuna kuiva teadusliku raamatu sirvimist?

Raamatu vaenlaseks võib olla ka raamatu autor. On kirjanikke, kes salates omi seesmisi veendeid, asuvad tururomaanide produtseerimisele, et raamatul oleks vaid levikut ja töö end hästi tasuks. On loomulikult ka teisi, kes küll ei suuda laskuda selleni, kuid meid kirjandusli-

kult siiski ei rahulda. Viimaseiks osutuvad autorid, kes asuvad lahendama ülesandeid, milleks and ja võimed pole küllaldased. Ei suuda ju kõik kirjanikud üksi kujutlusvõime abil kirjeldada kultuuri- ja tööalaseid, milliseid pole ise silmaga näinud, millest arusaamiseks puudub vahel kas või vastav ettevalmistus. Asjata ei nõua kirjanikud tasuta sõite raudteel, et pääseda lähemale kultuurielu nähetele. Elulähedus puudub sageli isegi meie nimekamaid kirjanikke, puuduvad isiklikud kogemused, mille tagajärjel raamatu mõningad leheküljed võivad muutuda lugejale ebausutavaks. Nii näiteks „Elu ja armastuse“ paigutine ebarealsus erootiliste küsimuste vallas, mis laseb oletada vähesed läbielamusi, võib viia arvamusele, kas on autor enda juba tõesti tühjaks kirjutanud ja missugune on järgmine teos — kas „Tõe ja õiguse“ tasemel püsiv või madalamal. Ja kas ei vaielnud alles mõne aja eest toosama kirjanik heinatöö viiside vastu, milliseid kujutas A. Jakobson „Andruksonide suguvõsa“ tsükliks. Sellest tekibki harilikus lugejas küsimus, kummal on õigus teist arvustada?

Need on vaid vähesed näited kirjanike välismaailma puutuvate teadmiste ja hingeeluliste nähete tundmise puudulikkusest. Kujutatav maailm tundub pahatihti väljaspool elu seisva eraku prisma läbi vaadatuna või skemaatilisena. Ent millist energiat vajab kirjanik tõeliselt hea raamatu kirjutamiseks, missugust teadmiste küllust, missugust ettevalmistust! Sageli kuulub ainult eeltõiks aastat viis, ja kes kindlustab seni äraelamise? Vähe on meie väikesel kodumaal ainelisi võimalusi läbielamusiks, kehv majanduslik kandejõud ei võimalda igakord lähedale pääseda elule endale, sellest siis kõik need lüngad kirjanike loomingu. Et teenida ülalpidamist vahepeal, kuni kirjastaja heaks arvab vastata, tuleb kirjanikel paratamata ajalehis joonealuseid kirjutada. Pole siis ka imestada, kui vaid eriliste kirjanduslike huvidega mehed põhjalikumalt süvenevad meie ilmunud kirjandusesse, kuna teised, ka haritlased, suhtuvad sellesse vägagi umbusklikult ja eelistavad ajalehejoonealust; viimatimainitut ei saa loomulikult hääks kiita, veel vähem õigustada, ja ometi on see paratamatus.

Kuid millist arenguteed on käinud lugemises praegusaja intellektuaalne naine! Algas keskkoolis (väljaarvatud muidugi õppetundides sundlikult läbivõetud klassikud) Tšarskajaga, kes oli tolle aja plikade lemmikkirjanikke. Luges samal ajal ka saksa autoreid, nagu Spyrit, Esch-

struthi ja teisi. Puudus peaaegu täiesti emakeelne noorsookirjandus. Ka polnud meil võrdseid kirjanikke Tolstoile, Turgenjevile, Dostojevskile, kes olid suutelised mõjustama gümnaasiumi keskklassides õppiva noorsoo maailmavaadet, sundides isegi jäljendama nii mõndagi eeskujuga ja kangelast oma loomingu. Olid muidugi juba Vilde, Bornhöhe ja Liiv. Mäletan, lugesin vanemate raamatutagavaras leiduvaid Liivi ja Bornhöhe teoseid mitmel-mitmel korral läbi, samuti „Mäeküla piimamehe“, „Mahtra sõja“, ning Gustav Suitsu luuletised. Muide, minu lugemist on esimesena suuresti mõjustanud isa, kes soovitas raamatu juurde asumisel tutvuda kõigepealt eessõnaga. Kuigi see esialgu tundus igavana, veendusin pea õpetuse paikapidavuses.

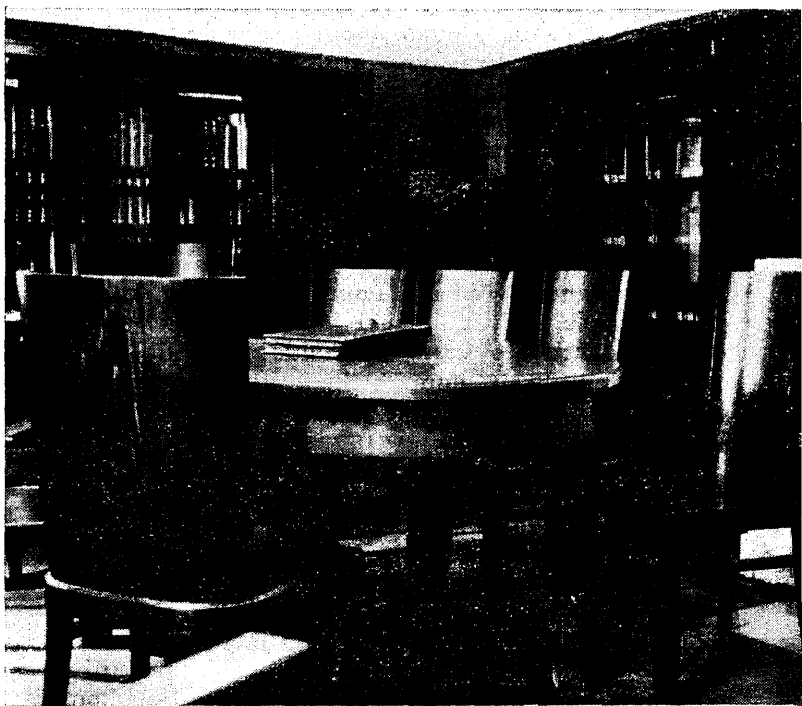
Ent ei tulnudki väga kaua oodata moodsamat ajaromaani, millise ideestik olnuks haarav, meeleolu loov. Tekkis „Felix Ormusson“ ning sama autori meeleolutsevad pisinovellid „Õhtu taevas“ ja „Toome helbed“, tekkisid Tammsaare üliõpilasnovellid. Kooliplika hakkas kohandama maitset ja maailmavaadet juba meie oma kirjanike loomingu järgi. Kirjandusringes peeti referaate äsjailmunud raamatute üle. Meteorina kerkis kirjandustaevasse „Siuru“, tõi Underi, Adsoni, Visnapuu ja Semperi. Kuidas oldi vaimustatud ja tsiteeriti nende hõbedasi kuljuseid, sonette ja pierrette! Tekkisid „siurutseva“ Gailiti naistevaenulised teosed. Tärkas tütarlapsis viha nende ilgete naistüüpide looja vastu. Ent kõigist nimetatuid on saanud vahepeal tooniandvad kuulsused meie kirjanduses. Paarikümne aasta jooksul on sündinud imesid, on muutunud üha produktiivsemaks ja jõulisemaks Tammsaare, Metsanurk, Mälk, j. t. kroonitud pead. Nüüd juba avaneb võimalus teha valikut, noppida välja väärtuslikku ja kaunist. On esmajärgulisi naisluuletajaid, nagu Marie Under, Anna Haava ja ka Betti Alver, on intellektuaalseid romaniste, nagu Aino Kallas, Reed Morn ja Leida Kibuvits. On tekkinud rida naiste-ajakirju, mis virgutavad üha suuremale lugemisele. Välismaa on meie kirjandusturule paisanud kirjandustaeva kinnistähti, nagu Undset, Lagerlöf, Deledda. On ilmunud meeste sulest rida romaane, kuulsusilt nagu Galsworthy, Zweig, Wassermann, Sillanpää, Th. Mann, Lewis j. t. — ja naine, kes alati on lugenud rohkem kui mees, püüab leida aega hää raamatuga tutvumiseks. Naise, olgu siis akadeemilise, väikekodanliku või töölisnaise, lektüür on peamiselt ikka ilukirjandus, mida tõestavad raamatukogude statistilised andmed ja tööpraktika. Erinevusi esineb vaid valikus. Loetakse proosat, luulet ja vähemal arvul näitekirjandust. Suurima protsendi naise lektüürist peale ilukirjanduse moodustab biograafiline ja memuaariline kirjandus,

kirjandus- ja kunstiajalugu ning reisikirjad. Teadusliku kirjanduse kasutamisel ilmnevad naise juures juba erilised motiivid, kas praktiline vajadus elumurede ja ülesannete lahendamisel, kujutluste rikastamise või teoreetiliste teadmuste kogumise tarve erilise teadusharuga tutvumisel.

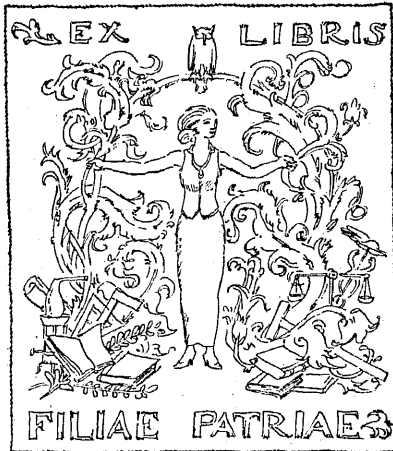
Tekib küsimus, missugune on siis õieti naise lektüüri moodustav kirjandus, kas naiste- või meeste raamatud. Mida tuleks mõista naiste raamatute all, kas neid, mis loodud naiste eneste poolt, või neid, mis käsitlevad naise elu ja saatust? Või hoopis meeste loominguusse kuuluvad ja mehi käsitlevaid töid? Arvestades raamatukogude laenutusi ilmneb, et ei saa üldse koostada puht naiste või meeste raamatute nimistut. Teatud tagasihoidlikkuse ja ettevaatlikkusega peame siiski kinnitama, et naised loevad peamiselt selliseid teoseid, mis neid kui naist puudutavad, see käib ühevõrra nii ilu- kui teadusliku kirjanduse kohta.

Praktilise vajaduste tõttu kasustab naine veel rohkesti kodumajanduse alu käsitlevaid ning lastekasvatuse puutuvaid ajakirju ja raamatuid, sotsiaalteadusi vaid kitsamas mõttes ja teoseid, mis teda kui naist puudutavad, s. o. seksuaal-, abielu- ja naisküsimuste alalt.

Tavaline naine ei loe puht ühiskonnateaduste valda kuuluvaid teoseid, ta otsib vaid vastust põlevamaile eluküsimusile, lahendust praktilistele toimingutele. Neist motiivist tõugatud ka-

Korporatsiooni lugemistuba

ADO VABBE

Teaduslik kirjandus

sustab ta just kasvatusteaduslikke ja kodumajandusse puutuvaid raamatuid. Peab veel tunnistama, et ka ilukirjanduses ei otsi naine teaduslikke ja laialivalguvaid teemasid, tal on oma teatud joon, mis lugemiskava läbib. Ei harrasta tavaline naine näit. kirjanikke, nagu Balzac, kõnelemata sotsiaalsest, poliitilisest või filosoofilisest probleem- või tendentsromaanist. Kaunis piiratud on üldiselt see ala, mis huvitab naist laialdases ilukirjanduse vallas. See on romaan või jälle biograafiline romaan, mis jälgib inimsaatusi, — ja sellest sõltuvalt on otsitavaimaks naise lektüüris kuulsate ajalooliste isikute, eriti naiste kohta käivad biograafilised romaanid. Eelistatakse just neid eluloolisi romaane, mis kannavad pealkirjas kuulsa naise, kas valitseja, kirjaniku või kunstniku nime, ja seda arvatavasti päris vaistuliselt. Ei otsi naine isegi üldist inimsaatusi käsitlevat raamatut sedavõrd kui säärast, mis kujutab naise saatusi, naise maailma ning — kasvatuslike ja noorsooraamatute näol — naise ülesandeid elus. Tahetakse näha inimest, kellellega avaneks võimalus ennast kõrvutada, kellega arvatakse leidvat ühiseid jooni.

Negatiivses vormuleeringus võiks öelda, et naisel üldiselt puudub huvi ilukirjanduse ja teadusalade vastu, mis ei puuduta teda ennast, väljaarvatud muidugi iga üksiku kutsealaline kirjandus, missugune loomulikult on huvi keskpunktiks. Ilukirjandus on siin mõeldud vaid jõudetundide jaoks. Naist huvitab naine ise ja raamatud, mis kirjutatud naise ning tema ülesannete kohta. Siin võiks isegi ennustavalt öelda, et see väide on ka maksev tuleviku suhtes, kuigi neid igavesti ühiseid jooni naises kaotab mõnikord erakorraline ja revolutsiooniline ümberkorralduste ajastu, nagu praegusel kommunistlikul Venemaal. Ka sel juhul ei saa neid kogunisti kustutada. Huvitav on, et iseloomus-

ADO VABBE

Ilukirjandus

tus, mille annavad tähelepanekud naistele raamatute laenutamisel, on täielises vastuolus teooriate ja õpetustega, mis suurt osa mängivad käesoleva aja naisliikumises. Eeltoodud iseloomustus on maksev samuti avalike raamatukogude naiseliidi kohta. Et naine jääb truuks oma olemusele ja kasustab teaduslikke raamatuid vaid siis, kui vajab neid eriliseks uuringuiks või kutseala praktiliste tarvete tõttu, kinnitab ka meie organisatsiooni liikmete vahel korraldatud ankeet. Sellest ilmneb, et nii naisüliõpilane kui ka ülikooli lõpetanud akadeemiline naine eelistab kirjanduse vallas ilukirjandust ja peamiselt proosat. On vaid üksikuid, kellel peardõhk langeb luuletisile. Ainus domineerivaim teadusala on kunsti- ja kirjanduslugu, mis jällegi väga naiselik. Päris üksikud kutsenaised on maininud ankeedis, et harrastavad peale ilukirjanduse ka teaduslikku kirjandust, kuid kahtlemata kutsealist, nagu raamatukogundust, arsti-, loodus-, õigusteaduslikku ja põllumajanduslikku kirjandust. Need on aga peamiselt ka säärased vilistlased ja tegevliikmed, kes ülalnimetatud aladel ise end avaldanud ajakirjanduses ja raamatuis.

Naiselikult väljaarenenud lugemise joont ei tohiks naise juures alahinnata. Maailmas on ju igal üksusel eluõigus, ja sellest lähtudes ongi naise suurus ja tugevus selles, et ta usaldab iseenda vaatekohti, et ta ei püüagi teda ümbritsevat tõelist objektiivset maailma enda isikulise maailmaga kõrvutada, või isegi sellest kõrgemale asetada. Vahest peitubki selles suur tugi-punkt kultuuri- ja rahvaelu tervikule, et naine oma põhiolemuses jääb kõigile feministlikele teooriaile vaatamata ikka naiseks. Ja iga naine peaks seepärast oma kodus omama jõudenurka, kuhu ilmingimata kuuluksid raamatud ja hubane lugemisvõimalus. Peale ilukirjanduse ja

Häme-Osakonna viimasaegsest tegevusest

Häme-Osakonna arengule suunda andvaks asjaoluks oli oma maja valmimine 1931. a. Siis teostus mõte küllaldaselt suurte ruumide saamisest, kus eri harrastusringel oleks igapähele oma kogunemispaike. Suure osakonna jagamine tegevust elustavasse maakonnaningesse võis nüüd lõplikult sündida.

Eriline, muist osakondadest lahkuminev Häme-Osakonna seesmises korralduses ongi see, et kõik osakonna liikmed kuuluvad mingisse ringi. Viimaseid on kolm: Ita-Hämeen Kerho, Kanta-Hämeen Kerho ja Pirkkalais-Kerho. Ringideks jagamine toimus Häme suuremate koolikeskuste alusel. Iga ring valib iga aasta oma liikmete seast ametnikud ja tegutseb siis erilise rühmana, koondades oma liikmeid koosolekuile ja koosviibimisile.

Eri ringide isetegevusest hoolimata on siiski säilitatud osakonna terviklus ja ühtekuuluvus. Kord nädalas, teisipäeviti, kogunetakse ühisele koosolekule. Neist osavõtt on enamasti võrdlemisi loid, kui just koosolekuteates ei mainita mõnd eriti tähtsat päevakorra

Häme-osakonna ametnikke 1935. a.

punkti. Liikmeskond nähtavasti usaldab sel määral omavalitud kindlaid ametnikke, et ei võta vaevaks tulla koosolekuile muidu kui ainult otsustavil juhtudel.

Osakonna tegevuse üle valvaks on inspektor, kelle osakond valib Helsingi Ülikooli professorite hulgast. On loomulik, et inspektori soe suhtumine üliõpilaselu mitmekesisestse üritustesse tähendab ääretult palju. Meie osakonnal on olnud jätkuvalt õnne

omada inspektoreina mehi, kes on lahkelt ohverdanud oma aega ja jõudu meie töö juhtimiseks. Meie praegune inspektor prof. Salmiala on oma eeskujuga sisenud häme üliõpilasisse innukalt isamaalist meelsust ja on intensiivselt suunanud me tegevuse soomlusvõitlusse.

Meie alalisist ametnikest, kes üldiselt valitakse aastaks, on tähtsaim kuraator. Tema õlul õieti lasub kogu osakonna töö järele-

üldteaduslike käsi- ning sõnaraamatute peaksid naise isiklikku raamatukokku kuuluma umbes alljärgnevad:

I. Armastus, abielu, perekond.

1. Abielu ja armastus. 2. Perekonnaelu. 3. Lapsed. 4. Lapsepõlve mälestisi mitmelt autorilt.

II. Praktilised juhised tegelikult kodu- majapidamiseks ja perekonnaelu kujundamiseks.

1. Kodumajapidamine ja köök. Kokaraamatud ja toitlusõpetus. 2. Tervishoid. Üldised tervishoiu raamatud. Naise kehakultuur. Abielu. Ema ja imiku tervishoid. Haigeravi. 3. Rõivad, rõivaõmblemine ja käsitöö. Ilu-, majanduslikud ja tervishoidlikud põhimõtted rõivastamisel. Rahvariided. 4. Elamu ja aed. Elamukultuur. Majariistad. Lilled, aed, aiandus. 5. Kodune kasvatus. Igapäevane kasvatus. Kehakasvatus. Suguline kasvatus. Hingeliskõrbeline arenemine. Üleminekuajajärgu küsimused.

Kasvatustöö tervikuna. 6. Jõudetunnid kodus. Sissejuhatus. Mängud vanadele ja noortele. Kodulava. Lektüür. Kodumuusika. Kunstivaatlus. Kodumaa tundmine. Juhiseid looduse vaatlemiseks.

III. Naine ja avalikkus.

1. Juhtivate naiste elulood. 2. Sotsiaalsed olud ja küsimused. 3. Naise seisukoht avalikus elus, naise õigused ja ülesanded.

Kuna naine annab kodule tema vaimse ja kõlbelse ilme, on temal täita suuri ülesandeid kodudes eesti kultuuri arendamisel. Eriti suuri nõudeid asetab välismaailm selles suhtes akadeemilisele naisele, sellest siis ka erilised nõuded tema lektüüri kohta, missugune peab valitud olema senisest süstemaatilisemalt. Seesugusel naiste lektüüri nimistute koostamisel on meil ees uus tööväli, uued võimalused naiselike joonte avaldamiseks kirjandusliku maitse arendamisel.

Mall Jürma-Kuusik.

valve ja juhtimine, sellepärast sõltubki igasuguse osakonnaelu vilkus suurelt osalt tema personaalsusest. Kuraatoriks valitakse mõni vanem osakonna liige kolmeks aastaks. Kuraatori kõrval olgu nimetatud sekretär, kelle ülesandeks on täita kirjalikud kohustused, korrespondents, teadaanded jms., koostades ühtlasi osakonna iga-aastase tegevusaruande. Osakonna majandusliku külje eest hoolitseb majandusjuht, pidades nõu osakonna poolt valitud majanduskomisjoniga.

Mõningad teised alalised ametnikud esitan alamal nende tegevuses.

Alles viimaseil aastail on eri osakondades hakatud kasvatama neisse saabuvald uusi liikmeid eeskujulikeks osakondlasiks. Selline kasvatus algas kõigepealt Häme-osakonnas viie aasta eest. Osakond määrab igaks aastaks mõne vanema osakondlase hoolitsema uute juurdetulijate eest. See valitud fukside juhataja e. fuksmajor korraldab uustulnukaile loenguid, millest osavõtt on neile kohustuslik. Neil paar korda kuus, harilikult pühapäeviti, peetavil fuksiloenguil pakutakse uutele liikmetele väärtuslikke teadmisi osakonna ajaloost ja üldse antakse neile põhjalikke seletusi üliõpilaselust nii oma kui ka muis osakonnas, üliõpilaskonna korraldusist, mitmesuguseist üliõpilasiühinguist jm. Veel selgitatakse neile tähtsamaid riiklikke ja ühiskondlikke küsimusi. Ka tutvustatakse neid loenguil hõimurahvastega ja nende elukäiguga, näit. on mitmed eesti stipendiaadid lahkesti refereerinud eesti oludest. Lauluharjutusil on fuksidel veel võimalus õppida oma häälematerjali kasutama; osakond on püüdnud tähelepanu ka nende teravhoiule, püüdes neid fuksiloenguil valgustada selleski küsimuses.

Uute liikmete kasvatus kestab kaks semestrit. Alles teise semestri lõpul on fuksil õigus osakonna paelale, kuid enne värvide saamist ta peab siiski erilisel fuksieksamil oma teadmisi näitama. Erandjuhtumel võib fuks omandada osakonna värvipaela

kandmise õiguse juba enne fuksi-aasta lõppu, kui tal on erilisi teeneid spordi või mõnel muul alal. — Fuksidele värvide andmine on tähtis maakondlik sündmus, kuhu kutsutakse osakonna endised inspektorid ja kuraatorid.

Kord kuus peetakse kogu osakonna ühiseid koosviibimisi, mille korraldamine on osakonna emanda ja isanda ja nende abiks valitud programmitoimkonna hooleks. Koosviibimistel istutakse tavaliselt esialgu kohvi- või teelauas, jälgitakse eeskava ja laudakse üheskoos. — Lauluharrastuse elustamiseks ja säilitamiseks andis osakond välja erilise Häme-Osakonna lauliku, kus on muuseas ka mõningaid eestikeelseid laule. — Lõpupoole jätkub kava tantsu näol. Vahtevahel koostab õhtu eeskava ka mõni ühiseks huviringiks liitunud osakondlaste rühm. Nii näit. on viimaseil aastail korraldanud õhtuid Kotiseutukerho (Kodukoha-uurimisring) — sellest pikemalt alamal — ja Akateemisen Karjala-Seuran (Ak. Karjala-Seltsi) ja Naisylioppilaiden Karjala-Seuran (Naisüliõpilaste Karjala-Seltsi) häme osakonnad.

Oppeaasta suuremaid ühiseid pidustusi on aastapäev ja jõuluõhtu („pikkujoulu“), kuhu palutakse ka endised inspektorid ja kuraatorid. Oma aastapäeva pühitseb Häme-Osakond 1. oktoobril Jyväskylä'sse 1858. a. asutatud esimese soomekeelse keskkooli avamise mälestuseks. Pidustused algavad pidusöögiga, millele järg-

neb vahetult eeskavaline peoõhtu oma traditsionaalsete kõnedega ja aastapäeva-ettekannetega, Ball algab alati teatud vanaaegsete tantsudega. Pidustused kestavad siis tantsides ja vabas vestluses kuni koiduni. Jõuluõhtu on kõikide osakondlaste lemmik-pidu vahest juba sellepärast, et seal kõige flegmaatilisemgi kergesti ergaks muutub ja laseb end kaasa haarata rõõmsast peomeeleolust koduses ümbruses, jõulukuuskede, aurava pudru — mida süüakse mahlakast „pudrukõnest“ vürtsitatuna — ja pikahabemelise soku seltsis.

Veel on mainimata üks pidustamisviis, nimelt suvipäevad, mis peetakse kuskil häme maakohas. Üldiselt püütakse peokohti valida Häme eri paikadest, kordamööda eriringide maa-aladelt. Suvipidustused kestavad harilikult paar päeva. Pidustuste kavva kuulub loomulikult tutvumine ümbruskonna elanikkudega, oludega ja nägemisväärsustega; see toimub kõige hõlpsamini väikeste, eri suundadesse tehtud retkede kaudu. Peopäevade hulka kuulub harilikult pühapäev, mil on hommikupooliti ühine kirikuskäik, ja õhtul kogunetakse peoõhtu veetma. Mõnikord on osavõtjate arv piiratud vahetega, kuid üldiselt on jätkunud vaimustust osavõtuks väga paljudel osakondlasil. Väga meeldiv on meile olnud näha oma pidustusil meie eesti sõpruslepinglaste korp! Sakala ja korp! Filiae Patriae esindajaid.

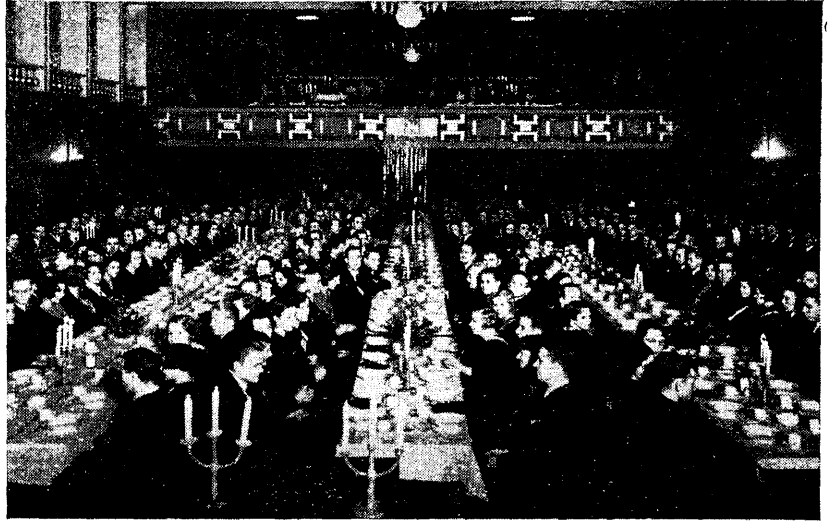
Häme-osakondlasi „kesäkiertue'l“.

Varemail aastail saatis osakond suveti maakonda peoõhtu-rändgrupe, nüüd on selletaoline tegevus jäänud ringide hooleks, kuna seevastu kogu osakonna maalale suunduv töö on leidnud osalt uusi teostamisvorme. Nii on Häme-Osakond innukalt osa võtnud viimasaegsest soomlusvõitlusest, mille võimsamaks avalduseks oli üliõpilaste massiline esinemine maakondades, möödunud talve näärilkuu pühapäevade koosolekuil.

Aktiivse soomlusvõitluse kõrval on osakonnal teinegi tähtis töö maakonnas, ja sellele ongi viimastel aastatel pühendatud palju tähelepanu: vanust, kultuuriteilt taganevaist rahvapärasteist teadmusest, kunstist ja kombeist tuleks päästa õigel ajal see, mis veel on alal hoidunud. Kuna see töö, kui üldse miski, on praegusel hektel tähtis, on põhjust kõnelda siinkohal veidi pikemalt häme üliõpilaste teotsemisviisest ja saavutisist.

Osakond valib kodukohaurimis-sekretäri ja viimasele alluva kodukoha-uurimistoimkonna — nagu teisedki ametnikud — igaks aastaks, nende ülesandeks on koostada kava suviseiks uurimusretkeiks ja viimaste praktilise külje korraldamine. Juba mitmel suvel on liikunud kodukohaurimis-rettkondi mitmel pool Hämes, enamasti Häme-Osakonna poolt finantseerituna. Rühma on kuulunud enamalt jaolt üle kümne isiku, kellest igaüks esindab oma uurimisala, osavõtjad on tavaliselt olnud kas soome filoloogid või ajaloo õppijad. Retkkonna juhina tekitab mõni sellise tööga harjunud magister, ja harilikult on veel esinenud patronina mõni selle ala teadusi esindav ülikooli professor.

Suve algul, juunikuu keskpaigu, algavad stipendiaadid oma kolmenädalast töötamist ümbruskonnas, mis seekord on uurimisobjektiks. Kõigepealt otsib iga osavõtja enesele lihtrahva naiste ja meeste seast hää „õppemeistri“, kogu oma ea seal ümbruses elanud vanakese, kes omab uuritava ala suh-

„Pikku-joulu“ Häme osakonnas

tes teadmisi. Ja siis algab usutelu. Vahel on raske hoosse saada, kuid väga pea tõsine hämelanegi innustub ja avab oma sõnarikka varakambri. Kõne siirdudes möödunud aegadele soojenevad vanakesed peagi, ja mälestuse peidupaigast purskub esile üks teade teise järele, nii et uudishimulik küsiteljal tarvitseb vaid sulge liigutada kuuldu ülestähendamiseks.

Nii on rohkesti üles kirjutatud vanu teateid näit. pulma- ja matusekombeist, õpetajast ja üldse kõigist kiriklikest toiminguid, peale selle veel endisaegsest kaubitsemisest, laadalkäimistest, külaühiskondadest, ehitistest, inimeste rõivastusest, toitlustamisest ja terwishoiust, karjapidamisviisest, põluharimisest, kalastusest, käsitöist jne. Nagu näeme, ulatuvad küsimused üldiselt inimelu mitmekestele aladele sel määral, mil on jätkunud küsiteljad. Retkkonnaga on sageli kaasas olnud mõni asjatundja, kes pildistamise ja joonistamise teel on jäädvustanud ehitisi ja esemeid ning haruldasi ja dekoratiivseid käsitöid.

Eriti tuleb märkida, et möödunud suvel, nii siis suvel 1935. oli kodukoha-uurimisretkkonnal kaasas isegi filmija. Päikesepaiselteline ilm oli filmimiskatseiks soodus ja nii saadigi valgele linale jäädvustada palju tähelepanuväär-

seid toiminguid. Näit. filmiti pulmakombeist stseen, kus mõrsja läheb oma endisest kodust peigmehe majja. Selles osas esinesid „filmitähtedena“ osakonna kodukoharingi liikmed vanadesse rahvapärastesse peoülikondadesse rõivastudes, kuna sellevastu mõningad muud sündmused filmiti otse tegelikust elust, nii näiteks laadaliste kombed, loomade karjamaale laskmine jne., samuti mõned tööd, näit. lootsiku tegemine, linaropimine, lõngaketramine ja kangakudumine, noodavedamine, õllepruulimine jne.

Kodukohaurimis- retkkondade märkmed on trükitud iga aasta ilmuvas „Kotiseutu“ nimelises väljaandes, ka on vahel olnud kirjutisi teoses „Kaikuja Hämeestä“. Trükkimisvõimaluste puudumise puhul säilitatakse tööd käsikirjadena osakonna kodukohaurimis-arhiivis. Ülesvõtted on iga aasta kodukohaurimisringi korraldusel albumeisse paigutatud. Kodukohaurimisringi töö talvel oleneb peamiselt vabast harrastusest.

Muist harrastusringidest arenenud koondistest on tähtsamad HOL s. o. Hämläis-Osakunnan Laulajat (Häme-Osakonna Lauljad) ja HOS s. o. Hämläis-Osakunnan Soittajat (Häme-Osakonna Orkester) HOL on juba pühit-

Üliõpilane, naine ja kirjanik raamatuaastal

Mõtteid A. H. T(ammsaare) kirjutise puhul RA „Arenus“.

Üliõpilased ja naised on juba harjunud sellega, et kui kusagil neist kirjutatakse, siis on üliõpilane tingimata joodik ja logeleja, kelle hommikupoolne päev kulub pankades vekslite pikendamiseks, pealelõuna kohvikus ja õhtu konvendis ning kõrtsis. Ülikooli ta ei satu peagu iialgi ja tööd ta hoopiski ei tee. Ning naine? Teda kujutatakse ikka — liiatigi kui ta on noor ja haritud — nukk-naisena, kes tõuseb kell 11 ja jaotab oma päevakese siis kohviku, õmbleja ja iludussalongi vahel.

Nüüd, mil Üliõpilaskond ja Tallinna Naisklubi raamatuaasta puhul määrasid kirjanikele ergutusauhindu, on seegi kirjanikes tekitanud väärarvamusi. Nii kirjutab A. H. T.

„Aga õieti öelda, ega auhinnamäärajad vist kuigi häid raamatuid enesest soovigi, sest muidu oleksid nad tingimata teistsugused auhinnad määranud. Sest mõeldagu ometi, kui headukene saab raamat olla eesti üliõpilastest, kui sama üliõpilane auhindab teda ainult 150 krooniga.

Pisut parem lugu on muidugi hea raamatuga eesti naisest. Aga siingi pole kuigi palju suurustada, kui arvesse võtta kuipalju head eesti naised kulutavad raamatuaasta kestel kas või tualettidele, iluravile ja kohvikulegi, seda hoopis nimetamata, et Eestis peaks eesti naise enese arvamus mõõda hirmus palju just häid naisi olema.“

Kas on meie eesti kirjanikuga tõesti juba lugu nii nagu mõne hoovimaalijaga, kelle pildi hind tõuseb seejärgi, mida enam ehteid tal juurde tuleb maalida ning mida enam kortse näolt kaotada?

A. H. T. kirjutab edasi: „Kui eesti üliõpilane tahab enesest head raamatut, siis tema eel-

kõige peaks muutuma tõeliseks eesti üliõpilaseks.“

Kuid kas poleks kirjanikel ka juba kord aeg veenduda, et üliõpilane, nagu ta oli teie nooruspäevil ja nagu ta oli hiljem — järelsõja-aastail — mil tõesti võis domineerivaks kujuks üliõpilaskonnas pidada pummeldajat korporanditüüpi, suurte võlgadega elumeest — et see tüüp meesüliõpilast on ammugi juba välja surnud. Ning naisüliõpilast kujutab karikaturist ikka veel vana mälestuse põhjal korporandina kohvikus. Kuigi nüisuguse karikatuuri tõelisse peale autori enese ei usu keegi. Ja kui ta ise kord näeb p r a e g u s t naiskorporanti, siis ta ei usu enam isegi.

Praegune üliõpilase läbilõiketüüp on hoolas, töötav ja korralik. Elu ise seab üles talle suuremad nõuded nüüd, kui mõni aeg tagasi. Kaugelt suurem osa üliõpilasi lõpetab ülikooli nüüd normaalajaga ja hästi. Ja milline peaks siis olema „tõeline eesti üliõpilane“? Väljakujunenud maailmavaatega või seisukohaga avalikus elus, mida teie — vanem põlv — muuseas saavutasite ka alles meheas? Peaasi on ometi, et ta täidaks korralikult oma üliõpilase aegsed kohustused ja töö õigel ajal.

Tõelise ja hea üliõpilastüübi kujutamiseks pole vaja praegu mingit ergutusauhinda. See on eeskujudega lihtne ja kerge.

Auhind peaks vahest ainult virgutama õ i e t i n ä g e m a seda üliõpilast, mitte aga äärmust — laisklejat, kellele üliõpilaskonnas juba ammugi pole mingit kaalu. Selle nägemiseks on vaja objektiivset ja head kirjanikusilma, sest muidu võib juhtuda nii, et heast tüübist tuleb halb raamat, ja neid on meil ometi küllalt.

Ning eesti naine? On otse masendav, et teie

senud oma viiendat aastapäeva ja HOS veedab seda tänavu.

Olgu veel nimetatud, et Häme-Osakond on paaril eelmisel aastal tulnud üldmeistriks akadeemilisel deklamatsioonivõistlusil. Ajuti on osakonnas tegutsenud isegi deklamatsiooniring.

Ülemaal on vaid mõõdamines viidatud asjaolule, et Häme-Osakond paneb suurt rõhku osakondlaste kehakultuuri arendamisele. Meie osakonnas on ka alalise

spordijuhhi amet, kelle abina tegevuse spordiküsimuste korraldamisel sporditoimkond ja seitse eri spordisektsiooni. Pesapallis eriti on hämelased häid tulemusi saavutanud — nii mehed kui naised, — tulles akadeemiliseks meistriks.

Osakonnal on ka oma tütarosakonnaga — Kesksuome Osakonnaga — ühine õpperaamatukogu ja lugemislauud, mis asetsevad maja kõige ülemisel korral. Osakond tahab nii siis muu kasva-

tustegevuse ja meelelahutuse kõrval edendada ka oma liikmete õpinguid, kellele õpperaamatute kallidus sageli raskusi teeb.

Osakonna laialdase ja mitmekülgse tegevuse tühjendav kirjeldamine ei ole sellise kirjutise raames kaugeltki võimalik. Loodetavasti siin esitatud piirjooned siiski suudavad anda mingisuguse pildi nüüdse Häme-Osakonna sisenemisest elust.

Anna-Liisa Korpela.

vägisi tahate teha väljapaistvaks ja tooniandvaks eesti naiseks selle tühise nukk-naise, bla-seerunud väikese moedaami, kellel tõesti on küllaldaselt aega istuda kohvikus ja lokaales ja kelle elumõtteks on olla igavesti väike, naiivne, muretu ja hellitatud noor tütarlaps. Veel neljakümneaastaseltki.

Sama kirjanik, kes vahest kunagi pole hardumuses ja lugupidamises kummardunud suudlema oma vana ema tööst karedat ja krobelist kätt, imetleb sama nukk-naise punaseks lakitud küüsi ja õnnelikult pühendab talle ühe oma soneti. Istub siis oma kohvikutunni sama daamiga, keskustelles daami ebatäpsest õmblejast või hooletust teenijast. Ja sealt tuleb siis romaani algkuju...

Niisugune ometi pole praegune eesti naine, pealegi töötav, intelligentne naine. Ega ka akadeemiline naine, keda veel praegugi armastatakse kujutada mingi veneaegse kursistka-tüübina või liiga kaine-asjalikuna, keda kohates kohe ununeb, et ta on naine.

Kui mõelda, et aastate jooksul eesti kirjan-duses esinevaid väheseid ideaalseid naisi ja emasid on Punasoo Mari, siis on see kahtlema-tult suur ülekohus. Pole ka midagi imestada, kui nooruspõlv kord süüdistab kirjanikke, et nad oma kaasaegseid pole kujutanud õie ti. Ja kogu oma mahukas loomingus nagu sihikindlalt katsunud üldistada erandeid.

Kui nüüd A. H. T. arvab, et miljonlisele auhinnale „ei leidunud kirjanikku, kes oleks vae vaks võtnud nii head raamatut kirjutada, et oleks võidud lubatud auhind välja maksta,“ siis on see eksitus. Küll juba „vaevaks võtjaid“ leidis, kuid jõud ei küündinud kirjutamiseks. Ega poleks vahest küündinud ka siis kui auhinnaks oleks Euroopa, nagu soovitab A. H. T. Küll on aga selge igale, et hea raamatuga pääseb ka auhinnata Euroopasse.

Süü pole tüübi ega eeskuju puuduses. On küllalt emasid ja naisi ka nende auhinnakuulujate hulgas, kellest võiks kirjutada. Süü on kirjanikes enestes. Töötavat „tõelist eesti üliõpilast“ leiab kindlasti paremini mujalt kui kohvikust, pangast või kõrtsist. Ja imestama sunnib, miks peaks kirjanik otsima seda naist, keda kujutada raamatuaasta auhinnaromaanis, ainult kohvikust, puudrikauplusest või lokaalist. Tõeliselt kahju on, et kirjanikud puutuvad kokku ainult nende tüüpidega, keda üliõpilaskond ja naised enda hulgast on madalale tasemele seadnud ja negatiivseks tüübiks tunnustanud. Kahju, et just neist negatiivseist luksusnaise tüüpidest kirjutatakse kui ainsaist, unustades, et haritud naisel on töövälju, mis ulatuvad kaugemale ülalnimetatud kitsast piirkonnast, mis näib olevat kirjanike ideaaltüüpide otsimispaik ja liiklemiskeskus.

Valeria Viilip-Leesma.

Soome-Eesti-Läti-Leedu Üliõpilaskondade koostööst

Teame, et Läänemere idakallastel asuvate riikide iseseisvuse kõige kindlamaks tagatiseks on nende riikide võimalikult tihe poliitiline, majanduslik ja kultuuriline koostöö. Eriti viimasel ajal on suurt tähelepanu omistatud Balti riikide koostöö probleemile, on korraldatud mitmesuguseid Baltimaade vahelisi konverentse ja nõupidamisi. Mainin siinkohal Balti riikide välisministrite konverentse 2. det. 1934. a. Tallinnas ja 7. mail 1935. a. Kaunases. Edasi: Balti linnade liidu konverents Kaunases, Balti riikide ajakirjanduse kultuurkomisjoni konverents Tartus, naisjuristide konverents Riias, geodeetide konverents Eestis, veterinaär-konverents Tartus ja Tallinnas, taimegeograafide päev Kuresaares, statistikute konverents Riias, Pressiliidu komitee koosolek Riias, vaimse koostöö konverents Kaunases, SELL Üliõpilaskondade konverents Kaunases j. t. Käesoleval aastal asetleidnud nõupidamiste arv ületab eelmised aastad.

Ka töötulemusilt on saavutatud tähelepanuväärivaid tagajärgi, on vastu võetud rida laialt ulatuslikke otsuseid; näiteks otsustas Balti riikide pressibüroo algatada Balti riikide lähendamistöö koordineerimiseks Eesti-Läti-Leedu instituutide asutamist kõigis kolmes riigis. Kui siia juurde veel arvata osavõtt naaberriikide pidupäevadest, kultuurilisist sündmusist, üksteise maad ja kultuuri, kui ka Balti riikide koostöö vajadust tutvustavad artiklid ajakirjanduses, siis võime küll öelda, et Balti riigid on käesoleval aastal suure sammu üksteisele lähemale astunud.

Ära märkinud Balti riikide vahelise läbikäimise elavnemist ja sõpruse süvenemist, ei saa nimetamata jätta üliõpilasnoorsoo osa Balti riikide lähendamistöös.

1923. a. asutatud Soome — Eesti — Läti — Leedu Üliõpilasliit — SELL — on palju kaasa aidanud Balti riikide lähenemisele. Eriti vii-

Häme osakonna suvipäevadel Kangasalal.

mased aastad on näidanud üliõpilaskondade huvi tõusu SELL-i tegevuse vastu, mille tõttu ka liidu tegevus intensiivsemaks on muutunud. Siinkohal tahan vaadelda mõnda SELL-i tegevusala.

Üheks SELL-i tähtsamaks eluavalduseks on iga-aastased SELL konverentsid. Kui 9 esimest SELL konverentsi olid määratud peaaesjalikult ainult üliõpilaskonna ametlikele esindajaile, siis viimased kolm konverentsi rohkearvulise osavõtjaskonnaga on näidanud, et on väga otstarbekohane korraldada konverentsi laiemal alusel. Rohkearvulise osavõtu tõttu kolm viimast konverentsi on kujunenud SELL üliõpilaskondade ühisteks pidupäevadeks. Töökoosolekute kõrval on konverentsidel suur tähtsus isikliku kontakti loomise seisukohalt. Suure osavõtjate arvu juures luuakse ka palju isiklikke suhteid, mis omakorda on eelduseks riikide ja rahvaste koostööks. Konverentsid huvitava ja mitmekesise kavaga pakuvad küllaldasi võimalusi tutvuda nii üliõpilaseluga kui ka üldse vastava maa oludega. Konverentsi ajal korraldatud ekskursioonid maa vaatamisvääriilistesse kohtadesse on võitnud ekskursioonist osavõtjate poolehoiu; eriti õnnestunud ses suhtes oli 12. SELL konverents Leedus, kus külastati Kaunast, Dotnuvat, Klaipedat ja Nidat. Näeksin aga meeleldi, et tulevikus ühenduses konverentsidega leiaksid aset ettekanded konverentsi korraldava maa üle või jälle käsitletak mõnda Balti riikide üldisse huvipiirkonda kuuluvat probleemi.

Üksteise maade lähema tundmaõppimise va-

jadus on korduvalt SELL konverentsidel kui ka keskbüroo istungitel arutusel olnud. SELL Üliõpilasliit, olles teadlik selle vajadusest oma 11. konverentsil Riias 1934. a. leidis tarvilise olevat SELL maade vahelise läbikäimise soodustamiseks kaotada välispassid ja viisumid SELL maade kodanikel nimetatud maades reisimisel. Kuna Eesti Vabariigi kodanikelt nõutakse välispassi ja viisumit Balti riikidest ainult Leedusse sõiduks, siis esines Üliõpilaskonna välis-toimkond juba eelmisel tegevusaastal palvega Välisministeeriumi ees, kaotada välispassid Eesti ja Leedu vahel, pannes maksma sama korra Eesti ja Leedu vahel nagu see on praegu Eesti ja Läti vahel kehtiv. Selle palve rahuldamine aitaks tunduvalt kaasa läbikäimise elavnemisele nende kahe maa vahel. Ja kuna üliõpilaskonna palve käib kõigi Eesti Vabariigi kodanike kohta, siis tahaksime loota vastutulekut meie õigustatud palvele.

Omavahelise läbikäimise edendamiseks otsustati samal konverentsil samme astuda, et SELL maade üliõpilasil SELL maades reisides võimaldataks kasutada samu soodustusi kui oma maa üliõpilasil. Üliõpilaskonna vastavasisulisel palvele on Eesti Raudteevalitsus vastu tulnud, lubades 50% hinnaalandust kõigile Balti riikide üliõpilasile. Kahjuks pole aga seda soodustust kasutada saadud, kuna on veel välja töötamata hinnaalanduste väljaandmise kord.

Üliõpilasajakirjanduses on viimasel aastal õige tihti ilmunud nii üksikuid SELL üliõpilaskondi kui ka koostööd käsitlevaid artikleid. Juba kauemat aega SELL-is kõne all olnud SELL

Leedulastele eesti laulu õpetamas

informatsiooni-bülletäänist ilmus käesoleval suvel esimene number. See bülletään „SELL-teated“ sisaldab jooksvat informatsiooni SELL üliõpilaskondadest ja ka lühikese ülevaate SELL XII konverentsi käigust. Selleks, et informatsiooni-bülletään regulaarselt saaks ilmuda, on tähtis, et kõik üliõpilaskonnad oma kaastööd kindlaksmääratud tähtpäevadeks Keskbüroole saadaksid, hoolitsedes ühtlasi informatsiooni väärtuse ja uudsuse eest. See tagaks informatsiooni-bülletääni ilmumise edukuse.

Kultuuripropaganda alal on SELL üliõpilaskonnad pidanud vajaliseks korraldada ettekandeõhtuid SELL maade üle. Esimese seesuguse õhtuna korraldas Eesti Üliõpilaskond 1935. a. I sem. Leedu õhtu. Niisuguste õhtute korraldamist võiks jätkata, sest tunneme veel liiga vähe kõigi SELL maade kultuurielu avaldusi.

Vaadeldes SELL Üliõpilasliidu üksikuid tegevusalasid, on ilmne, et SELL üliõpilaskondade koostöö baseerub realsel alusel. SELL maade üliõpilased pole ainult algatanud küsimusi, vaid on pearõhu asetanud algatatud mõtete teostamisele.

Läti Naiskorporatsioonide Koori külalisena Riias.

Valve Saretok

Aken tänavale

Siniseist kõrgusist sajab kuuõbedat mööda mu aknast. On esimesi kauneid maiõhtuid, on jahe ja õhus erutavaid töotusi.

Istun aknalauale liikumatult asjalikkude kaktuste keskele, südames igatsus sirelite ja jasmini ja heina-saadude lõhnule ja neile paljudele lillekimbukesile, mida suvel nii mõttetult korjatakse, et neid siis sama mõttetult heita esimeselt sillakeselt vette.

Sõpruslepinglastega Vapramäel

Ka rahvusvahelises üliõpilasmaailmas arvestatakse SELL-i kui 12 aasta jooksul oma eluõigust tõendanud organit. Kokku puutunud nii inglise, prantsuse kui ka teiste geograafiliselt meile kaugeasendiga maade üliõpilasiga, on mind mitmel korral üllatanud kuulda peaaegu tundmatuseni moonutatud hääldamisega SELL nimetuse järele võrdlemisi täpseid teateid SELL Üliõpilasliidu tegevusest.

SELL Üliõpilasliit oma 12-aastase kestvuse jooksul on võimalust mööda kaasa aidanud Balti riikide koostööle. Neid 12-ne aasta kestel arendatud suhteid tuleb aina süvendada. Otsigem meiegi, Eesti üliõpilased, rohkem kokkupuuteid meile sõbralike naabermaade üliõpilastega, seega aidates kaasa Balti riikide sõpruse süvendamisele.

Lydia Raudsepp.

Ah, õhtu on täis sumedaid värve kui muinasjutt murueide tütreist. Vastu taeva õrnsinist klaasi tõuseb aedadest varakevadisi oksid rõõmsalt avanenud pungadega. Sääl, kus kõnnitee lookleb üles märke, on sillutise vahel juba värsket rohtu, kui tahan, võin isegi tunda selle lõhna.

Maja üle tänavaga on pime, ainult nurgaaken pahe-mat kätt helendab kui kollane lill. Sääl elabki kollane

Käsmu kividel.

Ligi kümmesuvist kestvusaega omades on matkamine leidnud korporatsiooni liikmete hulgas üha suuremat ja ulatuslikumat kandepinda. Iga suvi on viinud vastsest jõuootusest tiivustatud matkajaid suuremate ja vähemate rühmadena Saaremaale, Hiiu- ja Põhja- ning Läänerannikule. Kevadsuve elamuslikumaid rööme on korduvalt ammutatud Võrumaa nõlva-

kuulisilt maanteilt — „kus tee nii pikk ja tolmune, viib sinimetsa poole kaugele.“ Kodumaa lähemaks tundma-õppimiseks korraldatud rännakud on kujunenud kindlapiiriliseks ja tulemusi saavutavaks. Iga uus kevad toob uusi tähelepanekuid, uusi rööme martsakaldaliselt Põhjarannikult, liivasest Saarest ja soravamurdeliselt teedjuhatavast lõunaestlastest.

Piki Udria randa...

lill — nimetan teda nii, seda tüdrukut, õielehist palgetega, öösiniste silmiga, kelle juuksed on säravalt mustad kui lakk. Ta kannab kollast mütsikest sel säraval mustal lakil, mis näib kui kastes puhkenud päikest tervitav õis ja sellepärast nimetan teda kollaseks lilleks. Ent mõnikord ütlen talle Iole. Printsess Iole. Sest tema käedki on valged kõrgid lilled, ta sääred iseteadvad sirged ja tema silmade pilk on suunatud mööda kõigist surelikest.

Iole, minu kollane lill tuleb ja läheb üksi, ma ei ole veel kedagi näinud minevat sisse uksest, kes sobiks tema küllaliseks. Ent öösi... öösi jalutab maja ees keegi edasi-tagasi — rahutul kõheleval sammul, nagu kõnnib see, kel valutab süda. Kui märkasin teda esmakordselt, olin väga meelitatud, sest arvasin, et see valutab süda on pühendatud minule. Nüüd tean, ta armastab Iolet, minu kollast lille. Armastab õnnetult, sest printsessi ikka armastatakse õnnetult. Iolele nii väga sobib, et kellegi süda murdub ta pärast, tema ei ole väike armastav tüdruk, ta on nii aristokraatne. Ja kord ulatab ta jaheda südamega oma sõrmede valged õielehed mingile vanale kuningale kaugelt ja rikkalt maalt... ja muutub siis iga tõusva päevaga üha kahvatumaks. Sest lõpuks on temagi vaid väike armastav tüdruk.

Ka täna ta tuleb kindlasti, mees valutava südamega ja rahutu sammuga, printsess Iole blond pääs. Võibolla ta ei olegi blond, kuid ilus on kujutella, et ta on ja ilus on kujutella, et ta peab surema oma kõrgestsündinud armastatu eest...

Sirutun kaugele välja aknast nägemaks kas ta tuleb juba. Tänav on pühapäevselt tühi, vaid pisike must kassike jookseb ähvardavalt püsti sabaga alla mäest ja kaob naabervära taha. Alumisel korral tõmmatakse lärmikalt kinni aken. Seda tegi muidugi too armsate silmadega hõbelokiline vanadaam, kelle tubadest kostab mu poole üles varahommikust öö tulekuni Czerny etüüde ja Diabelli sonatiine, sest tema juures õpivad ainult õige väikesed tüdrukud, keda ta piinab. Sest jubedusega ma kuulen pause palju kordi päevas ja nende järele kohtan kajas hirmunud silmiga ja paistetunud põsiga lapsi, kes mind nähes kohmetult katsuvad silitada oma sasitud tukke. On inimesi, kes ei või

kuulda Chopini või Bachi muutumata härdaiks ja tõsi-seiks, mind ajab sageli nutma Czerny.

Ent minu kõrvalkorteris elavad meeldivad inimesed. Kaks pikka ja kõhna tüdrukut, kel on nii hirmus palju lokke ja ilmingimata hirmus vähe raha. Kuid nad vilistavad päevad läbi häbematu nägudega tänaval ja aknal ja mõnikord harjutavad, kumb neist suudab sülitada kaugemale. Kell seitse õhtul nad toovad üle tänava võrtspoest kruusiga piima, kaks prantssaia ja piparmündi dropse. Paberi viskavad nad aknast välja. Kui see kukub kellelegi pähe, siis vannuvad nad pühalikult teiselt korralt alla, et nemed ei ole süüdi. Nende aknast alatasa lendab midagi tänavale. Sageli raamatuidki, sest nad on üliõpilased ja õppides tülitsevad, et asja kuidagi lõbusamaks teha. Armastan neid väga ja usun, et meeldin neilegi, viskasin nimelt kord tagasi nende vana tuhvli, mis kukkus nende aknast otse minu ninast mööda, vuhisedes sillutisele. Nad olid tõesti õnnelikud, sest nad vajasid seda tuhvli, kuigi see oli vana.

Vürtspoe luukide südameis põleb tuli, sest südameis peab põlema tuli — poodnikul on stiilitunnet. Poodnik on armas mees, ta oskab lihtsalt fantastiliselt vanduda, kuid ei keela võlgu. Päälegi kui sa oled haritud inimene. Talle meeldib kui haritud inimesed on talle võlgu kümne suitsuräime ja poole kilo või eest. Kuid maalikunstist ta palju ei pea, sest kunstikooli õpilane, kes möödunud semestril elas minu toas, jättis talle maksmata kolme sprotkarbi ja kuue pilseneri eest ja kaks karpi „Evat“. Vürtspoodnik on vaene (kuid aus!) mees, ei temagi raha pole võtta maast. Aga võibolla kunstikooli õpilasest saab maailmakuulus maalija, kelle jalge ette kord kummardub terve maailm ja annetab talle oma rikkused ja varad ja maailmakuulus kunstnik sõidab oma kaheksasilindrilises piki me tänava mäe üles, et astuda poodi ja maksta kümnekordselt kinni need kolm karpi sprotte ja kuus pilseneri ja kaks karpi „Evat“. Kuid poodnik raputab pääd. Tema tunneb maailma ja tunneb sügavat umbusaldust kunstirahvale.

Naabriaias siristavad unised linnud, katusekambriis püüab loomaarsti romantiline teenija võtta gitarril paar meeoleukohast akordi, siis jälle on kõik vaikne.

Võrumaa teekonnalt.

„Peatükk asjade traagilisest üksindusest.“

Matkapilt Sõrvest

Vaatan kuule näkku ja mõtlen: midagi peab sündima! Nii ei või see ju enam kesta, et istun siin ja kuu paisjab ja midagi ei sünni, mis näitaks, et maailmas kõik ei käi tavalist igavat rada. Ma ootan asjata. Ah ei — siiski mitte. Alt, linna poolt ligineb aeglaselt paarike. Armastus. Mitte just ebatavaline, ent vähemalt huvitav. Kui kallid need kaks on teineteisele — iga paari sammu järele nad peatuvad, et pikendada koosviibimist, ja ah, kui tütarlapselikult-aralt on naine võtnud oma saatja käsivarre. Nii hää on vaadelda neid, tunnen, kuidas nüüd kergesti võiksin nutta — õnnest, et midagi nii ilusat maailmas üldse enam juhtuda võib.

Minu akna all nad peatuvad uuesti ja ma kuulen mehe häält:

„Võta ta ometi jalast, nii on kahtlane, et jõuame enne hommikut koju.“

Naine seletab midagi nutuseit, näen, kuidas ta võtab hellalt pihku oma parema jala. Ning mehe hääl kostab uuesti:

„Kus õige asi, sillutus on päevasest päikesest kindlasti veel soe. Kui sa liiga väikese numbri ostad, siis võid selle eest pisut ka sukis lipata. Võta mu käe alt ja ära pirise.“

Vaatan neile järele kui kaotatud õnnele. Armastus. Täna. Ausõna, ma ei naitu eales... või kui... igatahes aga nii kasvatatud inimesega, kes pigemini lasseb mu maha, kui tüütan teda, ent kunagi ei ütle: ära pirise. Sest kindlasti on parem surra, kui kuulda inetuid sõnu inimeselt, keda armastad.

Surra kindlasti ei ole halb. Miks siis muidu valgepäine kolonelitütar number seitsmendast, säält, kus aknaist helendavad lõbusad pelargooniad, võttis endalt elu leeripäeval, mil ühtlasi uljas tõmmu leitnant palus ta kätt?

Räägiti küll, et see olnud vaid õnnetu juhtum, muud midagi kui tarbetu nõrkus vanemaist lubada valgepäisel tütrele võtta oma magamisetuppa kõik lilled, mis lõhnasid tubades tol leeri- ja kihluspäeval, kuid mina tean paremini. Mina tean, et väike valge kolonelitütar oli liiga õnnelik, et elada edasi argipäevas, et

ta oli liiga õrn ja hää seks, et tunda muud kui õnne pääle nii ilusat päeva. Ja et ta meelega tahtis surra kõigi nende õite keskel, mis olid antud temale rõõmustamiseks.

Jõuk tudengeid tuleb suure käraga mäest alla, muidugi keset sõiduteed. Nad on kahevahel — nagu märkan nende jutust — kas minna jõele või kõrtsi või konventi, ja üks nõuab lauluhelides tungivalt, et talle ulatataks karikas. Kellelgi on kimbuke närtsinud ülaseid, ta viskab nad sisse lahtisest aknast vürtsipoe kohal ja on võrdlemisi kindel, et saaja pööraselt rõõmustab ja õrnusest õhetava suudlusega pressib kimbukese igavese mälestise tähiseks grammatika vahele.

Kardan aga, et doginäolisel lihapoe sellil, kes säälab, kui ta just mööda külapidusid ei kola, ei ole grammatikat.

Kolm tüdrukut tulevad altpoolt. Nende heledad sääred liiguvad korruga kui revüütantsitaridel, korporange kohale jõudes samm korruga on hõljuvam, kergemeelsem. Neid tuntakse ja tervitatakse. Ilus on näha tõusmas nii palju värvilisi tekleid ööhämarusse. Poisid lähevad endise lärmiga edasi, kolm tüdrukut võrdlemisi korruga vaatavad vargsi taha. Nende samm aga jälle muutub tavaliseks, ametlikuks, korrapäraseks, kui nad marsivad edasi ja tundub, nende südameil sellega pole mingit tegu, et silmad vaatasid taha.

Kuukiired mängivad mu sörmil. Mu sörmil on tindiplekke ja on kummaline, et kuu tahab silitada neid. Kuu tundub hää ja sõbralik, kuid ta teeb valu. Tunnen, kuidas ta tahab, et läheksin nüüd välja ja kõnniksin igatsusest kahvatuna ühe akna all säälab kuskil... nagu kõnnib printsess Iole blond paaš. Ent ma ei lähe, sest ma ei ole kindel, et ma siis juba ei koputa sellele aknale... ma ei oska oodata nii, nagu printsess Iole blond paaš...

Ja, ah, kuhu jääb ta siis täna, see mees valutava südamega? Ma ei jää enne rahule, kui ta tuleb, sest kes valvab siis meie kollast lille?

Aga näe, tuleb hoopis tuttav raamatupidaja, kes elab nurgapäälises majas, tuleb vaarudes ja lainetades,

Generatsiooniküsimusi

Réformer les choses sans réformer les hommes, c'est le contraire d'une direction, c'est l'ordre livré au désordre la prévoyance sacrifiée à l'imprévoyance, la prudence à la demagogie.

Lucien Romier.

Jättes kõrvale Cicero ja greeklased, kes leidsid, et inimsugu kuldsest minevikust on langenud raudajani, ja Turgenevi kuulsad „Isad ja pojad“, peame siiski möönma, et meie noorusele heidetakse ette rohkem kui seda õigustaks generatsioonide vahe. Viimane aeg on ju toonud suuri muudatusi nii välises — ma ütleksin — elustiilis, kuid ka paratamatult kõigutanud mitte ainult kombeid ja elamisemeetodeid, vaid ka põhjalikult sundinud ümber hindama põhimõtteid ja väärtusi. See, mis oli aluseks ja abinõuks idealistile generatsioon tagasi, on kaotanud tänapäeval palju oma hinnangust — ja seepärast kohtamegi nii palju pessimistlikku kägeviskamist, häätahtlikku kurjustamist, lootusetuid pettumusi ja üllatusi. Noorus ei lase aga ennast heidutada ega ärritugi, kui talle — küllaltki põhjendatult — ette heidetakse: ta ei lugevat enam nii nagu varem, ei pidavat tööd väärtuseks, olevat pealiskaudne, moraalilage ja tuim, ainult sport ja rekordid huvitavat teda jne. On tõsi — kunagi varem ei ole aja hüved

ja pahed levinud nii laiadesse hulkadesse nii ruttu kui praegu. Tehnika arengu tõttu on massipsühholoogia mõjustamiseks suuremad võimalused kui kunagi varem — ja see annab suuremad abinõud ning rängema vastutuse intelligentsile, kes aga tundub viimaseil aastail olevat mitte küllalt tugev ja distsiplineeritud, et oma kohta väärselt täita.

Oleks lootusetu katse siin püüda määritleda, millest see tingitud ja kuivõrd on õigustatud etteheited — ja millised — just noorsoole. Ometi, silmitsedes tänapäeva väärtusi, kerkib küsimus — millised neist süüdistusist sisaldavad pahet ka tänapäeva seisukohalt ja mida tuleks pidada üleliigseks. Kriitika aluseks peamegi kõrvutama eilset ja käesolevat — milles on siis erinevus?

Tehnika areng muidugi esmajoones on õpetanud meid tahtma rohkem ja mitmekesisemat, kuigi mitte nii tugevat ja väljatöötatut kui varem. Kui me kõrvutame energia hulga, mida inimene enese abiga endale kulutas varem, energia hulgaga, mille üle ta valitseda võiks praeguse tehnilise taseme juures, siis leiame, et võimalused oleksid peaaegu piiratud. (Arengust näeme, et kuna enne tööstuslikku revolutsiooni inimene oli pea ainsamaks energia allikaks, siis

sest keegi on nähtavasti ulatanud ta l'le selle karika, mille järele ennist oli tarvidus ühel tudengil. Ta teeb abituid katseid laulda isamaalisi laule ja ütleb raskeid sõnu oma ülemuse arvel, keda ma samuti tunnen, kuid nüüd veel paremini tundma õpin. Sest, nagu kuulen, on ta siniviruuline saatan ja kõigi aegade suurim orjakaupleja, mina tundsin teda senini vaid kui lahket ja veidi hajameelset vanahärrat. Tuttav ja purjus raamatupidaja sõuab viimaks, olles patsutanud sõbraliikult kõiki laternaposte, oma majaukse suunas ja kindlasti voolab veel nii mõnigi minut ajamerre, enne kui ta jõuab oma poissmehkambrini, mille aknal alataasa on näha kõiksuguseid purke ja potikesi.

All linnas sõidavad autod, on kuulda korraga naeru ja kõnet. Nähtavasti on kusagil lõppenud mingi etendus või tänts. Minugi tänav lõob elama, kümneks minutiks on kevadöö mu ümber lõbusalt häälitsev, ent siis jälle kahekordselt vaikne ja ootel. Sirutun kaugele välja, tahan näha, kas kõikjal on aknad juba pimedad, kas olen üsna üksik kuu ja maade erutavas seltskonnas.

Miks ei maga härra professor, kes elab naabrimaja teisel korral? Miks tema ei maga, ta ei sobi sugugi kevadõhe valvama. Ta näib nii mõistlik. Kuigi tema välimus sugugi ei meenuta professoreid, unusta-

tud vihmavarje ja kuiva filosoofiat, mida ta meile õpetab. Ta on pikk ja tõmmu, ja tema rätsep on ta mantli õlad toppinud sama mehise elegantsiga kui noil korporandelgi, kellele tüdrukud vaatasid tagant järele. Näen teda sageli istuvat kohvikus ja mõtteis mängimas teelusikaga alustassil. Ja tema vastu istub hõbeblond naine, kes suitsetab imepikast sigaretipitsist, vaadates huvitult mingit välismaa ajakirja.

Miks ei maga härra professor? Kas mõtleb ta, kuis vallutada maid kuul, kui proosaline. Sest hää on mõelda, et kuu ei ole planeet, vaid midagi seletamatut, salapärast, hukutavat.

Ah, mina ei või enam kauemaks jääda siia aknale nii üsna üksik kuukiirte ja kevadöö kätte — ah, kuis tahan minna nüüd ja koputada tolele aknale...

Kuulen samme tulevat läbi hullutava öövaikuse, rahutuid, kõhklevaid. Nii kõnnib vaid see, kellel valutab süda. Iole, kollase lille blond paaš tuli. Kõik igatsused minus vaikivad järgmise ööni, tasa, õige tasa lahkun aknalt, et mitte häirida igavesti ootajat all. Ma ei või jääda, sest haiget teeb näha, kuis valutab kellegi süda.

Minu tänav jääb nüüd üksik temaga ja ööga.

pärast 1900 a. on võimalused (võrdlus moodsa auruturbiiniga) kasvanud 9 miljoni kordseks.) Kui me seejuures arvestame võimalikke uusi leiutisi igal alal, siis paratamatult lööme kahtlema inimese töö kui niisuguse omaette väärtuses, liiatigi kui masin mitte enam ainult ei abista, vaid koguni asendab inimese. Masinat on aga — suuremalt osalt — nii mees kui naine võimelised võrdselt juhtima; tavalisel tööturul kaoks tehniliste võimaluste realiseerumisel vajadus eelistada ühte teisele. Samuti igalpool mujal ideeliselt ei tehta enam vahet mehe ja naise kui inimeste vahel — ent see ei peaks ometi põhjustama Cicero tsiteerimist. Naisi püüda nende aja-võimaluste juures ainult kodu külge siduda — see oleks ebaõiglane meeste

jääme vaid pääliskaudseiks ja tuimadeks. — Üldiselt aga me ei süvene: me õpime oma spetsiaalalagi nagu ametit, käsitööd — või siis omandame asjaedst filosoofilis-klassilise käsitelu, mis on käesolevale ajale vaenlikult vananenud ja eluvõõras. Selle kõige tagajärjeks on ebastabiilsus, spekulatiivne vaim — sest mida peaksime hindama oluliseks, püsivaks, väärtuslikuks, kui skeptiliselt püüame kõige tagant ära aimata poliitikat, majanduslikke kaalutlusi, äride ja eraisikute huvisid. Meie aja geenius on ärigeenius, meie kangelane Kreuger! Kuid ka äris tuleb tõmmata terav vahe endise ja nüüdse vahele — kuna varem olid mõõduandvad isiklik vastutus ja omakogutud kapital, siis pärast maailmasõda on kapital muutunud speku-

Isamaalisus

Lydia Koidula ja Anna Haava luules

Raskuste ja kannatuste, orjusaja järele ulatus lõpuks Läänemere kallastelegi suurte vabadustormide laine. Eesti talupojad vabastatakse pärisorjusest 1816. ja 1819. aastal, kuid tõeliselt vahetas aastasadade vanune orjus ainult oma kaju, sellest sai teoorjuse nime all uus orjapõlv, mis veel kaua tõi raskusi ja viletsusi eestlaste nii ainelisse kui ka vaimlisse ellu.

Kuid miski ei väljenda nii selgesti selle väikese ja päältnäha viimase võimaluseni rõhutatud rahva sisemist elujõudu kui kiire ja igakülgne tõus, mis ilmub pärast orjuse täielikku kaotamist. Rahvas ärkab nagu uuele elule. „Hakkab, elu ja värvi saama see hall hulk, mis oli siiaamaale olnud eesti rahvas, nimetu maarahvas, oma saksa peremeeste poolt „mitte-inimesteks“ ristitud“*

Paranev majanduslik olukord avab eestlasile vabama tee haridusele. Hakkab ilmuma kirjandust, olgugi algul kõige vähenõudlikumat laadi, ilmub eesti ajaleht, ning aegajalt kerkib kirjandusepõllule ikka rohkem ja rohkem töötajaid, keda on äratanud priius ja isamaa. Laia ja kiirgava avalduse saab ärganud eesti rahvustunne 50-aastase priiuse juubeli-laulupeol Tartus. Siin tõusis noor rahvuslik ühistunne esimest korda üllatades ja sütitades lõkkele, siin tundsid isamaa-sõbrad, et nad mitte ükski polnud. „Vendlus, suur optimism, kaunisõnaline isamaalus on lühikese, nüüd juba kaugel kangastuva rahvusliku kevade omadused.

Ja selle kevadpäeva, Eesti ärkamisaja tõlgitseja oli Koidula, tema, kes ise on lausunud: „on patt, suur patt olla väikene suurtel aegadel, mil inimene võib aega luua.“ Eesti rahvuslik kevad oleks luuleta ja romantilise kumata ilma Koidulata.“**

See aeg oli lüüriline, kõrgesihiline, sütitav, see oli sobivaim aeg Koidula kõige tundelisemaile ja mõju-rikkamaile laulele. Ta laulud süütasidki vaimustus-tulukesi ja äratasid ning ergutasid teisi rahvuslikke kirjanikke. Näeme Jakobsoni ajajärgus Mihkel Vesket, kes laulus ülistab priiust ja isamaad, — Kuhlbars'i, Pärn'i, Bergmann'i ja Jakob Tamm'e. Kõigi nende tähtsaimad tööd võrsusid sel ajal, mil Eesti pinnal ärganud vaimuelu lained kõige vägevamini üle maa veeresid.

* A. Kallas „Tähelend“ lk. 12.

** A. Kallas „Tähelend“ lk. 14.

Kogu selle üldise probleemistiku lahendamiseks puudub süsteem. Seda otsides — sest filosoofiliste tõdede asemel pörkame kokku aktuaalsete majandusprobleemega — oskamatuna kritiseerida võtame kergesti omaks mõne kaasaja usundi — mingi „-ism“i — vaimustume nationalismist, sotsialismist, hitlerismist, fašistismist, leiame pääsetee tehnokraatias jne. jne. Meil puudub võime neid süstemaatilisel alusel kritiseerida — meil puudub oma isiklik süsteem, üldharidus.

Kuid sellele ergale ja vilkale tõusule ja liikumisele järgnes üldine väsimus, raugemine. — Sel vaimlise elu raugemise ajajärgul, paarkümmend aastat päälle Koidula esimeste luuletiste ilmumist, töötab eesti luulepõllul Anna Haava.

Tema luuletooteis on selgesti märgata languaja-järgu mõju, Eesti sisemine elu on täis tülisid ja lõhesid; eestlaste endi vahel valitseb arusaamatusi ja lahkkelisid, väljastpoolt tuleb kitsendusi emakeele maksvusele ja eestimeelsuse avaldusile. Kui vähe võis see aeg tuua inspiratsiooni isamaalisele luuletajale! — Vaimustuse hõiskehüüd oli vaibunud, leinaline vaikus libises üle maa, — rõhutatud meeoleolu, üldine hingealuline mõõna-aeg ja pettumused üksteise järele.

Lydia Koidula on eesti kirjanduses tegutsenud ja katsetanud mitmelgi alal. Tema sulest on ilmunud mõned, juba teataval määral esteetilist mõnu pakkuvad jutustised, teiseks on ta avaldanud mõningad näidendid. Kuid suurima tähtsuse Koidula nimele eesti kirjandusloos on annud ta lüüriline luule. Tõsi küll, suur osa Koidula luuletisist on tõlked ja ümbermoodustised saksakeelseist luuletisist, kuigi küll päris autori nime ühelgi juhul ei ole mainitud. Kuid see näib olevat tolleaegses kirjanduslikus Eestis üldiseks kombeks, avaldada eestindused tõlkija ja mitte autori nimega. On ju veel kahtlusi Koidula luuletiste algupära kohta, kuid on tõenäoline, et Koidula on iseseisvam ja algupärasem oma luuletoodangu lõpupeole.

Anna Haava päätähtsus eesti kirjanduses on samuti ta luuletisist, lüürilisis luuletisist. Need ongi, mis ta nime on heledalt jäädvustanud eesti lüürika lehekülgedele. Luuletiskogusid on tal ilmunud aastast aastasse, vaheaegadega ja ilma, viimane neist „Laulan oma eesti laulu“ 1935. aastal. Ta ainsaks proosateoseks ongi jäänud ainult ta noorpõlve kaunis mälestuste kogu „Väikesed pildid Eestist“.

Vaadeldes, kõrvutades ja võrreldes neid motiive, mis esinevad kummagi lauliku luules, ilmneb, et üksikud motiivid on üldjoonis samad — vahe on ainult selles, kuipalju sügavust ja ulatust on omistatud ühele või teisele luulemotiivile, kuivõrd see on suutnud muutuda laulikule südamelähedaseks ja omaseks, mida ta ikka uuesti ja uuesti oma mõtteist tabab, milles ta näeb oma kõrgemaid püüdeid ja sihte. — Üksikuiks

Teatud tugevuse kahtlemata annab selline organisatsioon — hitleririigi noored on raudne kaader ja hädaohtlik sõjariist oma juhi käes; vene komsomoltside eneskriitikata jõud ähvardab oma tugeva hulgaga. Aga väikerahval ei ole hulka, ta peaks pigemini suutma anda enda kindlustamiseks nii kõrge taseme intelligent-sile, et see selge pilguga ja õigete kriitika alustega suudaks eraldada tõde osavast valest, luua süsteemi.

Rutt Eliaser.

tähtsamaiks luulemotiiveks Koidula ja Anna Haava luules on: isamaa, armastus ja loodus.

Koidula on ise avaldanud, missugune on ta kandle kauneim ja mõjuvaim keel:

„Isamaada ikka jälle?
Kas sa muud ei mõista siis?
Kas sa muud ei tea laulda?
Vanaks ammu läind see viis!“...

Koidula looduslaulud ja eriti ta armastuslaulud on hoopis tundevaesemad ja mõjutumad, ialgi ei saa neid võrrelda ta palavate isamaa-hümnidega, milledesse laulik on valanud kogu oma leegitseva hinge ja südame. Koidula armastusluule on isikupäratu ja üldine, selles ei leidu peaaegu ainustki isiklikku nooti — ta armastuslaulest ei saa välja tõsta ühtki mis oleks pühendatud teatavale isikule, neis on vähe tõsiselt läbielatud tundeid. Mõnes ta looduslaulus on meloodilist laulvust, kergust ja helisevat rütmi, kuid tunne ja jõud, mis nad loonud, ei jõua kaugeltki ta isamaa-armastuse kuuma ja tumeda hõõguseni.

Anna Haava vaikset luuletajasidant seevastu täidab — näibki nagu ainult — armastus. Ja samast armu kõige vägevamast, kõike ümbritsevast, kõike läbis-tavast tundeist on pärit kogu Anna Haava lüürika, kogu ta kirjanduslik tegevus. Ei tarvitse erandeid teha nendegi isamaaliste, usuliste või looduslaulude suhtes, milliseid tal igas kogus palju vähem leidub: need ei ole muud kui ainult selle esimese suure tunde moonduused, esitatud ainult teisel kujul, kuna ometi põhialus on küllaltki selgesti läbipaistev.

Nagu juba eelpool mainitud, seisab Koidula rahvusliku romantismi tõusul, Haava selle veerul, — juba sellegagi on seletatav küllalt suur vahe nende luuleloomingu, juba sellest üksigi võib oleneda nende laules väljenduv isamaalisus, kui sügav, kui püha ja kui suur see võib olla.

Korporatsiooni suvipäevilt Lagedil

Eesti raskele minevikule järgneval koiduajal ilutseval laulikul pidi iga heledam päev, iga vaimustavam sõna suruma südamest sügavaid poolehoidu tundeid oma vaevatud rahvale, ja paraneva olukorra mõjul rõõmutseva rahvaga pidi ta ühes hõiskama — hädaohu ja kurbuse päevil lohutust ja õpetust jagama. Äsjamöödunud pisaraterohke aeg võis olukorra paremusele pöördel hinge tuua Eesti mineviku valusale murele kõige õrnemaid lohutussõnu, Koidula kaudid tervitussõnad:

„Tõsta pääd, mu õiekene!
Koit on saanud isandaks!“

need loomulikult ei võinud sobida Anna Haava aegsesse tülidest lõhestatud Eesti isamaalisusse. Ajavaim

oli muutunud, oli aeg paljast vaimustusest üle minna isamaalilise tegudele. Ja kui seda ei järgnenud, siis pidi isamaaline vaimustus tahes-tahtmatult jahenema — ja külmema, selgema mõistusega hakati arvustama tegelasi ning olusid.

Kuid Eesti raske minevik, mida mõlemad luuletajad, nii Anna Haava kui ka Koidula on kujutanud — ja mis tundub igale eesti laulikule raskena, ka see kujutelu võib ometi luules avalduda erisuguselt. Ja see on olnud lauliku iseloomust. Ja nii teine, veel suurem põhjus ses vahes, kuidas nende kahe luuletaja isamaalisus, selle tunde sügavus nende luuletisis väljendub, on nende suuresti erinevad iseloomud.

Koidula kuulus oma sisemiselt olemuselt tulin-gede hulka, kes on loodud alatiseks põlema, kes võib ainult kõrge, kuuma leegiga põleda, — või siis täiesti kustuda.

„Kui vabastada ta elu kõigest juhuslikust ja kõrvalt tulnust, kõigist ebaolulisist ja võõraist aineist, siis on tulemuseks ikka sama põhiomadus: anne süttida. See on omadus, mille ümber muud on rühmitunud, see on kõige algupärasem ja kindlam soon selle iseloomu kristallikorrastumises, see jääb, kui muud varisevadki.“*

Hoopis teistsugune on Anna Haava hingelaad. Ta omab juba lapsest pääle sügava, vagusa ja enesesse pöördunud tütarlapse mõtteilma. Ta on oma varases nooruses tõsine ja kurvameelne talulaps, kellele pettumusi tõid juba ta kõige õrnemad lapsepõlve-aastad. Ta tundus enesele põlatuna, alandatuna ja maharõhutuna, kes, ta enese arvates, kellelegi miskipoolest ei võinud meeldida — ja sellest alalisest kannatusest tõusis ta valutavas hinges tihti meeletu meelebedus ja põlgus kõikide inimeste vastu. Ta tugevasti enesesse pöördunud, unistaja iseloom kaldus pikile mõtisklusele ja põhjalikele tähelepanekuile, mis siis mõlkusid kestva kuu ja hingese ning seetõttu peaaegu alati muutusid sügavalt traagiliseks — ja kättesaamatuks.

Võrreldes Lydia Koidula ja Anna Haava iseloomu, võib sedasama suurt erinevust, mis esineb nende iseloomus, näha ka nende luuletisis avalduvas isamaalisuses.

Koidula on ikka seisnud kuskil kõrgemal, tal on ikka olnud juhikoht, seda juba kodus õe ja vendade keskel, mida juba võib võtta ta tulevase mõju ennustuseks ning hiljem on ta olnud säravaim ja kõrgeim kuu eesti rahvusliku hommiku heledal foonil.

Koidula kui isamaalise luuletaja pätätštsus ongi ta agitaatorlikkus, äratavas mõjus oma kaasaegsesse. Ta suurim teene näib nagu olevatki ta paljas olemasolu, kui teda ta kiirel tõusuajal nähti eesti rahvusliku liikumise keskel seisva soojusallikana, kellest lähtusid kõik kiired, mille noolis helkis — isamaa.

* A. Kallas, „Tähelend“ lk. 23.

Koidula esimeses luuletiskogus „Vainulilled“ leiame vaevalt Koidula luule tõelist tundepõhja; kui mitte arvestada paari erandiga, siis isamaalised luuletised puuduvad veel peaaegu täielikult. Kõik luuletised on ainelt kui ka käsitelult hoopis igapäevasemad kui seda Koidulalt ootaksime. Ainus luuletis, mis näib üleminekusillana „Emajõe ööbiku“ hümnidele, on „Kaugelt koju tulles.“ See erineb teistest luuletisist kes kogus, selles tundub juba tuleviku vaimustatud, kõrget rütmi:

„... Eestimaa, Eestimaa,
Jälle nüüd su piiri nägin ma,
Ja kuus nuttes suud su mullal' andsin,
Kõrgesse kätt taeva poole tõstsin:
Iial enam sust ei lahkum ma,
Isamaa, mu kallid Eestimaa!“ ...

Alles „Emajõe ööbikus“, Koidula teises luuletiskogus, mis ilmus ainult aasta võrra hiljem, ilutseb Koidula õige luule; kauase peiduaja järele näib see puhkevaid täisvalmina, kohe oma kõrgeimat ulatust saavutades. Koidula on oma hinge kõige kuumemad tunded valanud oma isamaa-laulusse, sõnad saavad ühes vaimustustulega püsimatult püüde, seda lõket edasi kanda.

Koidula kaasaegsete avaldatud arvamusest võib tunda, kuidas mõjus neisse Koidula isamaa-laulude õhkutõusev vaimustus. Nüüd ei suuda me seda enam küllaldaselt mõista, nüüd võibolla ei ole meil nende sõnade jaoks nii vastuvõtlikku kohta südames nagu Koidula kaasaegseil isamaa sõpradel, kellele Koidula hoogsad sõnad said tõeliseks usutunnistuseks — ja ta ise mingiks muinasjutuliseks olendiks, Vanemuise tütreks, kes oli loodud ja neile antud, et ta lõkel hoiaks rahvuslikku tuld.

Seda on tunnud ka Koidula kaasaegne, vaimustatud

isamaalane C. R. Jakobson, kui ta Koidulale kirjutas: „Teid on jumalad loonud, et Eesti isamaa hääks elaksite; ärge julgege seda unustada!“

Koidula isamaalised luuletised kõlab võimukas paatos, aja kõrgendatud tunde kõige loomulikum avaldus. Nad on kaugeleulatuvad nagu äratushüüded, mis pidid kostma üle kogu maa. Ja tol ajal olid need hüüded uued ja imelised — niisama nagu mõiste, mida nad kuulutasid!

Koidula — tulihingelise juhina kogus oma tõusuajal, mis ühtlasi oli ka eesti rahva tõusuajajärguks, eneses kõik tol korral õhus vilkuvad vaimustusleegid, et neid siis uuesti kuumil sõnul oma rahvale tagasi anda. Koidula laulud on tõelised hümniid, leinaja tänulaulud, kus vaheldub orjuse kaebus ja vabaduse rõõm. Vabaduse kõrge mõte kordub jätkuvalt paljusid ta luuletisid kõige mitmekesisemate allegooriate kujul.

Anna Haava laulud sisaldavad ta eluloo, ta tunduriikka hinge elamusi, selle kõiki muresid ja kõiki rõõme. Ja see ta südamelüürika on niisama õrn ja igatsev, tagasihoidlik, elegiline ja rõõmuga vahelduv nagu ta hingki.

Võib õigusega tunnustada, et Anna Haava tundelises hinges asub sügav armastus oma Eestimaa vastu, tal on soe süda ja pilk selle hääle käekäigule ja edule. Kui ta isamaalised laulud ei suuda tõusta Koidula vägeva vaimustuse ni lihtsa sügava paatoseni, siis on see tingitud ta tagasihoidlikust hingest, sellest rõhutud meeolust, mis juba lapsest saadik idanes ta hinges, jättes ta iseloomu ja luulesse tunduvald jälgi. Anna Haava loomus ei tungi oma isikuga ja oma luuletoodetega ette, ta vaigistab kõvemad hüüded, ta ei hiilga ega hõiska. Sellega ongi seletatav Anna Haava isamaaliste laulude vähesus — tal puudub selleks vastav tunne, mis õhutaks vaimustust ja paatost, — vaikselt unistajahingele oli palju lähedam ainult ta enese

ETI SIRG

LEETSAARE

Katke pikemast jutustisest.

Nad olid jäänud nüüd kahekesi. Vanamees ja tüdruk. Peaaegu — ainult vanamees. Pärast peieid tüdruk kontraktis talu osaliselt rendile ja siirdus ise linna. Jäi vanamees üksi kõrvuti luitelise Leetsaarega. Kuluhallina seisavad seal mõlemad. Lakkamatu järjekindlusega torm on piitsutand tare väljapaindud seinapalke mustpruuniks. Leebena lamab süngel katusel rohelisi samblalake, kammitsedes nukralt vaatleja arvustavat pilku. Hallil õuel liigub vaimuna hääletu vanaperemees. Kunagi tugevajäsemelise jõulisest kogust on jäänud kuivetonud, veretu — ettepoole rühiga vari. Sügavates kurdudes asetseb mineviku vilgas võitlus Leetsaare eest. Üheksanda põlvna oli ta valitsend seda maad. Kümne viisid sügistormid. Pidi koht nüüd tõesti minema võraile?! Ei. Vanamees ripub hullumeelse jätmatusega oma liivase põllu küljes. Talumatult sõõb mõte jõuetust loobumisest. Kui veel saaks salahilju tõmmata mõne tüseda aasta rohtund jõusalvest. —

Tõsi küll. On veel too tüdruk, selline sitke. Üheteistkümnes. Ent too — ei tea kust oli ammutanud verre annuse hoolimatust Leetsaarele. Mullu Alt-ranna põisid hüüdsid ta Tõmbetuuleks. Jah, selline! Tõmbetuulena tuiskas linna. Vanamees ei mõista,

milleks on vaja õppida mujal, kui kodus ootavad teised kohustused. Kas ei jatku talle tarkusest temast mullas. On's olnud pattu? Tasutakse põlvest põlve. Ei, pole kordagi uinunud — tegemata kolme ristikest pealla.

Üheksa põlve kestel oli valitsetud siin ühe veresugulusega. Viieandal hargnes suguvõsa kaheks. Liig palju oli juba neid. Kõik ei mahtunud enam Leetsaarele. Ja nüüd — nüüd neid peaaegu ei olegi. Kui too tüdruk tuleks ometi! Saaks õpetada, õelda veel ühteist. Ei võinud lõppeda sellega. On's tema ranatalu viimne vanem! Ta maleva on läinud — keda viinud tormipuhangud, kes valvavad samas kodukabeis. Tõmbetuul ei tule. Ja vanamees — ei palu. Ta peremehelik enesekindlus on aastatega muutunud trotsiks.

Maantee kurveil koliseb rattaid. Kiriku. Vanamees naerab. Tema jumal valitseb vaid Leetsaarel. Teelt valendab naiste kolmnurgas pääratikuid. Mõni uhkem sõidab kuljustega. Lühirohulisel karjamaaribal askeldab laulvaid tüdrukuid. See on kauge kaja püha-päeva heledal kirikuteel. Pikkamisi heldib vanamehe meel. Elu kihutas temast mööda. Alistund sõrmil võtab ta vanaemadest veeritu rabedalehelise piibli ja

hingega piirduv vaimustus — armastus. Ainult siis, kui südamevalud, võitlused ja mured on väsitanud hinge, kui tal tuleb seista vastamisi elu halastamatuse ja meeleheitiga, siis püüab ta lohutust otsida usulisist tundeist ja tühjustunnet südamest püüab ta peletada isamaaliste kohustustega. See isamaalisus asetseb siis mõistuspäraseil tundeil nagu julgus, kindlus, vagadus, usk ja lootus.

Anna Haava esimene luulejäre, kuhu kuuluvad ta „Luuletuste“ I, II ja III vihik, on pühendatud peaaegu ainult armastusele. Kahes esimeses kogus näeme sädelevat elurõõmu, aga samas ka sügavat kurbust algavast elutraagikast, mis jätkuvalt nõuab väljapääsu. Luuletiste kolmas vihik, mis on valminud luuletaja elu raskeil aastail, ta lähemate omaste surma-aastail, kajastab kõige selgemal valul ta kurba meeleolu.

Kõigis kolmes kogus leidub ka üksikuid isamaalaule. Neis ta otsekui jutustab lihtsal, vaikselt keelel oma rahvale üksmeelsusest ja rahust kui kõige edu aluspõhjast. Neis luuletis ei ole vaimustust, paatost ega üleskutseid — lihtsalt astub ta oma suguvenna juure:

„Kuule, kulla külameesi,
Vahva, vapper eesti meesi,
Tule, anna vennal' kätt:
Ühendus on õnne lät'...“

Luuletises „Oh, andke mull' andeks“ tunnistab ta kui kõrge koht on ta luules armastusel — sellest on saanud alguse ta laulud ja sellest sündisid isamaa ja emakeel ta hinges:

„Ses armus sai laulule küpseks mu rind,
Mu isamaa, emakeel leidsivad mind.
Kui armastus kaoks, siis läheneks öö,
Öö, mida ei valgustaks ühegi töö.“

suundub alla randa. Tema kirikutee on üksik ja vaikne. See on tume ja kõnnitud rada. Siin elab jamaal, keda eksimata järjekindlusega teenitud põlvede kestel iga päev. Väsinult laskub Leetsaare viimne peremees kivile, et ammutada jõudu Taaveti vägittegest. Hoolimata suurest pingest tunneb ta, kuid nõrkusetunne nihkub põlvedest üha kaugemale. Sügavad kurrud laubal ja palgeil tihenevad. Värisedes veab viltu terav lõug. Kui nüüd jõuaks — oleks hää sõnda pikka vett, käia pikka maad. Meelitleb surisev kraaviperv — kõrvu karuohaka ja tolmuse maasikaga. Avamerelt löötsatab jõuetut tuult. See on siin kodu — nõnda lõhnavad männid, nii kõmised rand. Poisikergusega nüüd paiskuse ülepea kõrgekaareliselt hälluvasse paati. Viskuks vahtu ja rebistatud piisku. Südamesse korjub rasket kaotuse valu. Kaugel vaateveerul üksikul laiul kangastuvad mälestused, meel tajub tuttavat väina, laheriba — roopalisi muldradu, heinamaaks harit soid — kesanaäle, karikakraid.

Tuul kannab kuskilt tugevat mullalõhna. Tundub külmiisket metsaaluste hõngu. Ülaheinamaalt sumiseb putukaid Leetsaare vaikivale kirikuteele — üksikule ja hallile. Tõmbetuul, mõtleb vanamees. Tuleb ta? Aitaks veel mitmegi nõuga. Aknad teeks uued kas või ise, peletaks tubadest käapataguse hämaruse. Ja maja, selle värviks tuli-tulipunaseks. Läbi sõnaljalise metsa peaks Tõmbetuul nägema teda esimesena. Põleva mägimajakana juhiks siiras randlaste kants kevadeti ajujää liikumist. Aga kui, kui tüdruk ei tule siiski! Võibolla ta saabub tormi haarates Leetsaare viimastki peremeest. Mõlad lahtises paadis meelitlevad aerutama. Vaibuv ründlaine lööb loksudes vastu tõrvatud sein. Kui nüüd läheks — ühes selle

Järgmine luuletiskogu „Lained“ kajastab luuletaja kõige mitmekesisemaid elumuljeid. 1905. aastal algas Eestis otsekui mingi uus elujäre — ja Anna Haava lüüririkaski on palju toone muutunud, teravamaks läinud. Rääkimata välisest küljest, kus ilmub vaba värss, on muutus sündinud ka tundepõhjas eneses. Miski on kadunud, kuid miski on ka asemele tulnud. Olulisimais joonis püsib aga luule siiski endisena.

On jälle kevad kodumaal — ja see süütab püha tule. See püha tuli on isamaa-armastus, mis kahetseb kodumaalt võõrduvaid vendi ja õdesid. Luuletaja hakkab nüüd oma elu ülesannet otsima Eesti elust ja tööst selle hääks. Truudus ja ustavus on vourused, mida ülistatakse. See on eesti idülliline kodu, mida nüüd luuletaja püüab oma lauludega täita, sinna hiide tahab ta süüdata püha tule. Ja see on rahva vabadus, millest luuletaja nüüd tahab laulda. Siis tuleb kuid jälle tume meeleheide, ahastus, sume igatsus, igatsus puhata väsinuna kodumaa mullas.

Isamaalisus laules on Anna Haava rohkem vaikne vaatleja kui ärataja ja julgustaja. Ta viibib nagu pühalikes umistusis. Ta isamaa-armastus avaldub armastuses isamaa päikese, metsade ja järvede vastu, kuid kõigil neil laulel puudub tõsine vaimustus ja kõrgem lend, nad mõnikord peaaegu lähenevad oma jaheduses jutustavale proosale. Isamaalisus Anna Haava luuletis ei saavuta suuri sügavusi ega kõrgusi. Ta lüürika päämiseks tugevuseks on südamlikkus ja õrnus — ning kui see ei esine küllalt tundelisena, on ta luule sageli liiga kaine ja kuiv. Ja just suur osa Haava isamaalist lüürikat on antud selles laadis. Teiseks Haava sageli toob vaimustava isamaa-hümni asemele satiiri ja seda just siis, kui ta ei näi isamaalt saavat kõrgeid mõtteid ja sihte, kui meeleolu langeb kõige madalama argipäevsuseni.

Anna Haava isamaalaules on vast rohkem vaimus-

lainega. Värisevi jalu komberdab vanamees ligu-neva kalapaadini. Viimse jõuga vallandub ta kivisest rannast. Maatuul aitab tagant. Kuskil lüüakse lõunalokku. On pühapäevselt pidulik sõita nii tüünele avamerele. Leebile rahule maad andes, taanduvad mure ahistavad varjud. Aju pääseb pingest. Õnneliku lapsena triivib vanamees vaistlikult eemale maa sinavast valust. Üha kaugemale ja kaugemale jääb tukkuma tuttav kadakapõõsas teeveeres.

Leetsaarel on märgatud vanamehe kadumist. Üsna õigus — see oli päris tavaline nähe. Vana peremees osutus veidi imelikuks juba mitmet aega. Sekka ülaheinamaad ja sõnaljalist metsa sasis tuul põlist randlast vaheldumisi kraavipervel, sooserval, paekividel. Ulguveele ta siiski ei sõandund söösta. Jõuetust vedas käsivarre, labajalga. Täna hommikust saadik pole teda näha olnud. Rüssakas sulaspoiss tuleb pettund ilmel rannast. Ei jälgegi. Küll olla kadund vana kalapaat paari põhjaõnnegega. Ju Altranna poistest mõni läks aerutlema. Kaunis ükskõikset pererahva keskustelu häirib kojupöörduvate kirikuliste vankrivõrin. Viimane neist peatub Leetsaare teelahkmel. Vankripärast hüppab Tõmbetuul. Tagasi! Pulbitsev seikluskihk viis ta ära ajutiseks. Uute jõuanuste, vastse hakkamisega tuleb ta oma tõelise töö juure. Omane on jälle rahu põldudel, avarus rannas. Rendirahvas võtab ta vastu pooleldi jahedalt, pooleldi lugupidavalt. Pikkamisi kipub haituma lootus Leetsaare pärisomandusele. Aga kus on vanaperemees? Kulge-mas teadmatuid radu. Ja kalapaat on kadund. Tõmbetuul ei viivita. Altranna Mikk peab nüüd aitama. Mis näo teeb küll Mikk — Tõmbetuul on tagasi?

tust neis, mis on pühendatud vabadusele. Niisugune on 1917. a. kirjutatud „Ohvripalve“, kus ta isamaa vabastusohvriks pakub oma elu, oma hinge, kõike, mis tal üldse on:

„Ei ole mul maja —
 Ei ole mul maad —
 Ei rikkust, ei varandust muud —
 Ei kodu, ei õnne, mis puruks läeks...
 Mis annan siis ohvriks, ma koduta lind?
 Et vabaks saaks kodumaa rahvas ja pind!

 Kuid mul on mu elu —
 Mu lainetav hing —
 Üks armastus, vägev kui surm —
 Suur Saatust! Kui kõlban .. mind surma vii!
 Las' langeks vast ohvrite hulka see hind,
 Et tõuseks kui kangelastiibadel lind,
 Saaks vabaks, vabaks mu Eesti...“

Nagu Anna Haava iseloomu läbib ta traagiline joon, nii ilmub see ka ta isamaalises laules. Ta näeb kodupinnal raske tööga koormatud käsi, mure ja hooliga vaevatud päid; — siin vast ainult esineb aateline isamaalisus, mis võib tõusta Koidula isamaa-luule kõrvale, mis küll oli ainult tunde kaudu käsiteldud:

„Sind armastan, mina koduta lind,
 Sind, minu püha kodumaa-pind!
 Sa higi ja verega joodetud!
 Sa ohvritega ostetud! —
 Teid õnistan, tööga koormatud käed!
 Teid, mures ja hooles vaevatud pääd!...“

Anna Haavas äratas uinuva luule armastus — ja hiljem, alles armastuse läbi pühitsetakse ta hinges isamaa-armastus.

Koidula hinges kuid oli esimene suur valgus ta isamaa-armastus. „Mu isamaa on minu arm“ — neis sõnuses on Koidula ise andnud võtme oma hingeelule. Ta hinge suur tundejõud leiab siin esimest korda oma eesmärgi, olgu see siis nii abstraktne kui tahes.

Anna Haaval oli armastus selleks pühaks altariks, kuhu ta võis tuua ohvriks oma hinge heledama tule, Koidula elu ja ta luuletisi vaadeldes tundub, et ta hinge ainus, tõeline armastus on võinud olla ainult — isamaa. Kui igapäevane, mitte milleski harilikust erinev on tundeelu Koidula armastusluules, võrrelduna ta isamaalise inspiratsiooniga, Koidula isamaa-luuletised seevastu on kuumad armuavaldused:

„Sind surmani küll tahan
 Ma kalliks pidada...“

või

„Su nime põue põhjas kannan
 Kuldtähtedega igavest...“

„See on pooleldi kangelaslik amatsoon, pooleldi joovastunud vestaal, selle altari naispreester, millelt tõusid rahvusliku kevadohvri esimesed leegid. Asjatu on otsida isikulisi, intiime toone, kogu tundmus, kogu jõud on koondunud isamaalistesse luuletistesse.“ *

Koidula kõige isiklikumat luulet võime leida vahest ainult ta Kroonlinna ajajärgu laules, muidu kogu

ta isamaaline lüürika kajastab hulkade tundeid, — Koidula on, nagu Aino Kallas ütleb, ainult „tuulekanal, mille kaudu eesti kõlad ja viisid voolavad“.

Nii erinev kui Lydia Koidula ja Anna Haava isamaalisus nende luuletistes ongi, võib siiski leida ka mõningaid ühiseid jooni.

Mõlemail on püüd Eesti elu parandada, millest sünnivad üleshüüded eesti rahva ühtehoiuks, mis on ainsaks varjaks väikesele rahvale.

Ning kodumaast kaugel, võõra rahva keskel valusasti hinge tärpanud koduigatsus on üheks värvikamaks jooneks nende mõlemate isamaa-laules.

Rahutu igatsuse viimseks avalduseks on — puhata viimast und kodumaa mullas. Koidulal ilmneb see soov ta Kroonlinna ajajärgu laules, Anna Haaval ainult ta luuletiskogus „Siiski on elu ilus“. Ja seegi Anna Haava luuletis ei ole millegipoolest silmapais- tev, tas ei väljendu midagi, mis lisaks uut ja väärtus- likku ta senisele luulele. Seevastu Koidula viimse luulejärgu tööd moodustavad mingi peaaegu uue ja iseseisva osa ta loomingus.

Koidula kannatab ühes isamaaga selle raskeil ja vaevalisil aastail, sellest tõusevad ta hinges hädaohu ained, hoiatused ja hädahüüded, valusas tundes, et tema enam aidata ei saa.

Nende hulgas välgatab ajuti tuliseid hüüdeid, vahi märguandena hädaohu lähenemisel, „on nagu oleks Koidula veel kord pannud selga oma sätendava sõjakuue, sõnad välguvad kui odaotsad, kuid irooniline teravus on uus,“ ** kuid siis kaob seegi kurbuse eest, mis valdab ta armastava hinge:

„Ma kannan leina sinu pärast,
 Mu sõlmitatud isamaa...“

ja sügavast südamest kajavad lootusetud ohked: „Eestimaa, Eestimaa! Millal ühendust õpid sa?“

Koidula isamaa-armastuse viimseks avalduseks on igatsev soov — pääseda puhkusele kodumaa mulda.

Isamaa oli ta elu kõrgeimaks aateks — veel surma- tunnil jätab ta oma hinge palavaimad soovid oma lü- gelaulus — isamaale:

„Issand, surres jätan maha
 Sinu hoole isamaa!“

Vaadeldes kokkuvõttes Lydia Koidula ja Anna Haava luuletegevust, näeme, et mõlemad on isamaa- luuletajad — üks suuremal ja teine vähemal määral. Isamaa-armastus kui tunne hinges võib neil mõlemail olla ühtviisi sügav ja palav — vahe on ainult selles, kuidas nende hing ses osas end on avaldanud välis- maailmale.

Ja siin näeme Anna Haavat ikkagi vaiksemeelse unistajana, kes vahest palju näeb, palju mõtleb, kuid palju sellest ei avalda, — Koidula kuid on loodud teisi äratama ja sütitama, jagama usku, kindlust ja vaimus- tustuld.

Alice Pedaja.

* A. Kallas „Tähelend“, lk. 67.

** A. Kallas „Tähelend“, lk. 237.

Eriilmelisemaks organisatsiooni omavahelist õhtuist on kahtlemata mardõhtu. Aastatega on jätkatud traditsiooni coetuste viisi korraldada kostümeeritud rühmitusi päevakajalisist sündmusist. Nii on muuhulgas korraldatud Pan-Euroopa kongresse, „iludusvõistlusi“, kehastatud „Vanemuise“ näitetruppi, üliõpilaste vaimseid huve, kujutatud Hollywoodi, abessiinlasi j. m.

„Viini laulupoisid“ ja „kõikide aegade naised“ mardõhtul.

Pilk ameerika naise ellu

Ameerika on tunnustatud naiste paradisiiks ja kogu Euroopa jälgib uudishimulikult, isegi kadestades, sensatsioonilisi teateid Ameerika elust.

Juba lapsepõlves naine ei kuule sääli hoiatusi ega mureohkeid oma tuleviku pärast, ta tunneb end samaväärilisena ellu minevat kui poiss. Ei tehta ka siin suurt vahet töös, mängudes ega kohustustes tema ja poisi vahel. Samuti ei ilmne teravat vahetegemist perekonnas naiste ja meeste kohustuste vahel. Ameerikas ema evib tõsise hoolitsuse ja lugupidamise. Sageli läheb isa lastega kõõki, peseb nõud ja aknad ning küürib põranda, sooritades veel teisigi töid, et aidata ema. Seda teeb iga mees Ameerikas ja ei tunne end põrmugi alandatuna, vist on nad seal teisiti kasvanud ning julgavad mehisust kaotamata alati austada ja armastada oma naist.

Juba poisikesena õpib poiss hoolitsema ema ja õe eest. Nii viib ta oma väiksema õe kinno, parki, karuselile, kuigi temale endale vahetki film ei meeldi ja taskuraha väheneb, kuid ta on mees ja tahab end tunda suurena, lõbustades oma

õde. Ema on aga suurima õrnuse osaline ja vaevalt leidub poega, kes emadepäeval oma ema unustab. Poisslaps teab maastmadalast, et kord on temal endal pere, naine ja lapsed.

Ameerika tütarlapsed valmivad palju kiiremini kui meil ja tihti abiellutakse kohe koolipingist tulles. Sellepärast ei seisa nad nõutult elulävel pärast kooli lõpetamist, teadmata mis teha, kuidas edasi elada. Nad kas abielluvad või lähevad tööle, kui esimest võimalust just parajasti ees ei ole.

Ameerika naist ootavad tuhanded asutused, ärid, bürood. Meeldi võetakse igalepoole töösse naist, mees ei oskagi siin naise kaastöötä toime tulla. Advokaatidel, arstidel, direktoritel, ärijuhtidel, töösturitel, poliitikameestel, näitlejatel või lihtsalt jõukatel inimestel leidub pea alati hää naissekretäri jaoks koht ja mida rohkem viimane oskab mõtelda oma patrooni piasjajadele, seda enam hinnatud ta on.

Töötasu võimaldab ameerika naisele iseseisva äraelamise ja hää riietuse, viimane olles tähtsamaid

muresid ameerika naise elus. Ta suurim tahe on olla ilus ja esimene nõue selleks on riietus. Abielu tähendab naisele muretut elu, jõukust ja õnne, sest teisiti ei kujutata enesele meheleminemist ette. Vanatüdrukuga seisust Ameerikas peaaegu ei tunta, sest pole ühtegi naist, keda selleks loetakse, 50—60-aastaseid pruute leidub veel igapäev. Teiseks on olemas tuhat põhjust, miks naine alati ei taha abielluda, ta teeb seda sammu ainult siis, kui abielu pakub temale rohkem, kui senine elu. See abielu „standard“ sisaldab mehe kindla sissetuleku, korteri sisustuse, auto jne.

Ameerikas ei ehita naine kodu, vaid mees. Mees sisustab, ehitab, korraldab, et valmistada oma naisele mugavat kodu. Naine on aru saanud, et vaatamata iseseisvusele, on hea tunda mehe hoolitsevat ja vastutavat kätt.

Üldiselt on Ameerikas märgata palju rohkem õnnelikke abielusid kui meil ja lahutusprotsent on imeväike, kuigi nii tihti tehakse suurt kõmu ameerika lahutusprotsessidest. Tingitud on see vist peamiselt sellest, et abielus naise

Tartu üliõpilaste erikeelest.

Kultuuri arenemine on põhjustanud ühiskonna jagunemise erinevaks sotsiaalseks üksusteks. Igal seesugusel üksusel on tekkinud oma erikeel, mis ei jäta mõjustamata ka kirja- ja ühiskeelt. Seepärast on sotsioloogiline keeleteadus hakanud huvi tundma erikeelte kujunemise vastu.

Erikeel ehk argoo on sõnade ja tähenduste komplekt, mis ei kuulu vastava keele normaalsõnastikku, vaid mida tarvitatakse mõnes ühiskonnakihis kas saladuste varjamise abinõuna või ühiskeele väljenduste asendajana.

Hariliku keele tähtsaim eesmärk on olla võimalikult arusaadav laiadele hulkadele. Erikeelel ei tarvitse seda sihti olla. Argoosõna ei tarvitata mitte seepärast, et see oleks intellektuaalselt otstarbekam kui üldtarvitav, vaid seepärast, et see on erinev või piltlikum harilikust kirja-keele sõnast. Tähtis on ka see, et teised sellest aru ei saaks. Erikeeltes on üldse märgatav piigid kujustada, piltlikult ette kanda, apelleerida tunnete.

Tähtsamaid erikeelte liike on ühiskondliku päritoluga erikeeled, mille hulka kuuluvad peale üliõpilaste ja õpilaste keele veel kaupmeeste, sõdurite, merimeeste, kraadepoiste, kurjategijate jne. argood. Need ühiskonnakihid moodustavad enam või vähem eraldatud kogu, kel ühised huvid, mured ja rõõmud, elamused, mis tekitavad ühistunde. Osalt teistest eraldatud klassi ühistunde, osalt tahe luua midagi uut, omapärast, huvitavat või naljakat põhjustab erikeele tekkimise. Aga mitte ainult isoleeritud kogudes ei teki uusi sõnu, vaid tung neid luua peitub võib-olla suuremas osas inimestes. Mõnel inimesel

on üldse raske rääkida harilikkude sõnadega — tal on tarve ikka midagi individuaalset öelda. Oma tekkimis-põhjustel on argood erinevad. Ometi leidub neis ka palju ühiseid sõnu, näit. laenusid ühest argoost teise. Palju on ühiseid sõnu alg-, keskkooli- ja üliõpilaste argoodes, samuti üliõpilaste ja sõdurite erikeeltes.

Huvitav on asjaolu, et meesüliõpilased sõnade loomisel suuremat osa etendavad. Naisüliõpilased on oma erikeelise sõnavara enamasti meestelt üle võtnud. — Teatavasti on argood väga kergesti muutuvad. Juba mõne semestri möödudes võivad kaduda praegu üldtarvitavad erikeelised väljendused ja asenduda uutega. Käesoleva kirjutise ülesandeks on juhtida lugejate tähelepanu meie praeguse üliõpilaste keele huvitavale ja mitmekesisele sõnavarale. Kahjuks ei saa see artikkel olla kuigi tühjendav, sest puudub ülevaade kõigi organisatsioonide erikeeliselisest sõnavarast. Autor on tänuga kasutanud Eesti Keele Arhiivi ringkirjalisele üleskutsele saadetud vastuseid 4—5 organisatsioonilt ja ühelt org-matult; ta isiklik kogu piirdub ainult ühe org-i sõnavaraga.

A s u t i s i.

Meie ülikoolilinna Tartut on hakatud saksa eeskujude (Wittenberg — Elbathen, Jena — Saalathen) järgi nimetama *Emajõe-Ateenaks*. Peale selle annab tuntud tudengilaul talle *Taarialinna* nimetuse.

Ülikooli peale tavaliste akadeemia, universiteedi ja alma materi nimetatakse üliõpilaste keeles *teadustempel*, suurkool, kõrge kool ja tudengikool.

seisus on kõvasti kaitstud seaduse ja kohtuga ning naisele vaadatakse ikka kui kannatajale poolele, kuna mehel tuleb lahutusprotsessi puhul juba ennast kaitsta. See teebki vist mehed taltsamaks, ettevaatlikumaks ja ainult riiklaid, kes seda võivad enesele lubada, harrastavad lahutuste sporti. Lahutused on seotud suurte kuludega ja eluaegsete maksimistega. Ühe sõnaga, aetakse läbi kord naitud naisega, ja uskuge, olakse sealjuures kaunis õnnelikud, sest lapsed ja mugav kodu on mõnused, millistest ükski mees nii kergesti ei loobu.

Kõike eeltoodut kokku võttes näeme, et Ameerika on loonud sootuks erineva naise tüübi, kes torkab silma teiste seas, kui kohtada teda meie Euroopa linnades. Ta on julge, väga liikuv, kiire, alati naeratlev, lõbus ja hästi ameerikalikult riidetatud. Temal on raha, ta armastab osta ja võtta, mida näeb ning mida silm ihaldab, jättes kõrvale igasugused kaalutlused, kas ost vajalik või mitte. Ameerika naine tundub

esialgsel vaatlemisel kergemeelsena, tujukana, pääliskaudsena ja näib, nagu puuduks tal peagu mõtlemisvõime. Kuid kõiki tema pahesid ja eksimusi on suuteline tasandama mees, seepärast pole temal ka mingit muret tuleviku pärast. Rikkus ja muretu elu on ta pääsihte, Ameerikas tunneb naine liiga hästi enda ja raha väärtust ja eksib seepärast harva. Seal puudub pea täielikult meile nii omane tung kõrgema hariduse või diplomi järele, on liiga hästi välja arvestatud, et aeg ja raha, mis sellele kulutatakse ei tasu end ära ja selleta saab peagu paremini ära elada.

On muidugi sääraseid naisi Ameerikas, kes lähevad omama teadusi ja püüavad saavutada kõrgemat haridust, on ka selliseid, kes juhivad riiki ja rahvast. Need on peamiselt jõukate perekondade tütreid, kes kasvanud teistsugustes oludes kui enamik ameerika naisi, kui arvestada, et Ameerikas ainult 10% kõigist keskkooli lõpetajaist astub ülikooli ja nende seas vaid 3—4%

naisi, siis näeme kuivõrd see protsent on väike võrreldes meiega. Diplomi väärilisteks tunnustatakse umbes 2%. Akadeemilisi naisi näeme väga mitmesugustel kutsealadel, kuid nende tegevus on suunatud teisiti kui meil. Nii näiteks leidub Ameerikas võrdlemisi vähe naisarste, hambaarste, advokaate, farmatsoite. Seevastu kohtame palju naisinsenere ja kohtunikke, viimased alad on pea täiesti naiste käes, nagu meil seda on kasvatusteaduse ala.

Lõppeks peatuksin akadeemiliste naiste ühingul kui võimsal ja tegevusrikkal ameerika naisele keskorganisatsioonil. Tema keskasutus Washingtonis, D. C., on pühendatud oma tegevuse praktiliste teaduste omandamise levitamiseks ja üldhariduslise tasapinna tõstmiseks ühiskonnas, riigis. Ak. N. Ü. asutati 1882. a. esimese akadeemiliste naiste ühinguna maailmas, koondades kolledži ja ülikooli lõpetanud naisi, seades oma põhimõtteks akadeemiliste naiste organiseerimise

Huvitav, et ülikooli peahoone suurel kellaalusel koridoril on erinimetus — börs, börse, kus sageli seisib Bismarck ehk kuldnoõpidega professor.

Korporatsioonid nimetavad oma organisatsiooni ruume konvendikorter, konvent, kovent, C. Q. (lühendus saksakeelsest Convents-Quartier).

Kohvikuskäimine on võrdlemisi tähtsal kohal tudengi elus, mida näitab vastav sõnavaragi. Kohvikut nimetatakse kohvipood, kahvila, kahvenitsa, kahveena. Eelistatud kohvik, kus alati käiakse, on isakodu, isamaja ehk štammlokaal. Üksikuist Tartu kohvikuid kutsutakse Ko-Ko-Ko-d — koobas ja koolitud koera kohvik, Central'i — imikute kohvik, varsakoppel ja vasikakoppel; kohvik Ateena rõdu on vaestemaja, parnass ja koorikihi residents; üht teatud lauda seal nimetatakse magamisvagu. Tantsupõrand kohvikus on tiile: läheb tiilele viilima.

Kohvikuelu väljendamiseks on ka mitu verbi: kohvipoodi minema 'kohvikusse minema', klatšima minema 'id.', istuma 'kohvikus olema', seltskonnas olema 'id.' ja konte klõbistama 'doominot mängima'. Doominokivid on feinid šteinid.

Teatud paiga tudengi elus omab ka kino — pildikast, kus käiakse pilte piilumas. Kohti kinos väljendatakse järgmiselt: kaljorkal olema 'rõdul olema', nina vastu lina, loomaaed 'kolmas plats'. Kino „Metropoli“ kutsutakse loomaaed, varsakoppel ja singapur.

Üliõpilassõõgimaja üeldakse: köök, tudengköök, supiköök, supipood, supiklubi, õgila (hv.) ja kõrtla (hv.).

Restoran „Sinimandria“ on sinimandrilla. Kui

üliõpilane ütleb, et ta käis või istus all, siis mõeldakse sellega „Vanemuise“ einelauda.

Juukselõikamisäri nimetatakse lokikoda (naisüliõpilased) ja vuntsmaaker (meesüliõpilased).

Suhtesõnu.

Sesse peatükki on paigutatud mitmesuguseid tudengite vahekordi puutuvaid sõnu.

On kaheksuguseid üliõpilasi — orgimatud, organiseerumatud ehk metsikud ja organiseerunud.

Korporatsioonides nim. kandideerivaid liikmeid noorliikmeteks, rebasteks, fuksideks¹⁾ (krasser fuks 'esimese semestri rebane', ja brander fuks 'teise semestri rebane') ja mustadeks peadeks, seltsides — noorteks, noorliikmeteks, noormeesteks ja liikmekandidaatideks. Sama org-i liikmed on üksteise suhtes kaasvõitlejad, ühes segaseltis velled ja sõsarad. Mõnes meesorg-is tarvitatakse üksteise suhtes nimetust seltsivend, kuna kaasvõitlejat tarvitatakse pisut

1) Sõna fuks (Fuchs) algupära pole päris selge. 19. sajandil tarvitati seda ka mitteakadeemilise inimese väljendamiseks: Bartfuchs 'habemeajaja', Stiefelfuchs 'saapapuhastaja'. Noore üliõpilase mõiste väljendajaks sai Fuchs juba 18. sajandil. Öieti oli see Schulfuchs 'juvenis, que ex schola in academiā defertur'. Fuchs näib sama olevat alamsaksa Voss'iga. Võib-olla on seda mõnes alamsaksa ülikoolis Rostockis või Wittenbergis tarvitatud ja hiljem alamsaksa Voss'i häälikulise vastena ülemsaksa Fuchs tarvitusele võetud. Fuchs on ühendatud ladina sõnaga faex 'pärm, paks, mis põhja vajub', metafoorselt alam, alamklass: faex populi, ~ plebis jne. (Vrd. Kluge „Deutsche Studentensprache“.)

ning nende töö rakendamise praktilisele elule. Truuks jäädes oma ülesandele, ühingu liikmeskond on kasvanud 50-lt 40.000-liikmeni.

Ühingusse võib astuda iga naine, kes ülikooli või kolledži, ühingu poolt tunnustatud diplomiga, lõpetanud, usu ja rahvuse päälle vaatamata. Iga liige jätkab õpinguid ja uurimusi omal alal, et tunda seda põhjalikult ja olla kasulik oma teadmistega esmajoones kodule, teiseks maailma sotsiaalsele, majanduslikule, kultuurilisele ja poliitilisele elule. Am. Ak. N. Üh. püüab rahuldada oma liikmeskonna huve ning tarvidusi ja tegeleb sotsiaalsete, ökonoomiliste ja kultuuriliste probleemide lahendamiseга omas riigis.

Ühingu esialgne töö asutamispäevil 1882. a. paiku oli sihitud naistele kõrgema hariduse võimaldamiseks kõikides Ameerika ülikoolides ja kõigil aladel, kus see veel keelatud oli, seepärast pääsesid ta liikmeskonda ainult need, kes olid teatud teaduskonnas ja üliõpilas-

konna liikmed ning olid tunnustatud diplomi väärilisteks. Samuti oli Ühingu ülesanne tutvuneda akadeemiliste naiste eluga ja esimene uurimustöö andis ülevaate akadeemiliste naiste tervisest ja kehalisest arenemisest. Nüüd ei leidu vist ühtegi ala ega elukülge, kus A. Ak. N. Ü. poleks korjanud andmeid, valgustades naiste elu igakülgselt. Ühing on ühiskondlises elus end näidanud koolielu reformeerijana, asutades uusi koole ja varustades neid uute tööjõududega. Laste varjupaigad, kliinikud, lastekasvatust alad, kus leiame A. A. N. Ü. tugevat ja juhtivat kätt. Laste mänguasjade näitused, lasteendused teatrites, kinodes, raadios kuuluvad Ühingu kontrolli alla.

Pea igas suuremas linnas on Ühingul omad kinnisvarad, klubid, kus peatumisvõimalus igal liikmel. Iga osakond allub keskkorraldusele Washingtonis, teatades ja informeerides keskasutist omast tegevusest ja kavadest, mis leiavad kinnitust ja juhtimist keskasutise poolt.

Viimane saadab osakondadesse nõudmise järele ettevalmistatud juhte, kes peavad otseselt aitama liikmeid, samuti kui ka naisüliõpilasi nende töis ja neid huvitavais küsimusis.

Keskasutis annab välja ajakirja, mille tellimine on sunduslik igale liikmele. Ajakiri on pühendatud peamiselt Ak. N. Ü. elule.

Igakuuline juhataja aruanne annab jooksva ülevaate ühingu elust.

Ühingul on väärtuslik rändraamatukogu 1117 köite ja 702 brošüüri (1934. a.). Raamatud on punkt teaduslikud ja haruldased. Iga ühingu liige võib neid saada tarvitamiseks edasitagasi postikulude eest.

Suur tähtsus on ühingul stipendiumide ja toetuse väljajagamisel. Esimene stipendium anti 1890. a. 500 dollari suuruses. Nüüd stipendiumi suurus kõigub 1000—2000 dollari vahel ja nende arv kasvab iga aastaga. Erikomisjon on rakendatud tööle, et hankida oma liikmetele rohkem võimalusi õpin-

nõokavas tähendusvarjundis varem org-i kuulunud, aga mõnesugustel põhjustel eemalejäänud liikme kohta.

Samal aastal org-i noorliikmeks vastuvõetud liikmed moodustavad coetuse. Concoetor, coeter on kaasastuja org-i samal aastal. Mõnes org-is noorliikmed moodustavad omavahelise koondise — fraktsiooni, millel oma esimees — tuus, kirjatoimetaja — tint ja laekur — sent. Ühes naisorg-is valivad noorliikmed endi hulgast juhataja, keda nim. rebaskindraliks.

Noorliige valib endale akadeemilise ema, mami ehk memme (naisorg-ides) või akadeemilise isa ehk paatri (meesorg-ides). Naiskorp-ides akadeemiline ema valib akadeemilisele tütrele viimase teadmata akadeemilise isa ehk papi. Meesorg-ides paater valib fiiliusele ehk akadeemilisele pojale ema ehk maatri.

Juhul, kui akadeemiline ema konvendist kauemaks ajaks eemale jääb, valib ta enesele asetäitja — aseema ehk kasuema. Akadeemilise ema konventi tagasi tulles on aseema noorliikmele eksmamma s. o. endine ema (vrd. ekskeiser, eksminister). Kui noorliige kedagi kaasvõitlejat oma akadeemiliseks isaks peab, kes seda aga tegelikult pole, siis nim. seda kaasvõitlejat ekspapaks. Sama akadeemilise ema tütreid on omavahel akadeemilised õed, meesorg-ides vastavalt sama isa pojad on akadeemilised vennad e. fraatrid.

Korp!-is vanem liige võib endale valida leibfuksi, s. o. lemmikrebase, õieti ihurebase, keda ta teistest eelistab. Leibfuks on saksa laen, tähendades algselt 'Fuchs, den ein Altfuchs einschlägt' või 'Fuchs, der dem alten Haus kleine Ehrendienste besorgt' (Kluge „Deutsche Studentensprache“ lk. 108.).

gute jätkamiseks ja teadmiste täiendamiseks.

1920. a. ühinesid Ameerika Ak. N. Ü. ja Briti Ak. N. Ü. liitu, andes seega aluse Rahvusvahelisele Akadeemilisele Naiste Liidule, kuhu kuulub ka Eesti Akad. N. Ü. Viimane asjaolu võimaldab tihedat rahvusvahelist koostööd akadeemiliste naiste vahel, aidates kaasa oma liikmete rahvusvahelise läbikäimise ja vastastikkuse mõistmise arendamisel, millel suur üldkultuuriline tähtsus.

Lõppeks, milline peaks olema siis õige naine? Arvan säärane, nagu seda nõuab ümbrus, aeg ja elu. Ja seda on ameerika naine oma riigis. Siin meie oma tagasihoidlikkusega, hää euroopaliku kasvatusena ning veel parema haridusega temaga võistelda ei saa, meid ei märgata tema kõrval. Selleks peaks ümbersündima ja ümberkasvama, et olla selle suure inimmassi osa, kes automaatselt täidab oma ülesandeid nagu masin. Siin kaob üksikindiviid

ja see halvab tugevasti meie psüühikat ning pärast 3-aastast Ameerikas olemist tunned end väsinuna, igatsevana rahu ja kodu järele. Tööd teha nii automaatselt, jättes hinge ja mõtte täiesti tahaplaanile, nagu seda teeb ameeriklane, ei suuda ükski meiesugune. Tundub vahest, et ameerika naisel puuduvad need kaks elementi täiesti. Kontorites, pankades, ärides ja tööstusis on töö väga mehaniseeritud ja vahest tuleb üht ja sama liigutust arve- või riidemõõtmismasinal teha kuni 10 tundi päevas. Nii päevast päeva, ei midagi uut ega erinevat. Kui siis maksetavad palgad kõiguvad 80—120 dollari vahel kuus, mis meie rahas umbes 300—450 krooni ning perekondades makstakse 60—100 dollarit prii ülalpidamise juures, mis on umbes 200—370 krooni kuus, siis pole see põrmugi kadestamisväärne. Enamik eesti naisi siirduvadki alul perekondadesse, sest raha korjamine on ainult võimalik majatööga, muidugi peab seda silmas pi-

Noorliikmel on kohustuslik käia rebaskolleegidel, cantustundides, võimlemistundides ja dežuuris. Dežuur on valvekord org-i ruumides. Rebaskolleeg, noortetund, vanamehetund ehk kodukorra loeng on õppetund noortele, mil neile selgitatakse organisatsiooni kodukorda, põhimõtteid, kasvatuslikke ning üldhariduslikke küsimusi jne. Kolleegidel antakse noorliikmeile muuseumi eksproptomtkõnesid, eksproptomteid 'ettevalmistamata k.' Rebaskolleege peab harilikult rebasvanem, noortevanem, fuksmajor (van.), olderman ehk vanamees, naisorg-ides naljatlevalt ka vanaeit, mõnes segaorg-isonu ja tädi.

Cantustunde juhatab magister cantandi. Cantus algab sõnadega „silentium ad cantum!“ — rahu! vait! laulmiseks! Cantustehakse tekliga, rapiiriga või käega takti lüües. Cantuse lõppedes öeldakse: „Cantus ex est!“ Kui laul kaasvõitlejaile meeldib, võivad nad öelda smollis, millele rebased kõrge häälega vastavad fiducit! 1)

Kehakasvatuse juhatajat, kes noorliikmete kehalise kasvatuses järele valvab, nim. kehandi. Viimane sõna on moodustatud cantandi eeskujul.

Kirjatoimetajat nim. mõnedes ringides skriiba.

Esimees meesorg-ides on senior, abiesimees —

1) Sõnade smollis ja fiducit algupära on tume. Fr. Kluge („Deutsche Studentensprache“ lk. 122) arvab neid põlvnevat Hallest või Frankfurtist — „wenn Schmolles oder Brandtwein getrunken wird,“ jne. Nähtavasti tähendab Schmolles siin mingit veini või jooki. Meil ühendatakse smollis ladina sõnaga mollis 'helde, pehme, õrn, painduv, voolav'. Fiducit on ühendatav ladina päritoluga sõnaga fidel, fidel 'lõbus, rõõmus' või fidum 'usaldus', fiducia 'kindel usaldus'.

dama, et Ameerika „saksad“ on oma teenijate suhtes palju kultuusemad kui meie omad ja näevad teenijas samuti töolist majas, nagu igat teist kontoris või äris, kellel päale päeva töö on õigusi ka puhkusele, vabale ja inimlikule käitumisele. Majatöö on Ameerikas hinnatav ja hästi tasuv. Pole siis ime, et mitmed meie akadeemilised naised olene oma lastekasvatuse, majapidamise ja köögikunsti alal omandanud suuri kogemusi Ameerikas. Kes seda ei põlga ega näe selles midagi kohutavalt alandavat, võib tunda end üsna hästi seal „suurimate võimaluste maal“. Vähem osa eesti naistest, teatud vilumuse ja „elukooli“ järele, on töötama Ameerikas oma õigeil kutsealadel: ärides, kontorites või mujal. Lõppeks aga tuleb enamik neist tagasi, et rahulduda sellega, mis kodumaa pakub, et leida rahu ning tasakaalu, sest nähtavasti pole eesti naisele raha veel kõik.

Alide Vidrikson-Saukas.

subsenior, naisorg-ides esimees ehk esinaine, naljatlevalt ka senjorita.

Org-i ametnik, kes pidulikl puhkudel toitlustamise eest hoolitseb ja üldse org-i ruumide ning varanduse korrashoiu järele valvab, on meesorg-ides majaisa ehk majordomus, naisorg-ides majema ehk majordomus.

Aastapäevade ja teiste tähtsamate päevade puhul korraldavad noorliikmed rebasteatri, milles karikereivalt järele aimatakse kaasvõitlejaid, õppejõude jne.

Kord aastas võivad rebased kaasvõitlejate teadmata kogu coetusena Tartust lahkuda — see on rebaslend ehk noorliikmete lend. Verbaalselt — lendu minema.

Tegevliikmeks saamiseks proponeerib akadeemiline ema (resp. isa) noorliikme proponeerimiskoosolekul.

Koosoleku otsuse põhjal annab ema (resp. isa) tütrele (resp. pojale) värvid. Akadeemiline isa kingib laia kommersi värvipaela. Kommeršs (ka kommers), vennastus- resp. õestuspidu tähendab pidustust, kus uuendatakse vennastus- resp. õestusvanne. Protseduuri nimetatakse mõnes meeskorpilis ka landesvater. Harilikult teisel semestril saab rebane värvid. Mõnes org-is hüütakse rebast, kes äsja värvid saanud ja kel õigus konvendis igäüht käsutada, hiigelbušiks. Järgmise semestri alguseni on ta värvidega rebane, värvikandja rebane. Järgnev vanustate on noormaja. Teise aasta tegevliige on vanamaja, kolmanda — väga vana maja ehk igivana maja, neljanda — sammeldanud maja ehk sammalpea, viienda — väga sammeldanud maja ehk kulupea ja kuuenda — kuldrebane ehk igikulupea. Eeltoodud termineist on paljud tõlkelaenu saksa keelest (vrd. junges Haus, altes Haus — Kluge, „Deutsche Studentensprache“, lk. 94, bemoostes Haus, bemoostes Haupt, samas, lk. 9).

Tegevliikme väljendamiseks on ka mitteametlik värvikandja ja mõnedes ringides seltsivend. Nooremaid liikmeid üldse nim. beebid ja imikud ning vanemaid, eriti neid, kes väga aktiivsed — kõbusad vanakesed. Peale nende on tarvitusel veel nooremad semestrid ja vanemad semestrid 'nooremad ja vanemad liikmed'.

Kui kaasvõitleja ülikoolist välja astub seda lõpetamata, siis jääb ta org-i suhtes üliõpilasvilistlaseks, buršvilistlaseks ehk naljatlevalt võsavilistlaseks.

Ülikooli lõpetanud org-i liige saab vilistlaseks.¹⁾

Värskete vilistlaste korraldatakse konvendis komitaat s. o. pidulik vilistlaseks vastuvõtmine ja kaasvõitlejate seast ärasaatmine. Saksas tähendab komitaat lahkuva kaasburši saatmist kuni järgmise küllani (Kluge „Deutsche Studentensprache“, lk. 101.).

Kui kaasvõitleja ei tasu tähtjaks org-i makse, siis ta eemaldatakse org-ist resp. võetakse ajutiselt võimatus tegelikult kaasa elada org-i eluavaldustele maksude tasumiseni. „Seda väljendatakse verbidega juhtsima (vrd. saks. jauchzen), harvem hõrjama või lapestama. Kaasvõitlejat, kes maksude mittemaksmise pärast org-ist on eemaldatud, nim. juhtseriks ehk hõrjatuks.

Kaasvõitlejate vahelisi arusaamatusi ja solvamisi lahendab aukohus. Solvatu annab väljakutse solvajale ise või saadab selle oma kuramaatoriga. Kuramaator püüab pooli lepitada. Lepitustöiming on kuramaaz. Pärast väljakutset lõpetavad pooled omavahelise läbikäimise. Vajaduse korral võib poolte vahel olla ajutine läbikäimine (comment suspendu). Tüliasjast kõnelemine ajutise läbikäimise ajal nim. järeleksimine e. nahtušš. Pooled valivad endile aukohtuniku. Väljakutsuja aukohtunik esitab kolm kandidaati, kelle hulgast väljakutsutu valib erapooletu. Aukohtus pooled nimetavad teineteist vastaspooleks, parte'ks, aukohtunikud tarvitavad väljakutsuja ja väljakutsutu. Vastukäivate seletuste korral võib erapooletu nõuda öeldu ausõnaga kinnitamist nn. strikt küsimus, millele pöiklematult peab vastama. Süüfikatsioon on eksimuse sõnastus.

Org-i iga liiget karistab org-i kohus või tegevliikmete koosolek. Märkus on väiksem karistumäär. Suuremad on noomitused ja laitus. Tegevliiget karistatakse ka noorliikmeks alandamisega — lakkimisega. Valjem karistus on rukk 'tähtjaline org-ist eemaldamine'. Rukitud liige on ruktoonus, rukoonus, harvem pidal. Viimane nimetus on tek-

¹⁾ Sõna vilistlane on usulis-mütoloogilise algupäraga. Fr. Kluge järele valitsenud saksa ülikoolilinnades vanasti eriline kodanikkude klassifikatsioon, mille aluseks olud kodanikkude suhe ülikooliga — 1) üliõpilased ja 2) mitteüliõpilased. 16.—17. sajandil kutsuti mitteüliõpilased Saksamaal pices ~ Pechen (tõrv, pigi) ja Schmierer (määrija). Arvatakse, et see algelt on voorimeeste pilkenimi olnud, mis hiljem üldistatud. Nimetust, Philister hariliku kodaniku tähenduses, on 1700. a. ümber Jena tarvitama hakatud. Legendi järele on 1693. a. Jena kodanikud, mitteüliõpilased, kuskil kõrtsis tülli läinud. Väraval pimedas süütu üliõpilast kohates on nad seda oma seltsiliseks pidanud ja ta surmanud. Kindralsuperintendent G. Götze on hauakõne motoks võtnud kohtumõistjate raamatu 16, 9 „Philister über dir, Simson“. Selle kõne mõjul hakanud Jena üliõpilased kodanikke Philister nimetama. Nii on see sõna meilegi tulnud ülikooli lõpetanud akadeemilise kodaniku nimetusena — vilistlane (Kluge „Deutsche Studentensprache“ lk. 13 ja lk. 57). On veel tuntud teine seletuskatse sõnale vilistlane. Seegi ühineb eelmise algmotiiviga — Simson-vilistlase motiiviga. Nimelt olevat ühe saksa ülikooli portaalil suur Simsoni kuju vaimse jõu sümbolina. Sest sümbolkujust sündinud ülekanne üliõpilastele — Simsonid, teisi — mitteüliõpilasi — hakatud Simsoni vastastena kutsuma vilistriteks, vilistlasteks (A. Vaigla „Tartu üliõpilaste erikeelelist sõnavara“, E. Kimmeli teatel).

kinud sellest, et ruktoonusega ei tohi läbi käia. Verbiga — rukkima (vrd. saksa rücken). Rukitud liige on välismaal, käib välismaal ehk sõidab Ameerikasse. Suurim karistus on org-ist väljahitmine — lendamine. Noorliiget karistatakse ka hommikkäiguga. Hommikkäik, früülingskuur, varatõus ehk kastejooks on varahommikune käik tegevliikme juurde, kes noorliikmele tema ek-simust selgitab ja teda noomib.

Teaduskondade järele nimetatakse: põllumajandus-teadlasi — põllumeesteks, metsateadlasi — metsmeesteks, arstiteadlasi — tohtriteks ja lihunikudeks, usuteadlasi — teoloogusteks, loomaarstiteadlasi — loomatohtriteks, tõpra-tohtriteks ja mära-Kaarlitteks.

Naiskorpli nim. mõnes org-is daamidevabrik, meeskorpli — restoran. Naisrebaseid kutsutakse fuksinnad ja kaniinchenid.

Professorit üldse nim. prohmuš, vanamees, vanemat professorit onku ehk papi, mis lisatakse atribuudina liignime ette.

Isikliikku jutuaajamist nelja silma all nim. privaattjutt ehk spetsielljutt, ka spetsielles. Sõpru-vahekorda väljendavad: semu 'suur sõber', fröint'id.' ja freindinna, sõbranna, 'id.' Vahekorda, kui kaks inimest teineteist hästi ei salli, aga siiski viisakalt ja pealt näha kenasti sobivad, nim. soeläbisamine.

Teatud sõprade ringi hüütakse klike ehk bande. Mõnikord tarvitatakse samas tähenduses ka kamp, mis tavalisti on laiem, nimelt üldse salk inimesi. Pealiskaudset tuttavat kutsutakse teretuttav. Teklituttav on see, kes tekeldab välismärgi pärast, kuigi isikut alati võib-olla ei tunnegi.

Naisüliõpilased nimetavad meest üldse mees-terahvas, tarvitades seda mõnikord siiski ka kavaleri tähenduses. Naine, tütarlaps meesüliõpilaste keeles on famm (vrd. prantsuse femme), näitsik, eit, kraam' abielus daam on frautse. Kurameerimine, armulugu naise ja mehe vahel on kuramaaž. Üks naine on teisele rivaal. Noormees, kes kellelegi tütarlapsele väga meeldib, aga keda ei tunta, on silmahimu. Kui juba tuntakse seda, kes meeldib, siis on ta südameruus. Meeldivat, armast noormeest väljendavad samuti flamme, liibe, platooniše liibe ja sümpaatia. Armastatud tütarlaps mees-tudengite keeles on šats. Naistudengile on neist, kellega ta kurameerib, kõige ligem — tuttav. Tuttav on noormees, kellega järjekindlalt ja pikemat aega käiakse, võiks öelda kihlatud peigmees. Sellest kaugemad on mees, peigmees, kuramaaž, minu noormees ja minu härra.

Eriliste huvideta keni tütarlapsi nim. lillekesed ja õiekesed. — Boheemlaslike kulduvustega kaasvõitlejate kohta öeldakse santlaager ja vagabund. — Eriskummalise käitumisega inimest nim. tüüp, tüübe, eksemplar, number ja persoon. Inimest väljendab ka natuur.

Naiivne, kogenematu tütarlaps on unšuld vom lande, selle vastand vamp, vana kala ehk lihtsalt kala. Inimese kaju, keha väljendavad võõrapärsed korpus, figuur ja struktuur. Korpulentne daam on tank.

Korteriperenaine on maadam, mutt, tante ehk proua. Kolm esimest nimetust on tingitud asjaolust, et meil rõhuva enamuse üliõpilastubade üürijaist moodustavad sakslased või kadakad. Üliõpilastuba on buude, vilets tuba — punker, ja kui keegi elab teispool Emajõe, siis elab ta trans Embach. Alama-tesse seltskonnakihtidesse kuuluvaid kutsutakse mõnel-pool põõbel ja pleebe. Esimest nimetust tarvita-takse teinekord ka organisatsiooni nooremate liikmete väljendamiseks.

Rahvaste nimedest on noteeritud juude 'juut', tibla 'venelane', ja gretchen 'saksa naisüliõpi-lane'.

Tegevusi.

Alljärgnevas esitatakse sõnu, suuremalt osalt verbe, mis väljendavad mitmesuguseid inimlike tegevusi üli-õpilaskeeles.

Ülikooliastumist väljendab studendiks hak-kama, sealt lahkumist — eksima, eks tegema, eks olema ja eksitud olema. Ülikoolis õppima öeldakse naljatades tudeerima ja kõrges koolis

Korp! Filiae Patriae võrkpalli naiskond.

käima. Eksamitele valmistuma on tuupima ehk pähe paukima. Hoolsat õppijat, kes pillerkaaritavast üliõpilaselust tagasitõmbunult elab, nim. tuupu-riks, tähenärijaks ehk raamatukoiks. Konspektid on üliõpilaskeeles kontsud.

Eksamil käima asemel öeldakse mõnikord katsel käima. Sinna võtab tudeng kaasa eksamiraamatu ehk musta raamatu. Kui vanamees, prohmus s. t. professor on krõbe ehk kihvt, siis ta pinnib. Pinnima ehk piinama tähendab palju ja põhjalikult küsima. Igal professoril on oma leivanumber 'lemmikküsimus', millega ta armastab püüda ehk nõksuga tõmmata pisiasjaga sisse

sema, mahhinaator 'ässitaja, üleskihutaja', vahele võtma 'usutledes noomima', (h) aasima 'pil-kama, tõgama', tõmbama 'id.', vernõökima 'id.', vernõök 'pilge', uduangerjaid püüdma 'segast juttu ajama', looma hääli tegema 'karjuma', loomaaed 'pöörane kisa ja kära', ob-laava 'tüli, möll'. Mürgeldamist väljendab verb mõõbeldama.

Musitseerimise alalt oleksid nimetada peale can-tuse tegemise, vehkimise: klimberkast 'kla-ver', klaverit vaevama 'klaverit mängima', kla-verit lööma 'id.', viiulit piinama 'viiulit mängima'.

Perekonna-õhtu Üliõpilasmajas 15. aastapäeva puhul.

vedada, pitsi võtta 'sisse kukutada'. Selle juures juhtub, et saadakse non, s. o. minnakse orki 'kukutakse sisse', minnakse pitsi 'id.', lennataks ehk põrutakse läbi, tullakse alla, kukutakse pikali. Eksamil läbisaanu on professori surnuks rääkinud. Kirjalikul eksamil on võrdlemisi tähtis ka spikker, spigi, millelt saab maha kirjutada. Mahakirjutamist väljendab mitu verbi: spikerdama, spikkima, spigi tegema, spissunni tegema, maha treima, maha vihtuma, maha peksma ja graveerima. Neli viimast väljendust tähendavad ka üldse millegi, näit. loengute ärakirjutamist. Peale nende on kirjutamisega ühenduses Tallinna Kommertsikooli õpilaskeelest tulnud tip-pima 'masinal kirjutama'.

Järgnevad sõnad käivad mitmesuguste jutuaajamiste kohta: kohvijutt on klatšijutt, mis kohvikus sünnis rääkida, pommi panema 'mingit kibedat tött näkku ütleva', spinglit panema 'tabavat teravust ütleva', parflendrit panema 'id.', plaanima 'vastastikku üksteisele etteheiteid tegema', inisema 'lobisema', nohisema 'rahulolematult oma ette nuri-

Telefoonimist väljendavad väntama ja traati tõmbama.

Ärritumist, närveerimist tähendavad ausser sihh olema ja verest välja lööma. — Üllatama asemel öeldakse jalust rabama. Tervitamise, heakskiitmise märgiks saetakse jalgu. — Kui keegi väga ära pahandatakse, siis öeldakse lillaks vi-hastama ehk kringliks vihastama.

Meelitamise väljendamiseks on tarvitusel pugema 'meelitama, roomama, mitteotsekohene olema', sellest: pugeja vend 'nimene, kes meeldida püüab', kei-lima 'kedagi oma org-i meelitama'.

Ehtimise alalt võiks nimetada keelendeid, nagu ahv 'peegel', üles donnerdama 'end ehtima, ilus-tama, silmatorkavalt rõivastuma'. Puuderdama asemel öeldakse krohvima, võõpama, nina valgeks tegema. Väike juuksetukk otsaesisel on võlulokk ehk emsi lokk (viimane „Mikumärdist“!). Kaunis-tuseks tehtud lõhesid või auke kleidis nim. seks- apii-lideks. Vesilained on vasservellenid.

Tsiviilmütsi kutsutakse posser, rebasmütsi — rebastekkel, rebasekübar ehk pigikatus

ja värvimütsi — värvid, värvitekkel ehk plekk-katus.

Lõbusat omavahelist koosviibimist alkoholiga või ilma nim. buudenbetriib, klunker, oleng, olemine, pummelung, pummelaaž ja tarekätis. Grammofoni kutsutakse rõõmukumm, lustikummut.

Alkoholitarvitamise alalt on noteeritud terve hulk sõnu: pummeldama 'jooma, purjutama', kneipima 'napsutama', sellest: kneiplaud, kneiptuba, istuma 'napsutama või õlut jooma', võtma 'alkoholi tarvitama', ära kukkuma 'liigse alkoholitarvitamise tõttu seltskonda edasijäämiseks võimatuks muutuma; (samuti ka) magama jääma, ära langema 'id.', võtma 'purju jääma, otuks võtma 'id.', loruks võtma 'id.'. Sellesse kategooriasse kuuluvad ka šoppen 'õllekann', pott 'õllepudel', surnukeha 'tühi õllepudel', šlukk, karaffe: võtan mõne šluki, ühe poti, karaffe; stoff, polituur, strihniin 'igasugune vägijook', veršnaps 'naps', verõlu, üliõpilastejook 'õlu', topka 'viin', kulka 'väike viinapudel', asunik 'id.'; švips 'väike kikk', krihv 'id.'; kaater 'kassiahastus', morališer 'hingeline kassiahastus'.

Napsutaja mees on võtja. Kui ta aga juba liigest alkoholitarvitamisest purju on jäänud, siis on ta laip, (ka) surnukeha.

Joomakommete alale kuuluvast sõnavarast on autoril ainult osaline ülevaade.

Mõnedes org-ides võib vanem liige nooremale sisse anda. Meesorg-ides toimetatakse seda enamasti alkoholiga, neis naiskorpl-es, kus see veel kombeks — veega. Sisse antakse karistuseks ja kiituseks (võta kiituseks sisse! (ka) võta bravsisse!, lauluga või vaikselt. Erivõru kujundavad õllelauas istujad, kelle seas klaas või kann õllega korra ringi käib ja kes selle igäüks tühjaks joob. Ette jooma tähendab tervituseks kellegi ees mingit jooki jooma, millele teine samaga vastab. Tervitus selle puhul on proosit, proost. Teistest joomatervitustest võiks mainida tere hommikut, moen, soomlastelt laenatud hei, eks (põhjani), kuuriš (id., mõnes orgis ka kahe peale pooleks, mida teised jälle nimetavad legališ.). Joomaviis, kus igäüks võib juua nii palju kui soovib, nimetatakse ad libitum.

Õllevande alla kuulutatu ei või laudkonnas kaasa juua. Õlleminut on pool harilikku minutit. Peale selle tuntakse mõnes meesorg-is teatud mängu õlle peale — biiruuri ehk õllekella.

Arestisolemise kohta tarvitatakse väljendeid: plate peal olema, plate peale kukkuma, tsemendi peal olema ja tsemendi peale kukkuma.

Maskeraadi nim. naljatledes maskenspits, maskenpidu ja maskespall. L. Suburg'i abiraha heaks korraldatavat pidu kutsutakse lillipall, lillipidu. Lihtsat peoõhtut aastat paar tagasi kutsutud illalla. Pärastlõunane koosviibimine on faiv

ehk vihvaklokk. Esimene päev pärast mingit pidustust kannab nime kaatripäev.

Liikumist väljendavaist verbidest olgu nimetatud: patseerima 'jalutama', promeneerima 'id.', pressima 'minema', litsuma 'id.', ära likvideerima 'lahkuma', ära loobuma 'id.', ära aurama 'id.', jalga laskma 'id.', varvast laskma 'id.', ära vajuma 'id.', ära ujuma 'id.', (ringi) tilkuma 'ulama, (ka) midagi pikkamisi sooritama', tolknema 'ulama', viilima 'tantsima', hõljuma 'id.'

Liiklemisvahendeist nimetatagu: vaestevanker 'omnibus', rattad' mingi sõiduriist: auto, voorimees jne.' ja vigur 'id.'

Kohtamist, kokkusaamist kellegagi kokkulepitud ajal väljendab trehvunks. Sama kohta on märgitud ka lüüriiline verb metsateele minema.

Millestki kõrvalehoidumise väljendamiseks on järgmised verbid: poppi tegema, seannahka vedama, siidi vedama, viilima, šlikerdama: 'mingi kohustuse täitmisest kõrvale hoiduma, (ka) mitteoptsekohene olema', šlikkima 'id.' ja sõdurite erikeelest laenatud noomen siidivend 'kõrvalehoiduja, viilija'.

Salaja võtma asemel öeldakse sulima 'näppama', sisse tegema 'varastama', ära tõstma 'id.' ja sisse vehkima 'id.'. Võtma on naljatledes kahmama. Kavalaid võtteid väljendavad knihv ja nõks.

Kaklema, tülitsema on mõnedes ringides reissima, kaklus — reisserei. Täheanduses midagi segi ajama, halvasti tegema, pahandust tegema tarvitatakse verbi posserdama.

Seltskondlikus esinemises, käitumises vea tegemise, eksimuse kohta öeldakse fopaa'd tegema, (vrd. faux pas), proomahhi tegema ja prohmatkat tegema ning pluserdama.

Rahaga ühenduses on samuti noteeritud mõned keelendid. Teise eest kõrtsis või kohvikus arvet maksuma on välja tegema. Millegi muretsemiseks raha kokku panema on klappima. Raha raiskama öeldakse pluserdama. Rahapuuduses, hädasolemist väljendab pigis olema. Rahalaenamise kohta esineb paar saksa laenu — puhvima, pumpama, pumpima (olen pigis, kas saad mulle pumbata) ning šaffima 'muretsema'. Raha nimetusena pruugitakse keelendeid: šeinid, tausendid, seeklid.

Saunaminemise kohta on märgitud pidulikud verbid: allveelaeva pallile, maskeraadile, pallile ja veepeole minema.

Valvama tähenduses tarvitatakse passima, peale passima. Veidi kitsamas tähenduses tarvitatakse kiikama, nimelt ühe silmaga piiluma, mõnikord ka ühe kõrvaga kuulama.

Vaimsete huvide taotlemise alalt võiks nimetada verbe: vaimu taga ajama 'vaimsetest huvidest rääkima, neid taotlema, nõudma', vaimu tegema 'id.', vaimu otsima 'id.'

Elu raskekstegemist, teise tagasundimist väljendab

sõitu tegema, sõitu sisse lööma, vett peale lööma ja stroomi peale lööma.

Asi või olukord, mis esile kutsub hirmu, naeru, nuttu, piinlikkust jne. on vastavalt hirmu, naeru, nutu, piinlik jne. koht.

Hõimutöö tegemise alalt on märgitud hõimu tegema, hõimlema.

Omadusi.

Omaduste väljendamiseks on üliõpilaskeskeeles küllaldaselt ilmekaid ja tabavaid sõnu, kusjuures sageli on peeneid tähenduslikke varjundeid.

Rumala tähistamiseks pruugitakse järgmisi sõnu: blööde 'rumal, loll', jobu 'id.', tume 'id.', udu 'id.', tuhm indiid 'id.(naljatlevalt)', loru 'rumal, juhm', soe (olema) 'pisut rumal, lollakas', kolmat moodi 'id.', tohman 'id.', kerge ehk kerge kaaluga 'arenematu, alla keskmise'.

Kurja ja nõudliku kohta öeldakse kihvt ja krõbe.

Muudest inimlikest omadustest on tähele pandud: lai, laia olemisega 'esiletikkuv, laiutav', posser 'nõrk, saamatu', punt (poiss) 'vilets (poiss), ladna 'mõnus, lahke', pai 'hea, korralik', uss, madu (naine) samuti vagel 'kaval, salakaval (naine)', naaksmann 'ninatark', poja 'lapsik noormees', neitsi 'id.', špiisser 'väikekodanlik', štreber 'karjärst', villane 'kohmakas'. On tähele pandav, et inimese halvemate, naeruväärsemate omaduste väljendamiseks on palju rohkem keelendeid, üldse arvustatakse neid palju teravamini kui häid omadusi.

Välimuse kohta käivad sõnad: morando 'häbematu, ülbe välimusega', šlanke 'sale', noobel 'ilus, korralik, suursugune', villane, maakas 'lihtis'.

Igavat ja halba väljendavad molu 'hale, igav', kehv (olemine), 'igav, meeololu', kehvnoi 'halb', n'ahkne (vrd. saksa k. „ledern“), tuim 'hale, igav', pops 'hale, vilets', popsnoi 'id.', kurblich 'hale, vilets', kurbnoi 'id.', šwahnoi 'nõrk, paha'.

Selge, arusaadava asja kohta öeldakse selge pilt ja klaar.

Toredat ja huvitavat väljendatakse sõnadega käre, vahva ja vahvnoi.

Kui kuskil on vähe inimesi, siis on lage, aga kui kuskile minnakse suure hulgana või on üldse palju inimesi, siis on roppu moodi rahvast ehk kõva betriib. Millestki küllastunult öeldakse satt: olen siit saadik satt.

Piinlikkust väljendatakse sõnadega sant ja paha, piinlik koht, piinlik silentsium ja kahevahelolek.

Kui miski on kindel, otsustatud, siis on see sihker. Hiigla peenelt tähendab teravmeelselt: hiigla peenelt ninapidi veetud.

Lisakohustusi väljendab atribuut lisna: lisna kolleeg jne.

Sõna jeerum esineb peamiselt laulus, tähendades häda, paha.

*

Igas keeles on sõnu, mis laenatud teistest keeltest. Nii esineb erikeelteski palju võõrvara — laenusid. Eriti palju laenusid on meie üliõpilaste erikeeles. Domineerivad võõrelemendid on ladina ja saksa laenud. Prantsuse, vene, inglise ja soome mõjud on vähemad.

Ladina laenud on meile tulnud saksa ülikoolide ja saksa kultuuri kaudu. Neist olgu mõningad nimetatud: cantus, coetus, concoetor, ex, fiducia, maxime, bene, sufficit, non jne. Tõkelae ladina keelest on praegu üldtarvitav kaasvõitleja (vrd. ladina com + milito 'kaasõdur, kaasvõitleja').

Saksa laenude rohkus meie üliõpilaskeskeeles seletub saksa kultuurilise mõjuga, mis on olnud meil võimsaim oma pidevuse tõttu. Laenudest nimetatagu näiteks: blööde (blöde), buršš (Bursche), durch, fuks (Fuchs), flamme, frühlingskuur (Frühlingskur), kaater (Kater), klike (Klicke), rapiir (Rapier), štändchen (Ständchen), šoppen (Schoppen), tekel (Deckel) jne. Verbidest, mille tüved Saksast laenatud, aga millele eesti sufix liidetud, nimetaksin: keilima (s. keilen) (h)aaasima (haselieren), juhtsima (jauchzen), rukkima (rücken) jne. Tõkelae nudest olgu nimetatud: eralõbu (Privatvergnügen), rebane (Fuchs), haavamist tagasi võtma (zurücknehmen eine Beleidigung) jne.

Vene elemente üliõpilaskeskeeles on võrdlemisi vähe. Nähtavasti oleme me üldse vastuvõtlikumad läänest tulevaile mõjudele kui idast tulevaile. Vene laenudest nimetatagu: kaljorka (l olema) (галёрка), ladna ladno), jolka (puu) 'jõulupuu' (ёлка), proomahh (i tegema) (промах), jne. Peale selle esineb eesti sõnu vene lõppudega: kehvnoi, kurbnoi, popsnoi, vahvnoi, tegelinski. Vene lõpp ja saksa tüvi on sõnas švahnoi.

Ka inglise mõju meie üliõpilaskeskeeles on vähene. Laenudest oleksid nimetada: beebi (baby), (cantus) buk (book), faiv (five) ja seksapiil (sex-appeal).

Samuti vähene on soome mõju. On märgitud ainult paar sõna: kahvila ~ kahveena (Ateena analoogial) ja illalla.

Heebrea päritoluga on sõna posser (heebrea posut — lihtne, labane). Saksa keelest on see meilegi tulnud.

Peale võõrkeelsete laenude esineb laenusid ka teistest argoodest, eriti õpilaste ja sõdurite erikeelest.

On loomulik ja ootuspärane, et üliõpilaskeskeeles sisaldab sugemeid ka õpilaskeskeeles, sest iga õpilane üliõpilaseks saanud, toob kaasa oma kooli õpilaste erikeelt. Õpilaskeskeelseist sõnadest nimetatagu: kiikama, kihvt, käre, poppi tegema, sulima, tippima, mahatreima, tume jne.

Sõdurite erikeelest ülevõetud sõnadest olgu nimetatud: ahv, ära aurama, hele, litsuma, loomaaed, loksutatud olema, punker, ära tõstma, ära ujuma, seana hka vedama jne.

Kindlasti on kokkupuuteid muudegi ühiskonnakihide erikeeltega, aga vastavate uurimuste puudumise tõttu pole võimalik neid jälgida.

Meie üliõpilased on peaaegu igas suhtes jälginud saksa eeskujul nii traditsioonides kui ka sõnavaras, ainult selles on nad hoopis erinevat rada käinud, et nad pole oma erikeelt mitte rajanud murdeile, rahvakeelele, nagu on teinud vanad saksa buršid. Meie üliõpilaskeskes on

murdelisi sõnu väga vähe — need peaaegu puuduvad. Küll esineb laenusid kadaklikkude linna „antvärkide“ argoost. Ehtsa ja jõulise talupoegliku eesti keele puudumine meie üliõpilaskeskes on muidugi kahetsetav.

Lõpuks võiksin öelda, et võõrapärasusele vaatamata on üliõpilaskeskeel siiski väga huvitav ja väärib igati kogumist ning teaduslikku uurimist.

Paula Palmeos.

Statistikat korp! Filiae Patriae liikmeskonnast

Korp. Filiae Patriae'l on praegu 95 vilistlast, 99 tegevliiget, 36 noorliiget, 50 üliõpilasvilistlast ja 1 välisliige — seega kokku 281 liiget. Üliõpilasliikmete arv on kümnelt asutajalt tõusnud 135-le. Liikmete juurdekasv ja väljalangemine on aasta-aastalt sündinud võrdlemisi stabiilselt, tegemata suuri võnkeid nii ühes kui teises suunas, läbi tegemata ühtlasi suuremaid välismõjustusi. Vilistlaste arv kuni 1927. aastani oli võrdlemisi väike, alates 1923. a. — 2 ja jõudes nelja aasta jooksul ainult 11-ni. Järgmine neli aastat muudab vilistlaskogu pildi sootuks: 1931. aastaks on vilistlasi 45, ning edasi tõuseb vilistlaste arv aasta-aastalt kümnete kaupa.

Vilistlaskoguga koos, esimesil aastail üsna rööbiti kasvab nende liikmete hulk, kes lahkuvad ülikoolist, õpinguid katkestades osalt ajutiselt — teenistuse tõttu, osalt jäädavalt — perekondlikele ja muudele aladele siirdudes. 1925.—1928. aastani näitab üliõpilasvilistlaste arv erilist tõusutendentsi, olles isegi kaugelt suurem vilistlaste arvust. Viimaseil aastail püsib see arv võrdlemisi kõikumatuna, jäädes kaugelt maha vilistlaste arvust (tab. nr. 1).

Korp. Filiae Patriae liikmeist 28% on Tartust Eesti Noorsoo Kasvatuse seltsi Tütarlaste Gümnaasiumist, 14% — Tallinna Tütarl. Kommertsgümnaasiumist, üle 11% — E. Lenderi Eragümnaasiumist ja ligi 10% Tartu Tütarlaste Gümnaasiumist. See asjaolu, et peagu $\frac{2}{3}$ liikmeskonnast on kahe suurema keskuse suuremaid kooli, enam-vähem ühtlase väliskasvatusega ning: naabrussuhetega, mõjub kahtlematult hästi liikmeskonna kontaktile, kuna üksikuist provintsikooli juur-

desattunuil on võimalus tähelepandamatult orienteeruda eeskätt oma organisatsioonis, kuid selle kõrval ühtlasi talle uues ja senitundmatus üliõpilaskonna tervikus. Filiae Patriae liikmeid on Tartust — 119, Tallinnast — 93 ja mujalt 69.

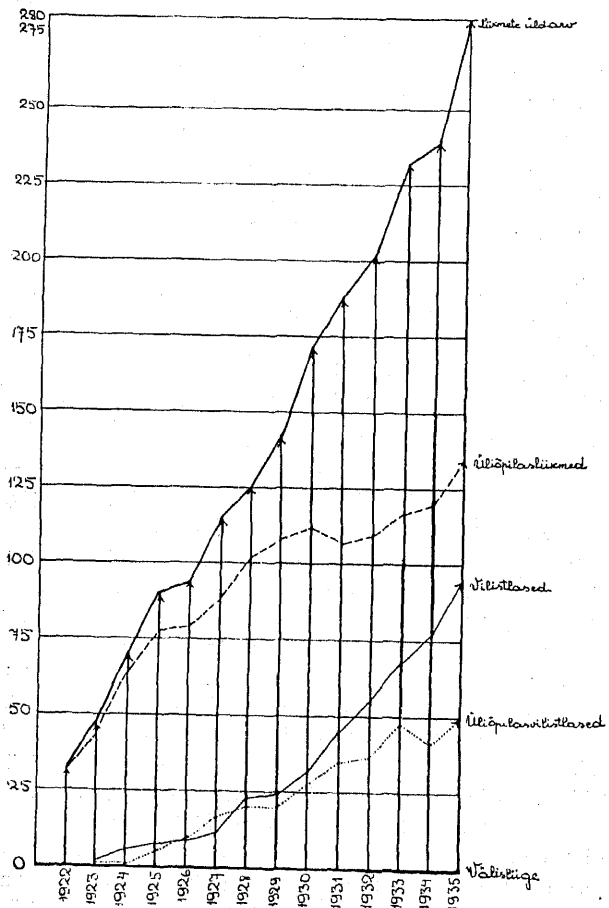
Teaduskondade järgi on üliõpilasliikmeid:

fil.	40
rer. merc.	36
pharm.	23

med.	19
jur.	10
hist.	2
rer. nat.	2
agr.	2
med. vet.	1

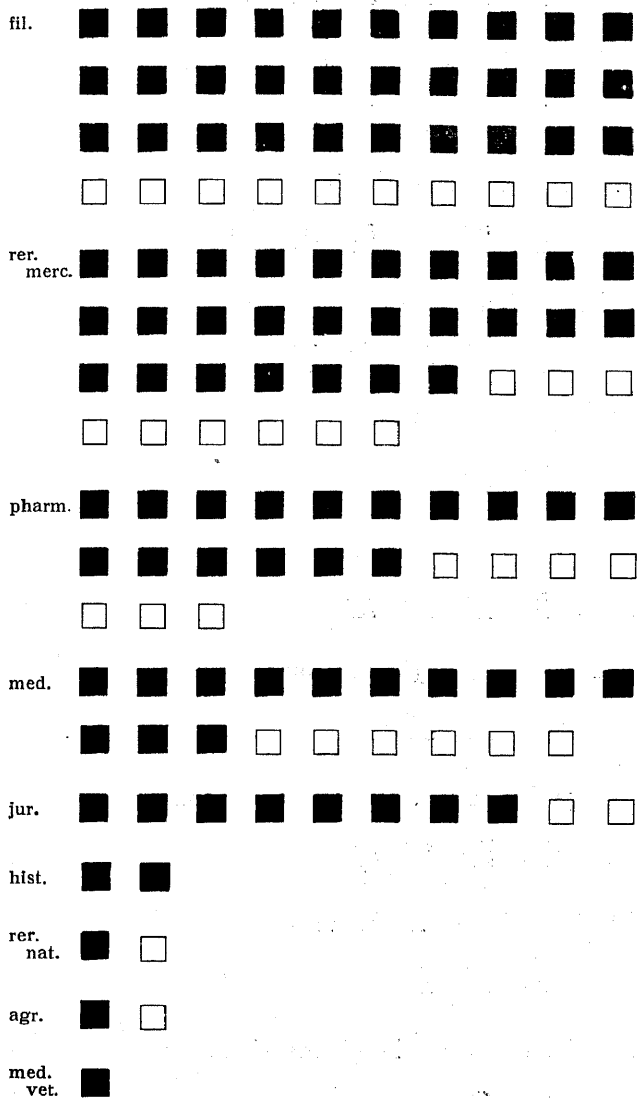
Kokku 135

Vilistlasi:	
keeleteadlasi	34
majandusteadlasi	28

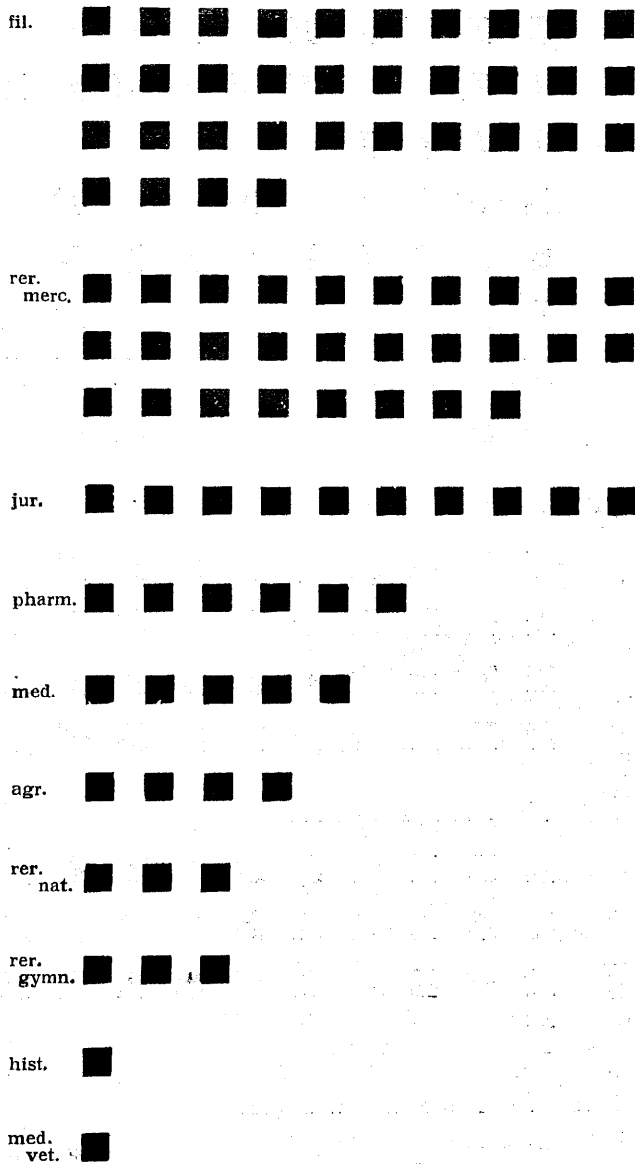

Kaasvõitlejad teaduskondade järgi.

■ tegevliige
□ noorliige

Vilistlased teaduskondade järgi.

õigusteadlasi	10
rohuteadlasi	6
arstiteadlasi	5
agronoome	4
loodusteadlasi	3
kehakasvatusteadl.	3
ajaloolasi	1
loomaarstiteadl.	1

Kokku 95

Nagu näha, suurelt osalt filoloo-

gide ja majandusteadlaste tunduv ülekaal.

95 vilistlasest tegutseb kutse alal 67, järgmistest ametitega:

Õpetajaid — 27, kantseleitöödel, korrespondentidena ja raamatupidajaina — 17, arste — 4, rohuteadlasi — 4, raamatukoguhoidjaid — 3, advokaate — 2, notari abisid — 2, pangaametnikke — 2, ärijuhte — 1, põllumajand. nõuandjaid — 1, põlluma-

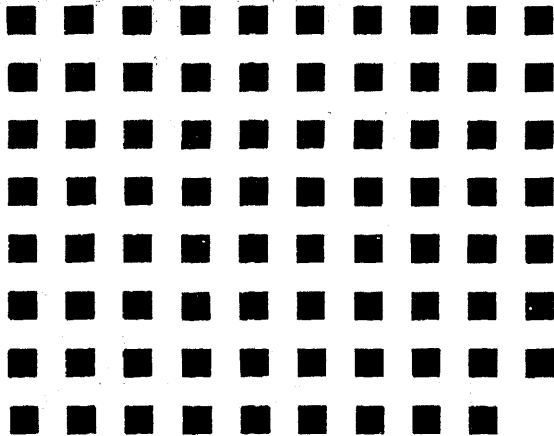
jand.-kooli juhatajaid — 1, lasteamednikke — 1, seerumi instituudi eriteadlasi — 1, statistikuid — 1.

Peagu kõik töötavad õpitud erialal, välja arvatud 2 filoloogid, kellest 1 on pangaametnik ja teine statistik, 1 loodusteadlane raamatukoguhoidja ning agronoom pangaametnik. Märkida võiks veel, et ükski majandusteadlane ei tööta pangas.

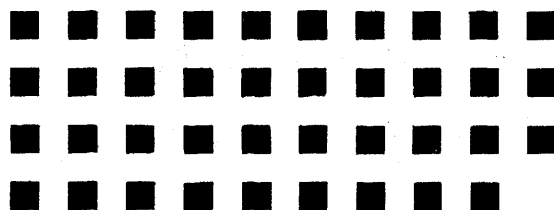
Valeria Viilip-Leesma.

Filiae Patriae liikmeskond koolide järgi.

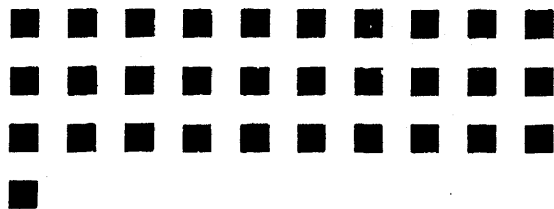
Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlastegümnaasium.

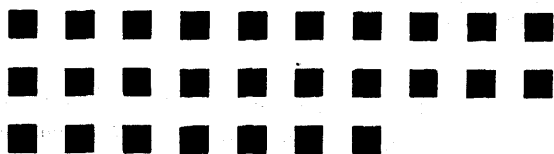
Tallinna Tütarlaste Kommertsgümnaasium.

E. Lender'i Eragümnaasium.

Tartu Tütarlaste Gümnaasium.

Viljandi Eesti Haridusseltsi Gümnaasium.

Võru Ühisgümnaasium.

Pärnu Linna Tütarlastegümnaasium.

Tallinna Linna I Gümnaasium.

Viljandi Linna Tütarlastegümnaasium.

Rakvere Linna Ühisgümnaasium.

Narva Linna Ühisgümnaasium.

Tallinna Kaarli Eragümnaasium.

Tartu Tehnikagümnaasium.

Põltsamaa Ühisgümnaasium.

Valga Linna Tütarlastegümnaasium.

Tallinna Linna II Gümnaasium.

Tallinna Linna Õhtugümnaasium.

Tartu Õhtugümnaasium.

Tartu Kommertsgümnaasium.

Prantsuse Lütseum.

Pärnu Ühisgümnaasium.

Valga Ühisgümnaasium.

Saaremaa Ühisgümnaasium.

Teistest koolidest.

Tartu koollest — 119
Tallinna „ — 93
Mujalt „ — 69

Korp! Filiae Patriae isiklik koosseis 27. oktoobril 1935. a.

VILISTLASED.

1. Ambros-Suga, Mari, med.
2. Anderson, Ella, rer. nat., *laekur.*
3. Andersson, Margarete, fil.
4. Birkental, Lilli, fil.
5. Bratka, Edit, fil.
6. Buer-Raudsepp, Alide, fil.
7. Böstrov, Eugenie, rer. merc.
8. Eerman, Ernestine, rer. merc.
9. Einborn-Lavitsky, Gunda, rer. merc.
10. Einpaul, Ellen, rer. merc.
11. Grigordoi, Elsa, fil.
12. Haberman-Kurrusk, Alice, fil.
13. Höbenik, Adele, rer. merc.
14. Idlane-Pääro, Ria, jur.
15. Isak, Margot, rer. merc.
16. Jassov-Gabrel, Nora, jur.
17. Juhkamson, Freda, fil.
18. Jögi-Karneol, Regina, rer. merc.
19. Jürisson-Põdras, Lucie, mag. fil., *abiesimees.*
20. Jürma-Kuusik, Mall, mag. fil.
21. Kaber, Helmi, jur.
22. Kalamees, Alma, rer. merc.
23. Kallas, Veronika, jur.
24. Kangro, Aime, fil., *kirjatoimetaja.*
25. Kapp, Martha, jur.
26. Karik-Suigussaar, Linda, fil.
27. Kikerpill, Nelly, rer. nat. ja pharm.
28. Kivi, Agnes, rer. gymn.
29. Klassen, Aino, rer. merc.
30. Kraeman, Helmi, rer. merc.
31. Krooni-Kutter, Natalie, med.
32. Kurrikoff, Hilja, rer. merc.
33. Kursman-Graf, Alide, fil.
34. Kurvits-Sepp, Elsi, med.
35. Kutsar, Erna, rer. nat.
36. Kuusental, Liina, agr.
37. Kuuskman-Sirg, Ella, jur.
38. Kõrtsmik, Valeria, fil.
39. Käärik-Janov, Elisabet, fil.
40. Lauba-Rebane, Hermide, jur.
41. Lellep, Alice, fil.
42. Lellep, Maret, fil.
43. Lentso, Mari, rer. merc.
44. Linkberg-Jürgenson, Leida, rer. merc.
45. Lipp-Mitt, Selma, mag. fil.
46. Markus, Tiiu, med. vet.
47. Mattisson, Liisbet, rer. merc.
48. Meenov-Mikk, Mari, rer. merc.
49. Merjam, Stella, rer. gymn.
50. Metslang-Toman, Hilja, rer. merc.
51. Mutli-Kuuse, Selma, fil.
52. Mörd-Kriegerberg, Elise, mag. pharm.
53. Mölder, Ellen, fil.
54. Paigaline, Lonny, fil.
55. Paldrock, Helgi, pharm.
56. Palgi-Rässa, Salme, fil.
57. Pari-Koik, Vilhelmine, mag. pharm.
58. Parts-Allik, Clarissa, fil.
59. Paumes-Biene, Alice, med.
60. Pavelson-Brüller, Hilja, fil.
61. Peterson, Eva, agr.
62. Planken-Ehrenpreis, Erna, rer. merc.
63. Poska, Nina, rer. merc.
64. Prass, Anni, rer. gymn.
65. Puidet, Helene, fil.
66. Raag, Irene, fil.
67. Rang, Ida, rer. merc.
68. Raudsepp, Ella, rer. merc.
69. Raudsepp, Lydia, fil.
70. Rosenberg-Leiman, Linda, pharm.
71. Rosenberg-Jürgenstein, Marta, mag. pharm.
72. Rõuk-Tikenberg, Gerda, rer. merc.
73. Saarepera, Ilma, jur.
74. Saareste-Märka, Elmerice, jur.
75. Saarts, Hilda, rer. merc.
76. Saue-Kase, Elsa, fil.
77. Sepp-Kasikov, Maria, fil.
78. Sepp-Küll, Ellen, rer. merc.
79. Siil-Suits, Brigitte, rer. merc.
80. Sild, Erika, hist.
81. Sillaots, Gerda, agr.
82. Steinberg, Miralda, fil.
83. Tallo, Linda, agr.
84. Tamm, Linda, fil.
85. Tammist-Lõo, Elsi, fil.
86. Tombach, Gerda, rer. merc.
87. Urov-Vinnal, Luule, rer. merc., *abikirjatoimetaja.*
88. Vaikna-Lüdig, Hortense, rer. nat.
89. Veiderma, Hilja, rer. merc.
90. Vidrikson-Saukas, Alide, rer. merc.
91. Viilip-Leesma, Valeria, fil., *esimees.*
92. Viira, Hilda, jur.
93. Vilms-Jürgenstein, Else, fil.
94. Vöhrmann, Helga, fil.
95. Vöhrmann-Taler, Salme, drnd. med.

ÜLIÖPILASVILISTLASED.

1. Alberg-Ressar, Helga, rer. merc.
2. Arrak-Taklaja, Hilda, jur.
3. Aule-Pikk, Aino, rer. merc.
4. Brüller-Tubin, Aino, fil.
5. Detlov-Rehesaar, Hildegard, pharm.
6. Edoor-Kase, Aino, fil.
7. Etverk-Viiand, Salme, fil.
8. Evert-Palgi, Renate, fil.
9. Hakker-Gründorf, Uarda, rer. merc.
10. Hansmann-Kuusner, Tiiu, jur.
11. Herodes-Kesker, Linda, med.
12. Hääl-Muikman, Juta, rer. merc.
13. Jesse-Roots, Lydia, rer. merc.
14. Jürman, Helga, fil.
15. Kits-Tarto, Elfriede, rer. merc.
16. Kuusk-Liivak, Theda, rer. merc.
17. Kvell-Pliiman, Leonida, rer. merc.
18. Lentso, Linda, fil.
19. Liiv-Vedler, Irene, fil.
20. Lökk, Viva, fil.
21. Maandi-Paal, Karina, fil.
22. Malm-Tiitso, Ragne, rer. merc.
23. Mõttus-Raud, Alma, fil.
24. Mägi, Tamara, med.
25. Mägiste-Mahlstein, Ilse, fil.
26. Müller-Rebane, Salme, jur.
27. Otisaar, Erna, fil.
28. Palgi-Birkental, Lea, rer. merc.
29. Palmer-Laurson, Benita, rer. merc.
30. Peterson, Helene, fil.
31. Prima-Pruuli, Alma, fil.
32. Põdra, Imma, fil.
33. Põdra, Imma, fil.
34. Rebane-Lõvi, Selma, fil.
32. Purga-Läänsõn, Marta, rer. merc.
35. Roht-Luppe, Hilda, med.
36. Saarne-Neuman, Hilja, fil.
37. Schönberg, Hella, fil.
38. Sepp, Alice, fil.
39. Sihver-Viidik, Irma, fil.

40. Silberman-Veiler, Lea, fil.
41. Sirg, Theresia, fil.
42. Sokk-Kriisk, Regina, rer. merc.
43. Steinberg, Erna, fil.
44. Taniloo, Kadi, fil.
45. Tombach, Vera, rer. merc.
46. Tooming-Kikerpill, Senta, fil.
47. Valk-Laas, Johanna, jur.
48. Vihalem-Omel, Alma, fil.
49. Virkus-Lentso, Jutta, agr.
50. Volmer, Hilda, rer. merc.

VÄLISLIHKMED.

1. Myllylä, Kerttu, fil.

TEGEVLIHKMED.

1. Aabram, Marta, fil.
2. Aäto, Öie, jur.
3. Arras, Helvi, fil.
4. Bernakoff, Luule, pharm.
5. Böhr, Elanda, med.
6. Eliaser, Agnia, jur.
7. Eres, Rosalie, fil.
8. Evald, Milda, rer. merc.
9. Filipov, Nata, rer. merc.
10. Fridolin, Militza, jur.
11. Glück, Eugenia, pharm.
12. Golubev, Liidia, rer. merc.
13. Gross, Hedvig, fil.
14. Hellat, Nora, med.
15. Jaanson, Herta, rer. merc.
16. Jürisson, Heljo, pharm.
17. Jürman, Leida, rer. merc.
18. Kaasik, Ilse, pharm.
19. Kane, Ksenia, fil.
20. Kikerpill, Rita, pharm.
21. Kivistik, Aleksandrine, med.
22. Kivit, Dagmar, med.
23. Koiva, Harda, fil.
24. Kokla, Niina, jur.
25. Kook, Hilja, fil.
26. Koost, Sylvia, rer. merc.
27. Kree, Hilja, jur.
28. Krupp, Erika, rer. merc.
29. Kuiva, Leida, rer. merc.
30. Kull, Alvine, jur.
31. Kurrikoff, Eva, pharm.
32. Kvarnström, Edla, fil.
33. Kõiva, Anna, fil.
34. Köpp, Helgi, fil.
35. Laagus, Mary, pharm.
36. Laanekõrb, Anna, agr.

37. Lehtman, Asta, rer. merc.
38. Lepik, Erna, rer. merc.
39. Lesta, Lydia, jur.
40. Lokk, Helgi, pharm.
41. Loovere, Eglantine, jur.
42. Lukats, Nora, rer. merc.
43. Maim, Linda, rer. merc.
44. Martin, Aino, fil.
45. Mender, Erika, fil.
46. Multer, Asta, jur.
47. Murro, Agnes, fil.
48. Mälton, Karin, rer. merc.
49. Mürk, Niina, pharm.
50. Neumann, Ilse, rer. merc.
51. Okas, Adelheid, fil.
52. Okas, Salme, rer. merc.
53. Ollik, Jutta, rer. merc.
54. Paldrock, Aime, med.
55. Palmeos, Pauline, fil.
56. Pau, Endla, rer. merc.
57. Pedaja, Alice, fil., *kirjatoimetaja*.
58. Peedel, Miralda, rer. merc., *noortevanem*.
59. Pirson, Marta, pharm.
60. Pranspiel, Leida, pharm.
61. Prii, Karin, fil.
62. Prideman, Daisy, rer. merc.
63. Puhk, Salme, med., *abiesimees*.
64. Punnisk, Thea, rer. merc.
65. Puusep, Leida, fil.
66. Pärtel, Leida, hist.
67. Päts, Silvia, rer. merc.
68. Rammul, Elisabet, med., *esimees*.
69. Rang, Larissa, fil.
70. Ratasep, Niina, jur.
71. Raudjalg, Hilda, fil.
72. Raudsep, Ina, fil.
73. Rudolf, Erika, rer. merc.
74. Rõigas, Erna, fil.
75. Saks, Vera, rer. merc.
76. Saral, Viiv, med. vet.
77. Sarap, Ellen, med.
78. Saretok, Valve, fil.
79. Schneider, Endla, med.
80. Sild, Brunhilde, pharm.
81. Silvester-Peet, Helga, med.
82. Sinimets, Salme, fil.
83. Soodla, Agnes, pharm.
84. Soone, Lydia, rer. merc.
85. Säga-Roth, Irene, med.
86. Tasso, Ilse, fil.

87. Tekkel, Melitta, pharm.
88. Tilk, Leida, pharm.
89. Tilkman-Merska, Hulda, rer. merc.
90. Toman, Alice, fil.
91. Treumut, Aino, hist.
92. Treumut, Hilja, med.
93. Uuesoo, Anna, jur.
94. Uustalu, Leida, fil.
95. Vaher, Elfriede, pharm.
96. Valberg, Olga, fil.
97. Veski, Asta, fil.
98. Vilip, Ira, rer. merc.
99. Virkhaus, Helene, rer. merc.

NOORLIHKMED.

1. Arend, Agnes, jur.
2. Aspe, Elli, rer. merc.
3. Blum, Asta, pharm.
4. Glück, Asta, fil.
5. Glück, Helga, pharm.
6. Gross, Ina, fil.
7. Israel, Henriette, rer. merc.
8. Janson, Jutta, pharm.
9. Jürman, Erika, rer. merc.
10. Kiesel, Leida, fil.
11. Kohal, Kiira, med.
12. Koppel, Hedda, pharm.
13. Lemm, Senta, jur.
14. Lepp, Laine, pharm.
15. Liit, Fanny, med.
16. Liiv, Else, rer. nat.
17. Luts, Liidia, med.
18. Maim, Eugenie, agr.
19. Mälberg, Anna, rer. merc.
20. Nõges, Aino, pharm.
21. Paldrock, Edda, rer. merc.
22. Paldrock, Jutta, rer. merc.
23. Paris, Olga, fil.
24. Peedel, Hilda, fil.
25. Piiper, Hilja, med.
26. Puhk, Toni, rer. merc.
27. Rammul, Anna-Loore, fil.
28. Reisman, Hildegard, fil.
29. Sepman, Felice, pharm.
30. Silberg, Helgi, rer. merc.
31. Sternfeldt, Asse, fil.
32. Suubi, Heldela, med.
33. Treial, Salme, med.
34. Tuberg, Maria, rer. merc.
35. Vahtra, Leida, fil.
36. Vilberg, Kara, fil.

Toimetuse osa

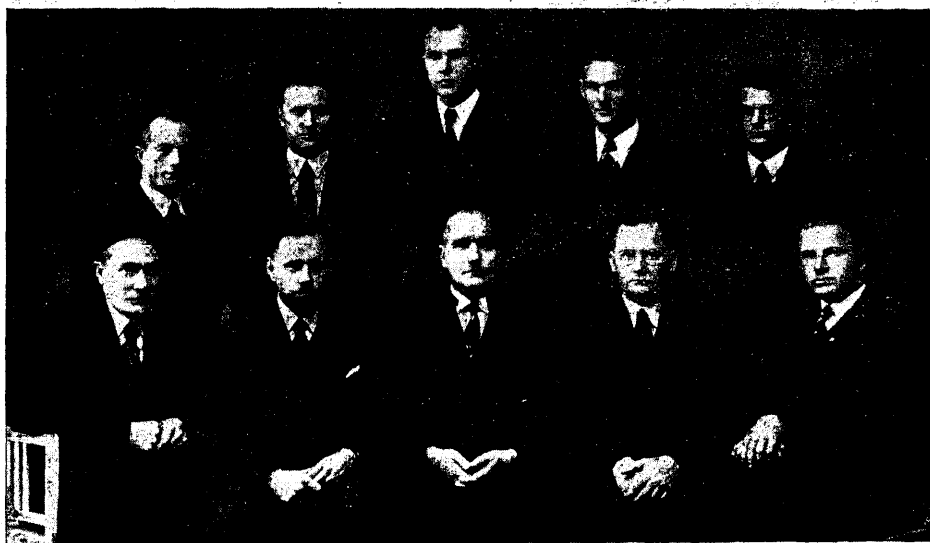
Akadeemiline Põllumajanduslik Selts 15-aastane

Meie iseseisvuse ja Eesti ülikooli algusaastatega langeb kokku paljude üliõpilas- ja teiste akadeemiliste organisatsioonide asutamisaeg. Üks selle generatsiooni lapsi on Akadeemiline Põllumajanduslik Selts — küllalt hästi tuntud ka oma initsiaaliga APS — kellel 5. novembril s. a. täitus 15 aastat. Akadeemiliste seltside peres on APS kahtlematult elujõulisemaid, kelle eluavalduused suurel määral ulatuvad üle kitsama akadeemilise pere väljapoole laiaadesse hulkadesse. Sää-

rasede seisukoha saavutamise põhjuste ligem vaatlus tohiks pakkuda huvi neilegi ringidele, kes meie põllumajandusest ja selle ala akadeemilisest elust ja tööst eemal. APS on teiste akadeemiliste seltside peres suureks erandiks seega, et ta suuremal määral kui teised omasarnased on pannud rõhku oma nooremate liikmete kasvatuskõhivõimetele. Neil hääl aegadel, mil agronoomiat õpiti veel 5—6 aastat praeguse 4 asemel, ei organiseerunud noored tudengid intiimorganisatsiooni-

desse enne kolmandat kuni neljandat ülikooliaastat. Esimestel ülikooliaastatel oli noortel agronoomia üliõpilastel intiimorganisatsiooni asendajaks täiel määral APS. Nende nõuete kohaselt tuli siis alati elunõuetele erksalt reageerinud APS-ilgi oma töö korraldada. Oli siis sääli oma kõva kord maksmas, viisakus ja hää toon kõikjal, mille järgi valvajakse seati sisse v a n a m e h e instituu. Ajaraamatud ja vanemad tudengid kõnelevad vanamehe-tundidest APS-is. Kasvatustöö, n. n. APS-i südameasjade korraldajaks moodustati ühispere-toimkond, kuhu kuulumine APS-i

lihtsalt sel põhjusel, et üks kuulub ühte, teine teise üliõpilasorganisatsiooni. Agronoomilisel alal tegutsejad on just APS-i tõttu sellest pahest vähem puudutatud ja agronoomide seas kõnelatakse tihti n. n. „APS-i vaimust“, mille all mõistetakse seda suurt ühendavat ja tervet töövaimu, mille APS andnud kaasa suuremale osale oma koolist läbikäinutele. Tõsi — agronoomia üliõpilastel on ühendavaks sidemeks veel nende stuudium, selle iseloom, mis oma paljude praktikumidega ise lähendab inimesi. Võib olla, mõjub ka see kaasa, et agronoomia üliõpilased enamikus on

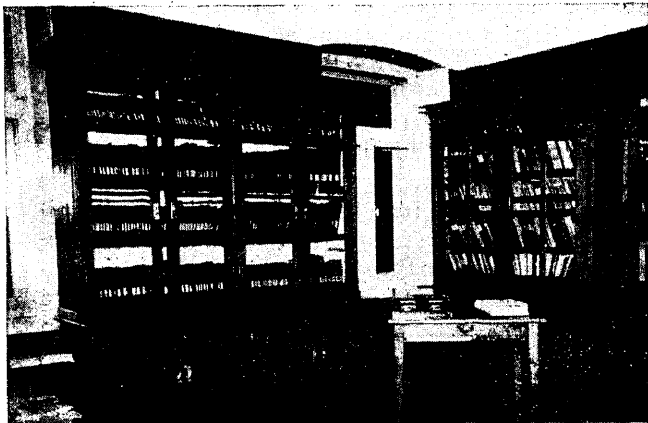

APS-i JUHATUS.

Istuvad: stud. agr. E. R o g e r, prof. dr. L. R i n n e, prof. dr. P. K ö p p — esimees, dots. dr. M. J ä r v i k, agr. H. N u r k. Seisavad: stud. A. J a a n s o n, agr. K. T o o m r e, stud. J. H a n s e n, agr. E. J ä r v e s o o, agr. E. R a u d s e p p.

kõigil liikmeil oli vabatahtlik, kus aga oli maksmas muidu intiimorgi kord. Muide oli ses toimkonnas läbi viidud liikmetevaheline üksteise „sina“-tamine. Ei puudunud ka niisugused ametikandjad, kui lauluvanem, pereema -tütardega ja pereisa -poegadega. Ainult magister paucandi tiitlist ei teata midagi. Asja ennat suusõnaliste teadete põhjal mõnikord on harastatud, siis aga ilma rapiirideta üksikute liikmete poolt ja väljaspool APS-i. Kõnevanema ülesannete täitjaks moodustati kõnede ja arvustuste toimkond. See APS-i ühispere-toimkonna loodud side kestis hiljemgi läbi uute intiimorganisatsioonide sidemete, kuhu suur osa APS-i liikmeid astus. Tartu üliõpilasorganisatsioonide vaimu on vahest nimetatud killustavaks. Ja tõtt tunnistades ongi lugu nii, et intiimorganisatsioonid on tihti üksteise vastu kaunis külmad, ning see kandub edasi ühel ja samal alal töötavatele organisatsioonide üksikliikmeile, muutes inimesed üksteisele võõraiks

pärit ühetaolistest oludest ja nende õpingud neid hoiavad rohkem elu küljes kinni kui teistes teaduskondades, ega vii haritlast nii elust eemale, kui seda akadeemiline töö tavatseb muidu teha. Siin õpitakse rohkem ja täie teadmisega elule kui mõneski muus teaduskonnas. Neile asjaoludele võime kõigile oma tunnustuse anda — kuid APS-ile jääb siin oma: — tema on kõige selle keskus, kus need mõtted kehastuvad. APS-i juhatuses ja mitmesugustes toimkondades on kõrvuti töötamas ülikooli õppejõude, assistente, agronome ja üliõpilasi. Nii on APS suurte teenetega vanema ja noorema põlve lähendamisel. Noortele on aga töö oma õpetajate seltsis väljaspool akadeemia seinu suureks elu ettevalmistuskooliks ja tegevusele virgutajaks. Põllumajandusteaduskonna stuudiumitöö on sel puhul, kui ei taheta ohverdada õpinguile mõnd lisaaastat, tugevasti ülekoormatud loengutega ja praktikumidega. Neisse laskudes jätkub kui keskkooli õppetöö — see on

Osa APS-i raamatukogust.

enamikus passiivne, ainult omandav, mitte midagi andev ega loominguks virgutav. Jääb täielikult kasutamata n. n. akadeemiline vabadus — kõige paremas ja positiivsemas mõttes. Tänapäeva agronoomiat õppijate juures on seda keskkooli järge päris tugevalt tunda. Siingi on püüdnud APS olla abiks, nii palju kui see üliõpilaste piiratud töövõimaluste juures saavutatav, rakendades üliõpilasi jõukohastesse ülesannetesse tööle mitmesugustes toimkondades, kus võimalik avaldada oma initsiatiivi ja aktiivsust, ning juba ülikooliõpingute ajal tutvuda mõne küsimusega põhjalikumalt. Töö toimkondades ja üldkoosolekuil põllumajanduse tegeluse juhtidelt peetud kõned on kaasa aidanud selle elulähedase mõtteviisi kasvatamiseks, mis agronoomi iseloomustama peab. Akadeemilise töö iseloom on juba kord säärane, et ta viib elust eemale ja siin on tasakaalu tungivalt vaja. Liikmete kasvatustöö juures ei saa jätta mainimata Seltsi ligi 4000-kõitelist raamatukogu ja rikkalikku lugemislauda, kus ajalehti ja ajakirju põllumajanduse alalt ka naabermailt. Raamatukogus väärivad erilist tähelepanu võrdlemisi täielik enne iseseisvust ilmunud kodumaad käsitlev põllumajandusliku kirjanduse osa.

Põllumajanduslikule uurimistööle on Selts püüdnud kõigiti kaasa aidata niihästi aineliselt kui vaimliselt küsimusis. Sel alal on töötanud mitmesugused toimkonnad, nii kodumaa muistse põllumajanduse uurimiseks, praeguse põllumajanduse uurimiseks, uute põllumajanduslike oskuskõnade loomiseks, põllumajandusliku ajakirjanduse bibliograferimiseks j. m. Koos Eesti Agronoomide Seltsiga antakse välja meie ainukest põllumajandusteaduslikku ajakirja „Agronoomiat“. Magistratööde ja teiste teaduslike tööde kirjastamiseks on alati püütud majanduslikult kaasa aidata.

APS-i lugemislaud.

Ala, millega APS-i nimi on tunginud laia-desse hulkadesse, on kirjastustegevus. Seni ilmunud „Põllumehe käsiraamatu“ 5 osa ligi 2000 leheküljega pole mitte ainult suurem ja kapitaalsem teos meie põllumajanduslikus kirjanduses, vaid see raamat on ka levinud suuremas tiraažis kui ükski teine põllumajanduslik raamat meil enne seda. Käsiraamat on auhinnatud raamatu-aasta puhul Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi eriauhinnaga. APS-i poolt väljaantav ajakiri „Talupere-naine“ on saavutanud meie ajakirjadest suurima leviku. Momendil on APS suurim põllumajanduslik kirjastaja meil. On veel üks ala, millega APS on innukalt ja õnneliku käega tegutsenud, kuid mis ei kuulu õieti tema otsekohesesse tööülesannetesse, — see on hõimutöö, millest juba pikemalt kirjutatud „Üliõpilasleht“ nr. 10.

Kuigi peab hindama väga kõrgelt ja tunnustama seda tööd, mis APS teeb põllumajanduse uuringu ja põllumajandusliku kirjanduse levitamise alal ja tuleb nii osaks laiemale hulgale, ei saa jätta eriti hindavalt märkimata tööd, mis toimub APS-i oma liikmeskonna kitsamas piiris, — kasvatustööd. Kogu meie iseseisvuseaegse põlve nooremad agronoomid tunnevad selle väärtust liiga selgesti, et seda jätta tunnustamata. APS-i kool on neil tasandanud elus teed nii vaimsel kui majanduslikul alal ja APS-i vaim aidanud elus orienteeruda. Selle põlve ainsamaks sooviks on, et see töö kehtaks ja veel süveneks, hoolimata sellest, et olud mitmeti ebasoodsamaks on muutunud — otsene õppetöö intensiivsemaks läinud ja üliõpilaste arv vähenenud, nii et ei jätku huviosalisi enam kõikidesse toimkondadesse. Need raskused ja takistused peaksid kõik olema võidetavad selle teadmisega, et APS-i töö ärajäämisega meie noorte agronoomide kujunemisel jääks järele suur tühik, mida pole võimeline täitma esialgu ükski silmapiiril asuv organisatsioon ega asutis.

E. Järvasoo.

Stud. med. Aleksei Kolirko. †

In memoriam.

Kallis kaasvõitleja ja hea sõber, Sind pole enam! Sa astusid ülikooli, et valmistuda võitlusiks hiigelhydraga, inimsoo kurjema vaenlasega, mis igapäev neelab tuhandeid ohvreid. Su elulaev liikus mööda tormist merd, mis oli täis ohtu ja raskusi, ent Sa olid hea juht, Sa olid suuteline juhtima elulaeva päikeseküllasesse randa, kuna Su siht oli vankumatult õige ja kindel. Sa olid võitja igas olukorras. Kui Sulle veeretati elurajale kive, siis tõstsid Sa nad naeratelles kõrvale ja karastusid sellest, meenutades kõigile, et elame võitlusiks.

Su läheduses oli hea viibida. Su elujaatavus ja kindel tagasi-põrkamatu töötahe andis hinge- list tasakaalu. Sa olid juba nüüd hea arst.

Sündis 10. aprillil 1915. a. Tartus. Õppis Tartu Linna Vene Gümnaasiumis, mille lõpetas 1933. a. kevadel. Astus 1934. a. sügisel E. V. Tartu Ülikooli arstiteaduskonda. Suri 15. sept. 1935. a.

*

Õilsaim mälestus Sinust varalahkunud sõber püsigu jäädavalt meie hinges!

Sa haigestusid... Sa heitlesid raske haigusega lühikest aega, ning... sama vastane, sama hydra, kelle vastu sa teritasid relvi, et päästa tulevikus teisi, sööstus Su kallale. Ja Sina, mõeldes vaid teistele, langesid eluka küüsi. Sa sulgesid jäädavalt silmad.

Su surm jättis igavese jälje järelejäänud kolleegide südameisse. Ent Su surm andis meile ka uut hoogu ja indu, uut värskust ja jõudu võitlusiks meie ühise vaenlase vastu.

Tõsise ja andeka kaasvõitlejana olid tüse töömees, ent saatuse tahtel Sa ei saanud maitsta oma töö vilja. Nii ootamatult avanes Sulle vaikne haud kalmistul.

Maga rahu sünnimaa mullas!

Heldur Haljasto.

Üliõpilaspäevade järeleoleetused

Üliõpilaspäevade järele tekkis ajalehtedes sõnavõtte Soome üliõpilaskondade ametlikkude esindajate puudumise kohta ametlikkudelt vastuvõttudelt. Sel puhul üliõpilaskonna juhatus seletas ametlikult 15. okt. eriti „Uus Eesti“ poolt refereeritud „Ajan Suunta“ ja „Helsingin Sanomate“ teadete asjus, et ettekavatsetud puudumise kavatsusest, seisukohast või otsusest ei ole ükski soome üliõpilaskond ega selle ametlik esindaja informeerinud Eesti Üliõpilaskonda, vaid et Soome Üliõpilaskondade Liit on vastuvaidlemata aktsepteerinud kogu neile etteteatatud kava, milles ka need vastuvõttud olid ette nähtud. Helsingi üliõpilaskonna ametlik häälekandja „Ylioppilaslehti“ nr. 16, kirjutades 8. üliõpilaspäevadest Tartus ja Tallinnas, mainib tänu- tundega ka Riigivanema nimel ja Tartu Linnaepa poolt korraldatud vastuvõtte. Seega ei olnud Eesti Üliõpilaskonnal kui Eesti-Soome 8. üliõpilaspäevade korral-

dajal midagi teada mingist „soome üliõpilaste ametlikust demonstratsioonist“. On tõsi, et eelmainitud vastuvõttudel oli puudujate soome osavõtjate arv võrdlemisi suur, kuid puudunud soome kaasvõitlejad ise seletasid 8. üliõpilaspäevade korraldajatele oma ärajäämist puhtisiklikkude, tehnilist iseloomu kandvate põhjustega.

Et küsimusse tuua täit selgust, saatis Eesti Üliõpilaskond Soome Üliõpilaskondade Liidule ses asjas vastava järelepärimise.

Kategooriliselt peab Eesti Üliõpilaskonna Juhatus tagasi tõrjuma ajaleht „Uus Eesti“ nr. 30 avaldatud väite nagu oleksid soome kaasvõitlejad ennast Riigivanema vastuvõtul Kadrioru lossis ebaväärikalt ülal pidanud, või koguni „plotskid suus uksi maha tormata tahtnud“. Nii soome kui eesti üliõpilaste käitumine vastu-

Tudengite pallilahingud algasid

Võistlustest võtab osa 31 nais- ja meeskonda.

Üliõpilaskonna käsipalli esivõistlustele saabus tänavu rohkesti osavõtjaid. Nii esinevad esmakordselt — EÜS. Veljesto, juudi üliõpilasühing Hasmona ja naiscorp! Amicitia. Üldse võtab võistlustest osa 31 nais- ja meeskonda 17 üliõpilasorganisatsioonist.

Meeste A klassi korvpallis võistleavad — EÜS. Põhjala, corp! Fr. Aeterna, corp! Fr. Livienensis, ÜS. Liivika ja corp! Rotalia meeskonnad.

B klassi korvpallis — corp! Fr. Estica, juudi üliõpilasühing Hasmona, corp! Sakala, ÜS. Raimla, corp! Fr. Slavia, E. Ü. S., ÜS. Liivika ja corp! Vironia meeskonnad.

A klassi võrkpallis — corp! Sakala, ÜS. Raimla, corp! Rotalia, corp! Fr. Estica ja ÜS. Liivika meeskonnad.

B klassi võrkpallis — corp! Fr. Livienensis, EÜS. Veljesto, E. Ü. S., corp! Vironia, EÜS. Põhjala, ÜS. Liivika ja corp! Fr. Aeterna meeskonnad.

Naiste A klassi võrkpallis võistleavad corp! Filiae Patriae ja corp! Indla naiskonnad.

B klassi võrkpallis — corp! Indla, E. Naisüliõpilaste Selts, corp! Filiae Patriae ja corp! Amicitia naiskonnad.

Esivõistluste avamängud peeti laupäeval, 20. oktoobril Ülikooli võimlas. Sõprusvõistluses kohtasid corp! Fr. Estica ja corp! Rotalia. Võitis Fr. Estica meeskond tagajärgjega — 2:0 (geimid — 15:10 ja 15:7).

Järgmine mäng toimus B kl. korvpallis. Kohtusid ÜS. Liivika ja

corp! Vironia. Esimesel poolajal veab kõvasti Liivika, minnes poolajale seisuga — 14:10. Teisel poolajal Vironia meeskond teeb tõhusat tööd, jõudes Liivikale pea järele, kuid liiviklased suruvad jõuliselt lõpptagajärjeks — 31:26 (poolaeg — 14:10) Liivika kasuks.

Viimase mänguna lavastus sõprusvõistlus NMKÜ ja Ülikooli meeskondade vahel, mille võitis NMKÜ ülekaalukalt — 51:23 (poolaeg — 22:9).

Käsipallivõistlused jätkusid laupäeval, 27. oktoobril. Esimesena kohtusid B klassi võrkpallis corp! Fr. Livienensis ja EÜS. Veljesto. Veljesto näitab algul ilusat mängu, kuid on sunnitud siiski teenitult vastu võtma kaotuse. Tagajärg — 2:0 (geimid — 15:9 ja 15:4) Fr. Livienensis kasuks.

Suuremat huvi pakkus kohtumine läinud aasta meistri ÜS. Liivika ja corp! Rotalia vahel A kl. võrkpallis. Geim algab Liivika tugeva survega, ksv! Ojari saavutab järjest 7 punkti, Rotalia võtab time-outi. Edasi areneb mäng pingutava tasavägisusega, Rotalia pääseb juhtima 12:11, kuid peab alistuma Liivika lõpuspurdile — 15:13. Teine geim algab Rotalia eduga, seis 8:2. Liivika viigistab aga peagi seisu 9:9 ja tasavägiselt võidab geimi — 16:14. Lõpptagajärg — 2:0 (geimid — 15:13 ja 16:14 Liivika kasuks).

Viimasena toimus mäng A kl. korvpallis EÜS. Põhjala ja corp! Fr. Aeterna vahel. Mäng on algul tasavägine, Põhjala meeskond näitab paremat mängu, poolajale minnakse tulemusena — 15:8 Põhjala kasuks. Ka teine poolaeg algab Põhjala eduga, seis on kord 24:11, kuid Aeterna võtab kiiresti järele, saavutades mitu punkti järjest. Lõppvileks on

seis — 30:27 (poolaeg — 15:8) Põhjala kasuks.

— Neljapäeval, 31. oktoobril, Usupuhaustuse pühäl, toimus Ak. Sp. Klubi korraldusel Ülikooli võimlas kolm mängu. Kõik mängud toimusid sõprusvõistlustena.

Esimesena kohtusid võrkpallis corp! Indla II ja E. N. Ü. S.-i naiskonnad. Algusest päle Indla naiskond on tugevas ülekaalus, võites kergelt — 2:0 (geimid — 15:6 ja 15:3!).

Teiseks kohtusid võrkpalli võistluses ÜS. Raimla ja corp! Rotalia meeskonnad. Mäng on algusest lõpuni huvitav ja tasavägine. Esimese geimi võidab Raimla 15:11, teine geim läheb üle noatera Rotaliale 16:14, kolmas ja otsustav geim kuulub aga Raimlale 15:11. Seega võitis Raimla — 2:1 (geimid — 15:11, 14:16 ja 15:11).

Õhtu „naelaks“ kujunes korvpallimatš ÜS. Liivika ja EÜS. Põhjala vahel. Esimene poolaeg möödus tasavägiselt, lõppedes 16:15 Liivika kasuks. Teine poolaeg aga kuulub Liivikale, Põhjala meeskond esmakordses koosseisus pidi alistuma. Lõpptagajärg — 41:29 (poolaeg — 16:15) Liivika kasuks.

— Laupäeval, 2. novembril jätkusid esivõistlused. B kl. võrkpallis kohtusid E. Ü. S.-i ja corp! Vironia meeskonnad. Parema mänguga kindlustas E. Ü. S. omale võidu — 2:0, (geimid — 15:6 ja 15:9).

Järgmine mäng toimus B kl. korvpallis, kus kohtusid corp! Sakala ja ÜS. Raimla. Sakala pääseb kohe algul ülekaalukalt juhtima, kuid Raimla meeskonna pingutused viivad poolaja vileks tulemuseni — 11:11. Teine poolaeg näitab Sakala paremat koosmängu, võites — 28:19 (poolaeg — 11:11).

Õhtu hoogsamaks, aga ka jõulisemaks mänguks kujunes kohtumine ÜS. Liivika ja corp! Rotalia vahel A klassi korvpallis. Liivika pääseb juhtima 6:0, Rotalia saavutab viigi 8:8, .. need on mängu algmomentid. Siis pääseb maksvusele Liivika kiirus; poolaeg lõpeb — 17:8. Teine poolaeg on eriliselt tormiline. Mäng muutub jõuliseks. Lõpptagajärg jääb ÜS. Liivika võit — 42:17 (poolaeg — 17:8). Hg.

võttudel oli seltskondliku viisakuse tasemel, ja kui mõni libastumine peaks olema juhtunud, millest 8. üliõpilaspäevade korraldajad aga midagi ei tea, siis oli see igatahes täiesti erandlik.

Järelepärimisele Soome Üliõpilaskondade Liidult on saadetud 26. okt. 1935. a. nr. 447/35 järgnev ametlik kiri:

„Soome Üliõpilaskondade Liit teatab vastuseks Teie lugupeetud kirjale 18. okt. s. a. nr. 680, et Liidu Juhatus ametlikke esindajaid valides ei ole käsitanud Eestis toimuvast kavast osavõtmise küsimusi, ja veel vähem on teinud mingit sellesse puutuvat otsust, — nii et soome ametlike esindajate esinemine on täiesti rippunud nende endi isiklikkudest kaalutlustest“.

Üliõpilasmaailmameister sai lüüa

EESTI-LÄTI ÜLIÕPILASKONDADE VAHELISED KÄSIPALLI-VOISTLUSED TARTUS.

Traditsioonilisi Eesti-Läti üliõpilaskondade vahelisi käsipallivõistlusi peeti käesoleval aastal 9. ja 10. novembril Tartus. Võistlused toimusid ülikooli võimlas rohkearvulise publiku ees.

Esimesena ilmusid mänguväljale Läti ja Eesti naiskonnad võrkpallimatšiks. Võistlus algab lätlaste hooga pääletungiga, kuid eestlased viigistavad peagi 7:7, minnes edasi võidukalt 8:7, 12:7, lõpetavad geimi 15:10. Teisel geimil lätlased ei paku enam suurt konkurentsi, eestlased võidavad 15:7, seega mängu 2:0. Eesti paremad olid Tomingas ja Nigol, Lätil — Eltermanis.

Võistluse lõpul rivistuvad mõlema maa nais- ja meeskonnad saali, kus neid tervitab kehalisekasvatuse toimikonna juhataja ksv! V. Tomingas, andes üle Läti esindajale pronkskuju. Vastab Läti üliõpilaskonna esindaja hra L a p i n š, andes kimbu punaseid roose.

Huviküllaseks kujunes kohtumine meeste võrkpallis. Eestlased on algul ebakindlad, lätlased pääsevad juhtima, kuid eestlased viigistavad seisuga 9:9. Edasi mäng areneb väga tasavägiselt, eestlased paistavad silma hääde surumistega, kuna plat-

simäng on lätlastel ühtlasem. Geimi võidab Eesti meeskond 16:14. Järgmine geim algab juba eestlaste kõva ülekaaluga, lätlased püüavad veel mängu oma kätte haarata, kuid on sunnitud võtma vastu kaotuse — 11:15. Eesti võit 2:0. Eriti märkimisväärne on ksv! V. Kärge esinemine, tema surumiste vastu olid lätlased võimetud. Läti parim oli Frisons.

Järgmiseks kohtusid korvpallis Läti ja Eesti naiskonnad. Mäng on tasaväginine, suurem osa pääleviskeid ebaõnnestub. Poolajale minnakse seisul 7:6 Läti kasuks. Teisel poolajal pääseb veel enam maksvusele Läti naiskonna parem koosmäng, võites mängu 25:12.

Laupäeva õhtul viimasena toimus kohtumine meeste korvpallis. Võistlus pakkus erilist huvi, kuna Läti meeskond tuli Budapesti üliõpilaskonföderatsiooni maailmameistriks. Meeskonnad rivistuvad järgmiselt: Läti — Raudžins, Ozols, Jucins, Tiltins, Andersons. Eestil — Keres, Kärk, Vinogradov, Amon, Šults. Mäng algab kiiretempoliselt, Kärge viskest pääseb Eesti juhtima 2:0, lätlased viigistavad 2:2, edasi mäng läheb Eesti edutähe all. Lätlased näitavad ilusat kombinatsioonirikast mängu, kuid ei pääse sageli viskele. Ka ebaõnnestuvad neil palju pääleviskeid. Eestlastel on õhtu favoriidiks ksv! Kärk, kelle pääletungid

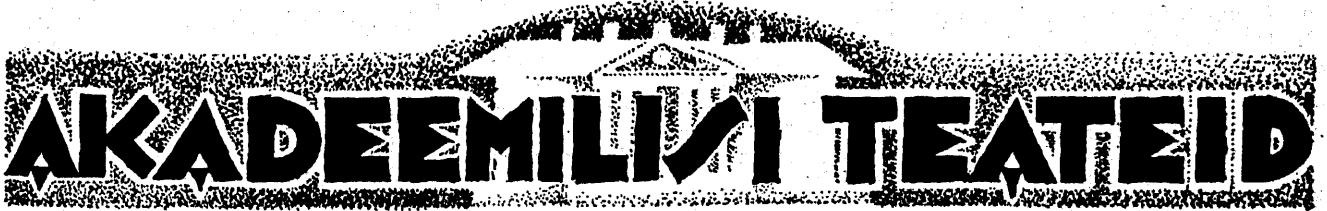
annavad peaaegu alati tagajärgi. Mängu võidavad eestlased 31:20, poolaeg 18:16. Punkte saavutavad Eestil: Kärk — 17 punkti, Lätil: Ozols — 8 p.

Pühapäeva õhtu kavas oli kolm mängu. Lätlastega kohtusid nüüd meie üliõpilaskonna A klassi nais- ja meeskonnad, mis on tunduvalt nõrgema koosseisulised. See andis end kõvasti tunda, — pühapäeval kaotati kõik kolm mängu.

Esimesena kohtusid Läti ja Eesti meeskonnad võrkpallis. Eestlased on kogu aja juhtimas kuni seisuni 14:8, siis sünnib imekombel muudatus, lätlased võtavad geimi 16:14 (!). Teise geimi eestlased suudavad pingutusega võita 16:14, olles aga nõrgad kolmandas geimis. Lätlased võitsid 2:1, geimid 16:14, 14:16, 15:9. Üldiselt oli see õhtu ilusaim mäng.

Järgmisena toimunud naiste võrkpallimatši võidavad lätlased ilusa ja ühtlase koosmänguga. Esimesel geimil eestlased pakkusid veel konkurentsi, kuna teise geimi lätlased võidavad 15:5 (!). Tagajärg 2:0, geimid 15:13 ja 15:5.

Meeste korvpallivõistlus näitas üliõpilaskonna A klassi meeskonna armetut esinemist. Mängis läinud aastane üliõpilaskonna meister ÜS. Liiwika meeskond, välja arvatud kaks mängijat. Lätlased on kogu aja kõvas ülekaalus, tehes mida tahavad. Mäng lõpeb Läti suure võiduga — 47:16, poolaeg 21:6. Punkte saavutasid — Lätil: Raudžins — 23 p., Eestil: Vestel — 7 p. Hg.

Ülikooli seadus muutmisel

Võistluseksamid kaovad.

31. okt. ja 1. nov. s. a. Tallinas peetud neljandal keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajate kongressil esines haridusminister N. Kann kõnega, milles puudutas ka ülikooli küsimusi. Minister märkis, et võistluseksamid ülikooli sisseastujatele langevad edaspidi vististi iseenesest ära, sest güm-

naasiumide arv ei ole suur ja selle tagajärjel tuleb ülikooli astuda soovijaid vähem.

Teiseks märkis minister, et on teoksil ülikooli seaduse muutmise seoses peamiselt majandusdirektori ametiseseadmise kavatsusega. Kuid olevat päevakorral ka teisigi küsimusi, mis

aga arvatavasti otsustatakse hiljem.

Nähtavasti on ülikooli seaduse muutmise küsimus jõudmas juba otsustavasse järku, sest haridusministeeriumis on sellekohane seaduseelnõu välja töötatud. 5. novembril viibisid ülikooli rektor J. Köpp ja majandusprorektor H. Jaakson Tallinnas, kus neid eelnõuga on tutvustatud.

Ülikooli seaduse muutmiseiga tahetakse peamiselt korraldada

ümber ülikooli majanduslikku asjaajamist. Kuid muudatused on ka kaugemaleulatava tähendusega. Ka üliõpilaskonna osatuleks ülikoolile kaalumiseks saadetud eelnõu järele mõningaid ümberkorraldusi.

EKRAVE-LIIDU PÕHJENDAMATUD ETTEHEITED

Pärast Budapesti üliõpilaskonkordi tekkis teatavasti üliõpilaskonna juhatus ja EKRAVE-liidu vahel sekeldusi olümpiaadist ilma liidu välisvõistluse loata osavõtnud üliõpilaste pärast. Liit karistas omalt poolt üliõpilassportlasi Viidingut ja Ärmani. Ühtlasi hakkas EKRAVE-liit üliõpilassportlasi ja üliõpilaskonna juhatus süüdistama ebakorrektsuses ning võimupiiridest ülestamises. Tekkinud arusaamatuste lahendamise anti lõpuks üliõpilasprouale prof. H. Kruusi kätte.

Viimane saatis oktoobri lõpul EKRAVE-liidule järgmise kirja, mille sisu ka ajakirjandusele teatavaks tehti.

EKRAVE-liidule Tallinnas.

Teie kirja puhul 13. sept. s. a. arusaamatuste kohta Eesti Üliõpilaskonna ja EKRAVE-liidu vahel tuvunud E. Üliõpilaskonna Juhatuselt saadud asjakohase ainesega ja tema kirjaliku seletusega, pean tarvilikuks kõige pealt konstateerida järgmisi asjaolusid. Minul olevail andmeil rahvusvahelised üliõpilaskonkordi ei kuulu Rahvusvahelise Kergejõustiku Liidu kontrolli alla, mistõttu neist olümpiaadidest osavõtavad üliõpilaskonnad on nende puhul sõltumatud omamaa sellekohastest spordiliitidest. Mis puutub eriti Eesti Üliõpilaskonda, siis pole ta oma sportlikes üritustes sõltuv ei ühestki kohalikust spordiliidust, samuti ka mitte EKRAVE-liidust. Neil eeldusil ei leia ma Eesti Üliõpilaskonna Juhatuses käitumises EKRAVE-liidu suhtes ühenduses viimasest rahvusvahelisest üliõpilaskonkordist osavõtuga midagi ebakorrektsust, mis väärleks etteheidet.

Kõnealuse konfliktit tekkimisel on olnud olulise tähtsusega asjaolu, et üliõpilassportlased, kes võtavad osa üliõpilaskonna sportlikest üritustest, kuuluvad samaaegselt ka EKRAVE-liidule alluvaissse organisatsioonidesse. Selline olukord võib tulevikuski põhjustada soovimatuid vahetuhtumisi ja hõõrumisi. Seepärast oleks tarvilik, et EKRAVE-liidu ja E. Üliõpilaskonna vahel korralduksid vahekorrad vastava kokkuleppega, nagu Üliõpilaskonna Juhatus selle juba algatanud.

Prorektor H. Kruus.

KAASVILISTLASED RIIGIVANEMA JUURES.

Riigivanem K. Pätsi juurde Kadrioru lossi olid 28. oktoobril palutud kella viie teele Tallinnas asuvad kaasvilistlased. Riigivanem K. Päts on teatavasti korp. Fr. Estica auvilistlane. Kellaviie teest võttis osa umbes 150 inimest.

LIIVI RAHVA OLUKORRAGA TUTVUMA.

Üliõpilaskonna Juhatus pidas valikuks saata üht esindajat Liivi, kes kohapeal tutvuks rahvamaja ehitamise võimalusega ja selgitaks liivi hõimu olukorda üldiselt. Selleks otstarbeks palutakse asutis Fenno-Ugrialt toetust.

SELL KESKBÜROO ISTUNG 24. NOV.

SELL keskbüroo on kokkukutsutud 24. novembriks. Keskbüroo istungi kavas on büroojuhataja aruanne, 12. konverentsi resolutsioonide ja protokollide kinnitamine, CIE küsimused, revisjonikomisjoni valimine, aruanne praegusest olukorrast, võõrkeelte õpetamisest SELL maades, SELL 5. talispordi võistluste korraldamine Kaunases, üliõpilaskonkordi SELL üliõpilaskondades, ettekandelehtude korraldamine SELL üliõpilaskondades SELL maade kultuuriliseks propagandaks, büroojuhataja kassaaruanne, teadeteenistus SELL üliõpilaskondades, SELL spordistatuudi läbivaatamine ja „Sport SELL üliõpilaskondades“ informatsiooniteose küsimus, ning istangul ülestõstetud küsimusi.

Eesti ja Soome üliõpilaskondade poolt tõstetakse keskbüroo istungil üles ka liivi rahva küsimus. Nimelt tahetakse Läti üliõpilaskonna tähelepanu juhtida liivi rahva säilitamise tähtsusele hõimuliikumise seisukohalt. Ühtlasi tahetakse saavutada, et Läti üliõpilaskond neis küsimustes oma võimalikku mõju rakendaks.

125 STIPENDIUMI JA 440 ÖPPE-RAHAST VABASTAMIST.

Ülikooli Valitsus on tänava määratud stipendiume ülikooli määrsummadest 35, 50 või 75 krooni suuruses semestri kohta 125 üliõpilasele. Kolm määrsummade stipendiumi jäi esialgu veel lahtiseks. Kokku saavad sel semestril määrsummadest stipendiumi 128 üliõpilast, kokku 7500 krooni.

Ka erastipendiumide saajad on kindlaks määratud ja on esitatud vastavalt stipendiumide statuudile kinnitamiseks stipendiumiandjale.

Õppemaksust vabastati eo ipso kõik ülikooli määrsummadest stipendiumi saajad ja peale selle veel

kas tervest või osast õppemaksust 315 üliõpilast. Kokku vabastatakse õppemaksust 440 isikut. Kuna osa vabastatakse õppemaksust ainult osaliselt, siis tegelikult tuleb vabastuse saajaid rohkem.

ESINDUSKORD JA KOHTUKORD.

Üliõpilaskonna juhatuses on välja töötamisel üliõpilaskonna esinduskord ja üliõpilaskohtu kord. Nende määrustega tahetakse üliõpilaskonna ühisettevõtteid ühtlustada ja üliõpilaskonna korraüksimusi lahendada soodsamalt kui senini.

ÜLIÕPILASMAJA LAIENDAMISE MURED.

Üliõpilaskonna organites on jälle kõnet tehtud uue üliõpilasmaja ehitamisest või olemasoleva laiendamisest, kuna üliõpilasmaja ruumid kipuvad kitsaks jääma. Eriti kannatab ruumipuuduse all söögisaal ja köök. Üliõpilaskonna juhatus poolt oli 12. nov. kokkukutsutud üliõpilaskonkordi esindajate nõupidamine. Üliõpilaskonna juhatus huvitab eeskätt, kas võimaliku uue üliõpilasmaja ehitamise korral üliõpilaskonkordi esindajad astumiseks. Sarnasel juhul saaks üliõpilasmaja projekteerida koos üliõpilaskonkordi esindajate korteritega.

Üliõpilasmaja jaoks on üliõpilaskonkordi summadest moodustatud juba varem fond, milles on ligi 15000 kr.

UUS SÕPRUSLEPING.

Korp. Frat. Liviensise sügispidustuste puhul kirjutati alla 10. nov. pidulikult koosolekul uus sõprusleping, mis sõlmitud korp. Frat. Liviensise ja Helsingi ülikooli Kesksuomalainen Osakunta vahel. Sel puhul viibis korp. Frat. Liviensise külalisenä Tartus 14 soome kaasvõitlejat.

Uus sõprusleping näeb ette tihedat hõimutööd mõlema organisatsiooni vahel vennasmaade kultuuri ja rahva tutvustamise näol. Selle soodustamiseks lepinguosalised kohustuvad määrama vastastikku stipendiume. Uue sõpruslepingu allkirjutamisega on kõik E. Korporatsioonide Liitu kuuluvad 7 korporatsiooni sõlminud Soome üliõpilaskonkordi sõpruslepingud.

Frat. Liviensise sügispidustused algasid 10. nov. perekonnaõhtuga. 11. nov. peeti peale sõpruslepingu allkirjutamise koosolekut ja vennastuspidu.

AKS-i VÕIT HELSINGIS.

Helsingi Ülikooli Üliõpilaskonna Edustuse valimistel, mis peeti 31.

oktoobril, sai täieliku võidu Akadeemiline Karjala Selts, saades möödunud aasta 36 kohta asemel 40 kohta. Soome rahvuslikud üliõpilased said 8 kohta (möödunud aastal 11) rootslased 11 (12) ja sotsialistid 1 koht (1). Kokku 60 kohta.

Valimistest võtsid osa umbes 4000 üliõpilast

ÜLIÕPILANE-LEIDUR.

Lehtede teatel on leiutanud uue viisi vee kalkuse kõrvaldamiseks ning oma leiutisele patendi võtnud tehnika teaduskonna keemiainseneri osakonna üliõpilane Bernh. Kaasik, kes Rakverest pärit. Üliõp. B. Kaasik olevat leidnud vahendi, millega vett kergelt saab otstarbekohase uue viisi järele vabastada kaltsiumi ja magneesiumi sooladest.

LÄTI NAISKORPOR. KOOR TULEB TARTU.

16. novembril annab Tartus kontserti T. Draamateatri Seltsi ruumides Riiast Läti naiskorporatsioonide koor. Koor tuleb Tartu külaliseks korp. Filiae Patriae koorile, milline omal ajal käis kontsertmatkal ka Riias.

1000-KÖITELINE RAAMATUKOGU ÜLIÕPILASKONNALE.

Raamatuaasta Peakomitee juures asuv raamatute annetamise aktsiooni toimkond otsustas üliõpilaskonnale annetada 1000-köitelise raamatukogu, milline oli antud hr. J. Genssi ja B. Markowitschi poolt Raamatuaasta Peakomitee käsutusse.

Raamatukogu sisaldab kreeka, ladina, j. m. klassilist kirjandust algkeeles.

VICTOR HUGO MÄLESTUSÕHTU.

Prantsuse Teadusliku Instituudi poolt korraldati 6. nov. õhtul ülikooli aulas Victor Hugo mälestusõhtu. Õhtul viibis ka Prantsuse saadik Eestis A. Bruère.

DR. I. MANNINENI TÖÖD JÄTKATAKSE.

Õpetatud Eesti Seltsi koosolekul 6. nov. mälestati surma läbi lahkunud endist Eesti Rahva Muuseumi direktor dr. Ilmari Mannineni, kelle teened Eestile on eriti suured, sest kõik tema suuremad tööd on kirjutatud eesti aineil. O. E. S. tahab leida töömehi, kes viivad lõpule dr. I. Mannineni töö „Die Sachkultur Estlands“.

MÄLESTUSÕHTU PROF. PIROGOWILE.

Tartu ülikooli esimese vene professori N. Pirogovi mälestuseks korraldati 3. nov. mälestusaktus. Aktuse korraldas Vene Üliõpilaste Seltsi vilistlaskogu 125 aasta möödumisel mälestatava sündimisest. Samal ajal oli seltsi ruumides korraldatud prof. Pirogovi elu ja tööd käsitlev näitus.

Prof. Pirogow oli omal ajal maailmakuulus kirurg ja tunnustatud pedagoog.

ETELÄSUOMALAINEN OSAKUNTA 30-AASTANE.

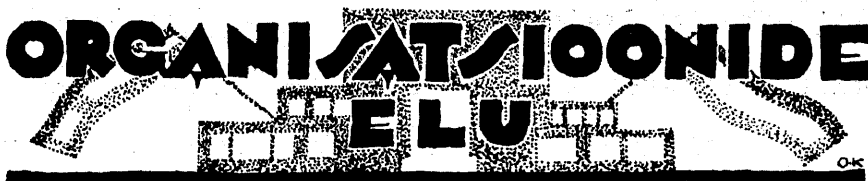
Neljapäeval, 10. septembril pühitses Helsingi ülikooli *Eteläsuomalainen Osakunta* oma 30-aastast kestvajuubelit. Pidustusist võtsid osa ka Eesti Naisüliõpilaste Seltsi ja EÜS Põhjala esindajad, kellega mainitud üliõpilasorganisatsioon on sõpruslepingus.

Pidustused algasid neljapäeva hommikul, Aleksis Kivi haua

käimisega, kusjuures asetati kalmule pärg ka eestlaste poolt. Edasi oli pidustuste kavas aktus osakonna ruumides, kus sõnalised ettekanded vaheldusid muusika- ja laulupaladega. Tervituste hulgas anti sõna ka ENÜS-i ja EÜS Põhjala esindajale, kes ühtlasi andsid üle väikesed mälestusesemed pidutsevale osakonnale. Juubelipidustused jätkusid piduliku lõunaga vanas üliõpilasmajas, mis kujunes aastapäeva tulipunktiiks. Lõunale järgnev ball samades ruumides ning lõpuks meelelukküllane koosviibimine osakonna ruumides, moodustasid elevusrikka ja häätujulise lõppakordi juubelipidustustele.

ÜHISTEGEVUSE ÕPPETOOLILE ASSISTENT.

Eesti Ühistegelise Liidu poolt ilalpeetava ühistegevuse professuuri juurde on ametisse kutsutud assistentiks hr. H. Mikkelson. Eelmainitu on ühtlasi „Postimehe“ ärijuhiks.

EÜS „ÜHENDUS“ 29 AASTANE.

EÜS „Ühendus“ sai 29. oktoobril 29-aastaseks, mil puhul peeti aastapäevapidustusi 2. ja 3. nov. Laupäeval peeti seltsi ruumides aktus, kuna pühapäeval peeti kell 10 vilistlaskogu koosolekut, kus vil. kogu esimees prof. Valdes esines kõnega „Ühenduse olemusest“. Samal päeval lõunatati ühiselt „Sõdurite kodu“ ruumides ja peeti õhtul omavahelist koosviibimist seltsi ruumides.

KORP. ROTALIA 22. AASTAPÄEVA PIDUSTUSED.

9. ja 10. nov. pidas oma 22. aastapäeva pidustusi korp. Rotalia. Aastapäevast võtsid osa ka sõpruslepinglase Varsinais Suomalainen Osakunta kolm liiget. Ka viibisid pidustustel Kaunase ülik. korp. Frat. Baltawiensise kolm kaasvõitlejat, kellega on korp. Rotalia liikmetel varem kokkupuuteid olnud. Korp. Frat. Baltawiensis on enesele eriliseks sihiks võtnud koostöö kolme Balti riigi üliõpilaskondade vahel. Aastapäevapidustuste raamides

peeti korp. Rotalias 9. nov. perekonnaõhtu, 10. nov. koosolekuid ja õhtul vennastuspidu.

KORP! „UGALA“ AASTAPÄEVA PIDUSTUSED.

Korporatsioon „Ugala“ pidas oma aastapäeva pidustusi oktoobri lõpppäeval. 30. okt. peeti vilistlaste ja vilistlaste ning kaasvõitlejate ühist koosolekut ning õhtul oli omavaheline koosviibimine väliskülalistega. Väliskülalisi oli aastapäevapidustustel Lätist ja Soomest: Soomest sõpruslepinglastest Turu üliõpilaskonnast 25 kaasvõitlejat ja Lätist sõpruslepinglase korp. „Tervetia“ liikmeid. 31. oktoobril peeti hommikupoole piduliku koosolekut, kell 13 esines Turu üliõpilaskonna esindaja referaadiga ja õhtul peeti vennastuspidu ning omavahelist koosviibimist. Korp. „Ugalal“ oli tänava 22. aastapäev.

ÜS „RAIMLA“ 13-AASTANE.

26. ja 27. oktoobril pühitses 13. aastapäeva üliõpilasselts „Raimla“. Sel puhul oli laupäeva õhtupoolikul töökoosolek ja ball. Pühapäeval

peeti kell 11 pidulikku aktust, millele järgnes õhtul omavaheline perekondlik koosviibimine.

NAISKORPORATSIOON „LEMBELA“ 11-AASTANE.

24. oktoobril sai naiskorporatsioon „Lembela“ 11 aastaseks. Aastapäeva pidustusi peeti 26. ja 27. okt. Laupäeval peeti konvendi ruumides perekonnaõhtu ning pühapäeval oli vilistlaste aastakoosolek, ühendatud koosolek ja õhtul õestupidu.

KORP. „TEHNOLA“ ALUSTAS TEGEVUST TARTUS.

26. oktoobril alustas Tallinna tehnikumi likvideerimise puhul Tartu ülikooli juurde siirdunud korp. „Tehnola“ ametlikult oma tegevust Tartus. Tartu uue üliõpilasorganisatsiooni korter on Kuperjanovi tän. 17. Tegevuse alguse puhul oli korp. „Tehnola“ palunud üliõpilaskonna juhatuse pärastlõunasele kohvile konvendi korteris. Külalisi tervitas tegevkonvendi esimees ksv. B. Koot. Vastutervituses üliõpilaskonna esimees I. Tõnisson märkis, et Tartu üliõpilaskonnal on heameel tervitada Tartus organisatsiooni, milline juba Tallinnas ikka koos töötanud Tartu üliõpilaskonnaga.

Õhtul külastasid korp. „Tehnola“ viimase kutsel veel EKL korporatsioonide esindajad.

Pühapäeval, 27. oktoobril pühitseti tegevusalgust Tartus aastapäeva aktuse ning vennastuspeoga.

Uue Tartu korporatsiooni ligi sajaliikmelisest perest õpib praegu Tartu ülikoolis 15 liiget.

Korp. „Tehnola“ on asutatud 1921. a. 23. oktoobril Tallinnas.

AKADEEMILISTEST ÜHINGUTEST.

Akadeemilise Klassilise Kultuurühingu ettekandekoosolekul 28. okt. õhtul kõneles prof. P. Haliste „Jumalate ja inimeste ideaalkujudest kreeka kunstis“.

Samal päeval kõneles Ak. Kirjandusühingu koosolekul prof. G. Suits „Kirjandusloolaste kongressist Amsterdamis“. Teisena kõneles A. Aspel oma muljetest aastasest Sorbonne'is olemisest ja sealsetest õppimisviisidest.

Ak. Emakeele Seltsi koosolekul kõneles mag. M. Tooms „Ainsuse osastava kujunemisest Eestis“. Teisena kõneles üliõp. V. Niilus oma uurimisreisust Läti Koiva kallastel elavate n. n. leivude juurde. Need on kunagi sinnarännanud eestlased, kes nüüd lätistunud. Hõimutegelane

P. Voolaine soovitas „leivu“ nime asemel jääda „Koiva maarahva“ nimetuse juurde.

ISAMAALIIDLUL AKADEEMILINE RING.

„Uus Eesti“ teatel on Isamaaliidu Tartu linnakomitee juurde loodud akadeemiline ring. Ringi juhatusse on valitud ava-peakoosolekul, kus ka kinnitatud ringi kodukord, esimeheks A. Meil ja juhatuse liikmeteks Ü. Ojamaa, J. Künnapuu, H. Pruuli, E. Järvasoo, A. Kotkas ja A. Kukemelk.

Millised akadeemilise ringi sihid ja tegevuseesmärgid on, sellest ei ole senini lähemalt midagi kuulda olnud. Ka ringi ava-peakoosolek oli laiematele üliõpilasringidele teadmata.

AK. ÜHISTEGEVUSE SELTSI PEAKOOSOLEKULT.

Akadeemiline ühistegevuse Selts pidas oma peakoosolekut 30. okt., kus seltsi juhatusse valiti mag. K. Kongo, M. Kont, F. Lokk, A. Feldmann ja F. Malm. Seltsi revisjoni komisjoni valiti A. Kiviste, E. Kull ja H. Mikkelson.

Seltsi aruanne, mis näitab seltsi varandusi 1729 kr. väärtuses, võeti

Moodsaim kondiitriäri Tartus

J. Lill

Riia tän. 11.

Telef. 9-46.

AINUKE OSTUKOHT ÜLIÕPILAS-
ORGANISATSIOONIDELE!

Oma shokolaadi ja martsipaanitööstus

vastu ja samuti tuleva-aasta eelarve milline on koostatud tasakaalus 450 kr. Ühtlasi on määratud 150 kr. auhindadeks uurimistööde eest ühistevuse alalt. Edaspidises tegevuses tahab selts pidada tihedat sidet õigusteaduskonna majandusteaduse osakonnaga ning eriti ühistevuse õppetooliga, korraldada ekskursioone ja kinjastada ühistegeliku oskussõnastiku.

Peakoosolekul esines Fr. Malm ettekandega „Ühistevuse seisukorrad tänapäeval“.

ANGLO-EESTI ÜHING TÖÖL.

Akadeemiline Anglo-Eesti ühing arendab tänava elavat tegevust. Ühingu kolmapäevastest konversatsiooniohtutest on osavõtt elav. Ka töötab ühingu juures laulukoor. Ühingu juures on kavatsus ellu kutsuda majanduspoliitiline sektsioon, milline selgitaks Inglismaa ja Eesti vahel tihedamate majandussidemete loomise võimalusi.

On kuulda, et ühingul on lootusi ka oma ruumide saamiseks.

E. KRISTLIK ÜLIÕPILASÜHING 15-AASTANE.

30. oktoobril võis oma 15-aastasele tegevusele tagasi vaadata Eesti Kristlik Üliõpilasühing, mille ümber on koondunud liikmetena ühes vilistlaskoguga praegu 109 liiget.

Ühingu asutamiseks andis hoogu

Soome Kristliku Üliõpilasliidu liikmete kõnekoosolek ülikooli aulas. Ühingu asutajaid oli 31 üliõpilast, kes liitusid kristluse küsimustesse süvenemiseks piiblilugemise ja arutelu kaudu. Ühingusse kuulub rida liikmeid ka väljaspoolt teoloogide ringkondi.

Mis puutub ühingu praegusesse tegevusse, siis on pearõhk langenud piiblingidele: käesoleval semestril käiakse koos kolmes grupis. On korraldatud ettekandeõhtuid mitmesuguste usuliste küsimuste käsitlemiseks, samuti on ühing korraldanud üliõpilaskonverentse, avalikke kõnekoosolekuid, jumalateenistusi, kirikukontserte jne. Ka kirjastusalal on ühing tegelnud, andes välja 7 usulise sisuga raamatut. Samuti on peetud suhteid välismaaga, eriti aga Soomega.

Ühingu aastapäeva puhul oli korraldatud 29. okt. Eesti Karskusseltsi ruumides aktus-koosviibimine ja 30. okt. Ülikooli kirikus vaikne armulauajumalateenistus.

Ühingu juhatuses on esimeheks üliõp. A. Põld (hist.), abiesimeheks V. Uustalu (theol.) ja kirjatoimetajaiks M. Traks (phil.).

AK. KEEMIA SELTSI ETTEKANDEKOOSOLEK.

5. nov. pidas ettekannete koosolekut Ak. Keemia Selts, kus dr. L. Tiganik kõneles keemilistest tulekus-tutusvahenditest.

AK. ROOTSI-EESTI SELTSI KOOSOLEK.

8. nov. pidas Akadeemiline Rootsi-Eesti ühing ettekandeõhtu, kus prof. S. Karling esines ettekandega Rootsi kirikutest.

AK. HÕIMUKLUBI HÕIMU- ÕHTU.

Akadeemilise Hõimuklubi hõimuõhtust 3. novembril korp. Amicitia ruumides oli elav osavõtt. Õhtu kava täitsid peamiselt hõimustipendiaadid. Ungari stip. prl. Magda Höerger esines kõnega „Trianoni rahust“, EKL-i stipendiaat soomlane Valjakka esines deklamatsioonidega, ungarlane hr. Breyer ungari rahvalauludega ja pr. Milk-Barrot klaveri saatel laulupaladega. Õhtu lõppes seltskondliku osaga.

AK. HÕIMUKLUBI JUUBELI- AKTUS.

Akadeemiline Hõimuklubi pidas 12. nov. aastapeakoosoleku ja aktuse 15. aastapäeva puhul. Aktuse osas kõnelesid klubi esimees H. Jänes ja prof. J. Mägiste „Eesti-Ingeri kultuuriküsimustest.“

ÜLIÕPILASORGANISATSIOONIDE AASTAPÄEVAD NO- VEMBRIS.

Korp. Sakalal on aastapäev 14. nov. Samal päeval on aastapäev E. Naisüliõpilaste Seltsil. Naiskorporatsioon Amicitia aastapäev on 21. nov., EÜS Põhjala peab oma aastapäeva 24. nov. ja korp. Vironia 26. nov.

Järgmine „Üliõpilasleht“ ilmub 22. skp. Korp. „VIRONIA“ erinumbrina. Kuna käesoleval semestril ilmub rohkesti organisatsioonide erinumbreid, siis ilmutab „Üliõpilasleht“ sel aastal 15 numbrit. Toimetus.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

KAANEMOTIIV JUTA SÄRGAVALT.

Pea- ja vastutavtoimetaja: V. Pärtelpoeg. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: A. Eliaser, H. Tõnisson. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus. Toimetuse aadress: Üliõpilasmaja, Tartu.

E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1935.

Vennad Lepp

Kaubahoov

2 ja 3

Tartu tunnustatuim fotoateljee

H. Riedel & H. Eggert

Ülikooli 36

...ma ütlen teile-

BLONDOL

SHAMPOO

ja ainult

BLONDOL

SHAMPOO

VALMISTAJA:

Seebivabrik

«Veronika»

Tartus.

Kõik daamid

tarvitavad juukse
pesemiseks Veronika
SHAMPOOD.

Alati saadaval

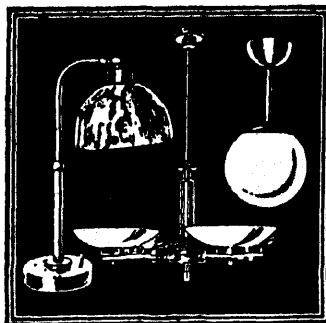
maitse-
rikkad

tordid,
koogid,
küpsised,
kohvisaiad,
pirukad
jne.

Tellimised täidetakse
kiirelt ja korralikult.

Tartus, Rüütli tän. nr. 16. Telefon 10-69.

Eduard Univer.

Elektrotehnika äri ja
tööstus

„Jõud & Valgus”

Tartus, Rüütli t. 11, tel. 4-48

valmistab moodsaid ja
maitsekaid

elektri lae- ja seinä-armatuure, laua- ja õõlāua-lampe
Äri ladu esitab rikkaliku valiku

Fotoateljē

Lui Kriisa

Tähe 42-3

Telefon 9-90

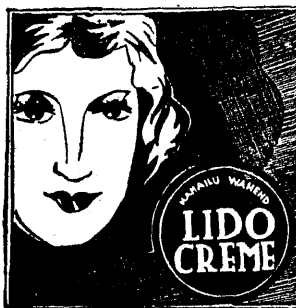
Koloniaal-kauplus

H. PIIRSON

Tartus, Riiutli tänav nr. 3.

Parimad kölniveed:

Crêpe de chine,
L'origan,
Chanelle,
Shanghai jne.

Puuder Bukett.

Iluduskreemid:

Lido kreem
Cold kreem

A/S. «ODOR»

Parfümeeria-, rohu- ja värvikauplus

Prov. J. Blumenfeldt

Tartus, Promenaadi 9, telef. 6-05. Asutatud 1918. a.

Soovitab suures valikus:

Kodu- ja välismaa seebid. Hamba pulb-
rid-, pastad, suuveed. Lõhnaõlid, puud-
rid, nahakreemid. Arstilised seebid,
juukseveed, pea- ja
peanaha raviks. Habe-
meajamise tarbed.
Kummitarbed. Riide-
ja nahavärvid. Har-
jad, kammid jne.

**HUVITAVAD
JÕULUKINKE.**

Ostke ja tellige

Eesti Valmisriete ja
tellimisärist

AUG. VALDSON

Tartus, Aleksandri t. 1 | Petseris, Turuplats 12
Telefon 12-66 | Telefon 1-13

PAGARI- JA KONDIITRIÄRI

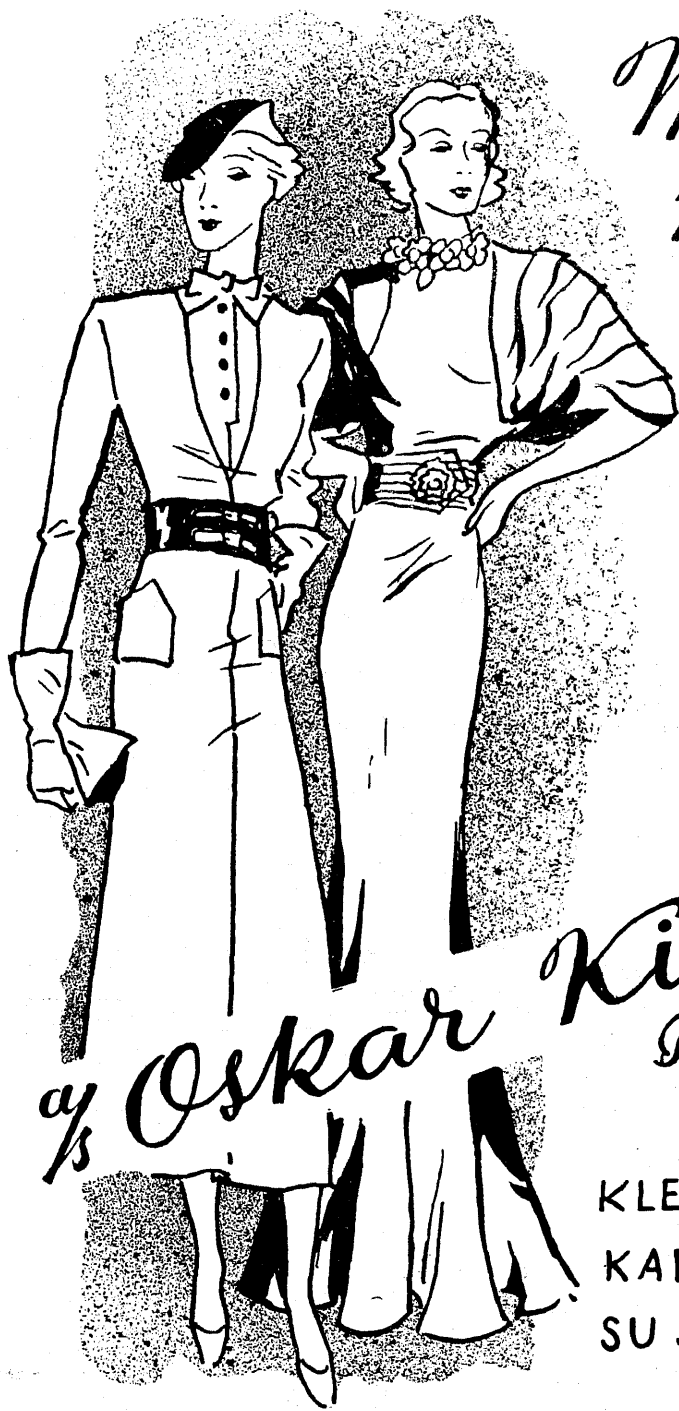
PEETER POTSEP

Tartu, Ülikooli 34, tel. 12-79.

Parfümeeria, kosmeetika,
kummi ja kummijalanõud

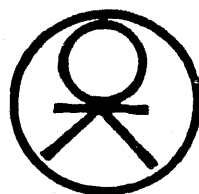
Z. Sch. Goldberg

Tartus, Kääni 6 · Kõnetraat 14-96.

*Moodsa
kleidile*

**MOOD-
NERIIE**

*of Oskar Kilgas
Tallinnas*

KLEIDIRIIDE, SUK-
KADE, TRIKOOPE-
SU JA PITSI VABRIK

Sügissoojaks

soovitan rikkalikus valikus akadeemilisele perele fraki-, sako-, mantli-, ülikonna- ja kasukariideid

Naisterahva mantli-, palitu-, kleidiriideid ja karusnahku

Suurim valmisrõivaste ladu

Tellimised täidetakse nais- ja mees-juurelõikajate ja parimate meistrite poolt soovitud moe järele, äri vastutusel

HINNAD MÕÕDUKAD

KARL ABELI

riide- ja valmisrõivasteäri

Tartus, Kaubahoov 34—35. Telefon 8-19

Tellige

juba varakult uueks aastaks

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Maret

ühes mustri- ja lõikelehega

Aastatellimise hind ainult Kr. 3.50

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja talitus

TARTUS, LOSSI TÄN. 7. TEL. 15-20

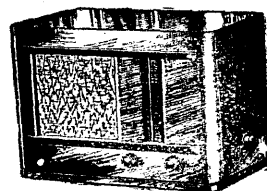
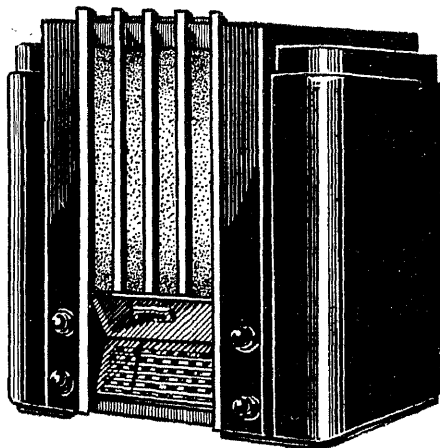
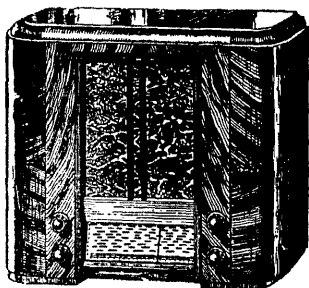
Iga kodanik kandku

elegantseid ja vastupidavaid
jalanõusid

UNION

milled valmistatud kõrge-
väärtuslikust

UNION nahast

LÄTI ELEKTROTEHNIKA TEHASED

esitavad käesolevaks raadio-hooajaks

UUDIS-VASTUVÖTJAD

VEFAR 2 MD/36

2+1 lambiline kauge-vastuvõtja 3-le lainealale 18—2000 m sisseehitatud ferrocart filtriga, uute kiireltkõetavate raadiolampidega, skaala jaamade nimestikuga. Erilise dünaamilise valjuhääldajaga.

Hind Kr. 160.—

Universaal alalis- ja vaheld.-voolule Kr. 170.—

VEFSUPER 3 MD/36

3+1 lambiline super-vastuvõtja vaheld.-voolule 3-me lainealaga, ABC skaalaga, varustatud oktoodiga ja moodsate pentoodidega. Eriline dünaamiline valjuhääldaja.

Hind Kr. 220.—

VEFSUPER 4 MD/36

4+1 lambiline super-vastuvõtja lainealadele 17—52, 220—570, 800—2000 mtr. Fadingregulaatoriga, suur selektiivsus, 7 häälestusringi. Optiline häälestusindikaator ABC skaala, kõlavärvi muutja. Tundelikkus 10 μ v/m.

Hind Kr. 320.—

VEFSUPER 7 MD

7+1 lambiline suursuper varustatud kõrgesageduse pentoodide, hektoodidega ja Duo-Diod-Pentoodidega Moonutusvaba vastuvõtt Push-Pull lõppastme tõttu, optiline häälestusindikaator, reguleeritav tundelikkus. 7 kaovaba Ferrocart häälestusringi, sisseehitatud võrgusegamiste sumbutaja.

Hind Kr. 430.—

VEFAR 2 Bd/36

2-he lambiline patarei-vastuvõtja spetsiaal dünaamilise valjuhääldajaga. Väga ökonoomne voolu tarvitus.

Hind ühes anoodi ja akkuga Kr. 120.—

VEFTRIO 3 Bd/36

3-me lambiline patarei-vastuvõtja, kolme häälestusringiga ja paelfiltriga, tundlikkuse ja hääleregulaa-toriga. Erilise dünaamilise valjuhääldajaga.

Hind ühes anoodi ja akkuga Kr. 185.—

Läti Elektrotehnika Tehaste vastuvõtjad krooniti Brüsseli maailmanäitusel 1935. a. kõrgema auhinnaga «Grand-Prix».

Kuulake neid vastuvõtjaid ja Teie leiatega, et nad on ületamatud

ESINDUS LÕUNA-EESTI LINNADES

A/S. A. ROSENWALD & Co

TARTU, SUURTURG NR. 8, TELEFON 300

Osakonnad:

Viljandis, Väiketurg, tel. 12 ● Võrus, Tartu tän. 21, tel. 42

Saksakeelsed raamatud ja ajakirjad

Sellega teeme üldiselt teatavaks, et müügihind päralejõudvate saksakeelsete raamatute, ajakirjade ja graafiliste õppevahendite pealt on alandatud 25% võrra, kui väljaanne trükitud ja kirjastatud Saksamaal. Alandatud hind ei käi antikvaarsete raamatute, ajakirjade ja õppevahendite kohta. Samuti ajalehtede hind jääb endiseks.

märksa odavamad!

See soodustus võimaldab igapäevaste sisseoste teha saksa raamatuturul märksa odavamalt kui seni.

RAAMATUKAUPLUS

O.-ü. J. G. Krüger

TARTU, RÜÜTLI 11

Sügishooajaks

ELEGANTSEID DAAMIDE

Käekotte
Rahataskuid
Portfelle
Kohvreid
Koolilaste portf.

Kaunistus töödest

Aadresskaasi
Albume
Laua- ja taskuplokke
Kirjutuslaua mappisid
jne. jne.

SUURES
VALIKUS ODAVATE HINDADEGA SOOVITAB

O. ZIMMERMANN

Tartus, Suurturg 4
Tallinn, Harju tän. 34
Pärnus, Rüütli tän. 41

*Ilustage oma kodu ja aeda
meie lilledega — lilled
kaunistavad etu*

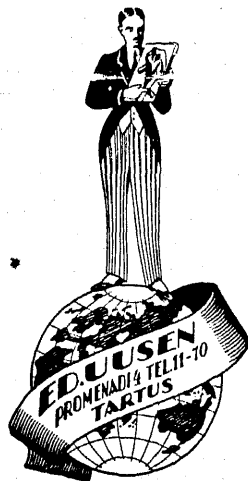

FIRMA

KARL VILL

Tartus

Rüütli 5 Lossi 7 Telefon 4-18

**VALMISTAN
RÕIVASTUSTÖID
DAAMIDELE
HÄRRADELE**

Parim ajaviide pikkadel sügisõhtutel

on

raadioaparaat

Meie suur ja mitmekesine ladu pakub teile paremat valikut

Meie esindame:

Tartu Telefoni Vabrik / Philips Blaupunkt /
Telefunken / Emerson / Körting / Bosch jne.

Aparaatidelt täielik garantii
Maksutingimused soodsad

K.-M. VENNAD PRÜÜS

Tartus, Kaubahoov 20/21 • Petseris, Liiva tän. 12

TAIKO

mineraalveed ja
limonadid on parimad!

*Kaunis
kodusisustus*

ON KODUKULTUURI ALUS

Seda võimaldab
Teile soodsail
maksutingimusil

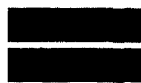
MÖÖBLITEHAS

A/S **MASSOPRODUKT**

Tallinn, S. Tartu mnt. 73. Telefon 308-96

K ü l a s t a g e m e i d !

D. MIRWITZ ja POJAD

KLAAS, PORTSELAN, EMAIL, ALU-
MIINIUM JNE. MAJATARVETE

suuräri

A/s. «**D. Mirwitz & Pojad**»

LAOD:

Tartus,
Raekoja 6.

Tallinnas,
S. Tartu mnt. 13.

K.-m.

Johan Peep

TARTUS

Maalrivärvid

KODUMAA DROOGID

LÖHNAÕLID

KÖLNIVEED

PUUDRID

KREEMID

MANIKÜÜRTARBED

KAMMID

PEEGLID

SEEBID

KUMMI KAUBAD

SIDUMISMATERJAL

Elektrilambid

VORSTIVABRIK

O. LEMM

Tallinn, Tatari 33. Kõnetraat 458-57

Kauplus

Turukaubamaja nr. 8. Kõnetr. 459-77

Laude

Kauba Pank

Kauba Pank asutatud 1905. a. ja on vanemaid rahaasutusi Eestis.

Oma kapitalid üle Kr. 480.000.—

Kindlustuse Aktsia Selts
EESTI LLOYD

Töötab puht Eesti kapitaliga ja Eesti tuntumate majandustead-
laste juhtimisel.

Tartu Peaesindus

A/S. KAUBA PANK.

Tartus, oma majas, Suurturg 12.
Üldtelefon 1-83 ja 9. Juhatuse telef. 2-09.

Avatud äripäevadel kl. 9—2.

Annab laene heade kindlustuste vastu. Laenajalt liikme-
maksu ega lisavastutust ei võeta.

Võtab raha hoiule makstes ajakohast protsenti.

Saadab raha igasse kodumaa linna ja alevisse.

Garantiid riigihangete, töölepete ja avansside kindlustuseks.

Toimetab sissenõudmisi vekslite ja muude
dokumentide järele.

Ostab ja müüb välisvaluutat.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Kvaliteetsokolaadid

R. Glassmann

šokolaadivabrik Tartu

vabrikukauplus:

Suurturg 1

Sõjaväe

Majandusühisus

Tartu osakond

Tartus, Küüni tän. 3.

Telefon 11-16.

SOODUS OSTUKOHT:

Kaitseväe ja kaitse-
liidu tarbed. Koloni-
aalkaubad. Napsid,
veinid ja liköörid.
Pudu- ja parfümee-
riakaubad.

Organisatsioonidele ostuhinnaalandus.

J. Nõmmits' a

*härrade ja daamide juukse-
tööstuse ateljee*

Cabinet de Beauté

*Kestvad
auru- ja elektrilokid*

Rüütli tn. 12, Tartus

Telefonid 4-95 ja 1-19

Tartu Linna Tööstuskool

Kalda 16, Vene 1. Tel. 6-15

Puu- ja rauatöösakonnad

Puutöö alal valmistatakse kõiksugu
mööbleid ja tubade sisseseadeid maitse-
kalt ja odavasti. Ehitatakse veski-
tele mannamasinaid, segajaid jne.
Autodele töldosade ehitus, kauaaegse
vilumusega.

Rauatöö alal mitmesuguste põllu-
tööriistade, masinate ja rehepeksugarni-
tuuride parandus, kõiksugu mootorite
parandus ja silindrite läbipuurimine.
Autode parandus vilunud meistrite ju-
hatusel. Igasugune treimise-, freesimise-,
hõõveldamise- ja lukusepatööde täitmine.
Autogeeniline ja elektriline keevitamine.
Tuletõrje autode ehitamine.

Autokursustel

esmaklassiline autojuhtide ettevalmistus
teoreetiliselt ja praktiliselt; eksam
kooli juures.

Raamatu-aasta puhul

täiendage oma raamatukogu!

Meilt saate kõikide kirjastuste raamatuid.

Ühest keskusest ostes hoiate kokku posti- ja saatekulusid ning säästate aega. Peale raamatute müüme paberikaupa, kontoritarbeid, kirjutusmaterjale, koolivarustust, ilu- ja nahkasju.

Teie jääte rahule, kui ostate meilt!

Raamatu,
kirjutusmaterjali ja
paberikaupade
suurlaad Tallinnas

K. o/ü.

RAHVAÜLIKOO

Harju tän. 48, omas majas. *

Telefon 444-39, 444-37

Jaani tän. 6, panga majas. *

Telefon 446-67, 446-66

Joh. Lorup'i klaasivabrik

valmistab kõrgekvaliteedilisest klaasist järgmisi artikleid:

Pudeleid valgest ja värvilisest klaasist igasuguseks otstarbeks; kaanega salvipurke, materjali ja apteegipudeleid lihvitud korgiga ja ilma.

Majapidamistarbeid, nagu: tee- ja napsiklaase lihvitud ja liht, karafine, suhkru-, või- ja soolatoose, pressitud taldrikuid ja kausse salati ja puuvilja tarvis, koorekanne, morsikanne, taarikruuse, valgeid purke kaanega ja ilma, piimakausse, lapseklaase, trehtreid, lambiklaase igasuguses suuruses, tormilaternaklaase, lambi-õlitoose, lillevaase jne.

Tehnikatarbeid, nagu: elementpurke, telefoni- ja telegraafisisolaatoreid, elektrilampide kupleid jne.

Mitmesuguseks otstarbeks: mõõdusilindreid viina- ja õlle- vabrikute jaoks kui ka muudeks otstarveteks, kalamarja haudumispaparate, veduriklaase jne.

Tellimiste täitmise kiire ja korralik.

Peakontor: Tallinn, Viru 11, tel. 447-01. **Vabrik:** Koplis, Bekkeri 84.

Sinimandria

PÜHAPÄEVITI KELLA 5 TEE

TANTS

Alati suures valikus

värsked maiustused

Kave, Stude
Ginovker, Halva.

KOLONIAALKAUPLUS

A. KITAJEW

Tartus, Rüütli 8. Telefon 10-24.

HANS RAAG

Tartu, Rüütli 15.

Soovitab oma kooli-, kantselei-, joonistus-
ja maalimistarvete ärist

ainult hääd kaupa.

Kohvik

H. Feischner

Tallinn

Fotoäri

Armin Lomp

Ülikooli tänav nr. 3. Telefon 2-53.

Teeb igasuguseid fototöid: suurendusi, grüpiülesvõtteid igas suuruses.

Moodsam täielikum ja odavam

juuksetööstuse äri

daamidele ja härradele

Tartus, Küüni t. 3, tel. 6-60

Tartus ainuke eht originaal grieser auruloki aparaat täiesti ilma elektrita ja eht grieser kemikaalid. Lokid on elegantsed ja täiesti loomutruud. Kestvus garanteeritakse 8—10 kuud, juustele absoluutselt ilma kahjuliku mõjuta.

Austusega

J. Luksep

Coiffeur meister

„KODUTÖÖ“

om. Leida Koik.

Promenaadi 5.

Alati kõige viimaseid uudiseid
moe- ja pudukaupadest

**on Teie
teenistuses**

Tallinna Majaomanikkude Pank

Harju 29

Telefonid: 443-67, 427-49

Hoiusummad

Laenud

Linnamaksude vastuvõtmine

Äri,

kus saadused muutumatult püsivad oma kõrgema kvaliteedi juures on

Pagari- & kondiitriäri

ANTSOV

Rüütli tän. 12 Tartus, telefon 10-48

Alati suures valikus saadaval:

tordid,
koogid,
said ja

kõiksugu küpsiseid

Tellimised täidetakse kiirelt ja maitsekalt.

UUED

UNDERWOOD

kohvermasinad:

„Junior“

„Universal“

„Noiseless“

Nende masinate põhiomadused on: vastupidavus, lihtne konstruktsioon, osade koostöö haruldane täpsus, võrratu vaikne käik, maksimaalne tegevuskiirus.

Nõudke tasuta prospekte ja hinnakirju!

K-m. JURI KODRES

„Underwood“ kirjutusmasinate ainuesindaja Eestis.

Harju 21 — Tallinn.

Kõnetraadid: äri 436-50, kontor ja kaugekõned 437-60.

Iga naise

unistuseks on

Äratada oma mehe
imestust odava ja maitse-
seka riietusega ja panna
kadestama oma sõbra-
tare erimoodsate uudis-
tega, mis ostetud

RIIDEKAUBALAOST

P. Luksep

Tartus, Kaubahoov 6-7. Tel. 156

Ü. ERM'I kõitmisetööstus

TALLINN, VIRU TÄN. 2. KÕNETR. 435-56

Valmistab igasugu kõitetöid:

Kontoriraamatuid

Aktikaasi ja mappe

Registraatoreid

llu- ja raamatukogukõiteid

Raamatute kuldamine jne.

HINNAD MÕÕDUKAD

Tarvitage

Riola

maiustisi!

Kompveki- ja šokolaaditööstus

O/ü. RIOLA

Tallinn, Kreuzvaldi 2

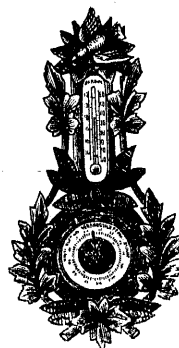
U/Ü.

„A. KEISS“

OPTIKA- JA ARSTIRIISTADEKRI.

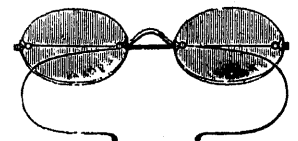
Asutatud 1893. a.

Tartu, Promenaadi 9. Telefon 6-05. Postkast 50.

Soovitab suures valikus:
Igasuguseid arsti- ja loomaarsti
riistu. Elektromeditsiinil. apa-
raate. Mikroskoobe. Röntgeni-
kabineti sisseseadeid. Mitme-
sugus. tervistus-lampe. Kliini-
kute ja arstikabineti täielikke
sisseseadeid. Laboratooriumi
tarbeid, klaasi, bakteriol. värve
j. n. e.

Suur ladu igasuguseid
kääre ja nuge.

Omas
mehaanika-
töökojas

arstiriistade valmistamine, ka erilsoovidele vastavalt
joonistuste järele. Samas kõik parandused ja terita-
mine. Nikeldamine.

Lõhkenud rekord-süstilate vahetus. Eelarvete
koostamine ostukohustusest.

Athena Café

Gustav Adolfi 10

Central Café

Ülikooli tän. 34

FOTO-ATELJEE

P. Krüner

AJAKOHASED ÜLESVÕTTED · ÜLES-
VÕTTED ÜLIÕPILASORGANISAT-
SIOONIDES TUNTUD HEADUSES ·
AMATÖÖRTÖÖDE VALMISTAMINE JNE.

PROMENAADI 8 · TELEFON 10-56 · TARTUS

TARTU EESTI

MAJANDUSE ÜHISUS

Tartus, Holmi tän. 12—18.

Suurem ja vanem ühistegeline
ostu-müügi ühisus Eestis.

ASUTATUD 1908. AASTAL.

O s a k o n n a d:

TARTUS, Võru tän. 4 ja Söögiturg 3.
RÄPINAS, PUKAS ja PUHJAS.

Laost saadaval soodsatel tingimustel

põllumajanduslikke, raua-, naha-, koloniaal- ja teisi kaupu.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKSEL ARVUL.

EESTI KIVIÕLI A. Ü.

Suurim õlitööstus Eestis

Juhatus ja müügiosakond

Tallinn, Jaani t. 6

Kõnetraadid: 465-56, 463-05
462-04, 464-50

Kauba märk

Tehased ja kaevandus

Kiviõli jaam

Kõnetraat: Sonda 15

S a a d u s e d :

Kütteõli — Immutusõli

Bituumen — „Kresolaat“ (Fenolaat)

Mootornafta — „Karbestoleum“

Katuselakk „Kivitõrv-Ekstra“

Puhas põlevkivi-katuselakk

Viljapuu-karbolineum „Estoleum“

Tolmuõli „Estolmit“ — Puurimisõli

Auto- ja aviobensiin „Estolin“

Tarvitage ja nõudke kõikjalt Eesti Kiviõli A. Ü. saadusi

Kõõma

ja teiste juuksehaiguste
vastu tarvitage

Cholestini,

mis kõikides apteekides
saadaval on

Valmistatud G. GNADEBERGI, E. LEY-
DENI ja K. JÜRISSENI apteegis Tallinn,
S. Karja tän. 4.

Tervishoiu Hoolek. Valitsuse luba 6. nov. 1935

Kreem *Pari*

on hea vahend naha pehmuse
ja painduvuse säilitamiseks, ta
kaotab kareduse ja annab nahale
värskete ilme. Karp — 30 senti.

Kreem *Pari*

rasvata on puudrialune ja päeva-
kreem. Ta ei jäta nahale läiget,
kuid hoiab puudri hästi kinni,
muutes naha pehmeks ja kaitstes
seda ebasoodsa ilmasiliku mõju
eest. Tuub — 50 senti.

Tedretähe-
kreem *Pari*

Kui näole on ilmunud tedretähti
või kollaseid plekke, siis tarvi-
tage õhtuti tedretähekreem *Pari*.
Tuub — 65 senti.

Prov. J. *Pari*, Tapa.

Elegantsed
ja vastupidavad
jalanõud

o s t a t e

Rüütli 5

End. VENGERFELDT

Kodumajanduse- ja
kodukultuuri ajakiri

TALUPERENAINENE

Käsitleb kõiki naise
ellu ja töösse puutu-
vaid küsimusi

Igal numbril kaasas
lõike- ja
muustrileht

Toimetuse ja talituse
Tartus, Peeter Põllu tänav 5. Telefon 9-37

POSTIMEES

(ASUT. 1857. AASTAL)

*on vanim ja sisurikkam
Eesti päevaleht*

Tellige, lugege ja levitage «Postimeest»,
siis kuulete kõigest, mis sünnib h u v i t a v a t kodu- ja välismaal

POSTIMEHE

TRÜKIKODA

Korralik töö / Soodsad hinnad

KÖITEKODA

rahuldavad asjatundlikult kõigi
tellijate soove

TSINKOGRAAFIA

Postimehe raamatukauplus

Tartus, Suurturg 16, telef. 2-50. Suurim ja täielikum kirjutusmater-
jali- ja raamatuladu kõigilt aladelt

E. K-u. „Postimees“

TARTUS, ÜLIKOOLI 21-23, TELEFON. 65, 80 JA 14-65

METALLITÖÖSTUS

A-s. Ilmarine

(ASUTATUD 1859. A.) END. F. VIEGAND

PÕHJA PUIESTEE NR. 21

TELEFON 426-40

TALLINN

Valmistab:

Aurumasinaid ja -katlaid meiereidele ja muuks ots-
tarbeks ● Keskkütte-katlaid „NATIONAL“
Spetsiaal terasest radiaatoreid ● Põllumajanduses
tarvitatavaid kette ● Rehepeksumasinaid hobuse
veol, saada ladust ühes veovärgiga või ilma ●
Transmissioonid ja nende osasid ● Kõiksuguseid
valutöid terasest, malmist ja vasest ● VESKI-
OSASID alati laost saadaval.

Igasugused parandustööd tehakse kiiresti ja hästi.

Täieline vastutus töö headuse eest.

Saabunud
daamidele

KODUMAA JA PRANTSUSE
VABRIKUTE

päälelõuna-
õhtu- ja
ballikleidi

RIIDED

VÕISTLUSETA SUURES VALIKUS

Hooaja eriuudiste alaline juuretulek!

M. JÄNESE SUURÄRI

TARTUS, KAUBAHOOV 9-10-11-12

KÖNETRAAT NR. 5-91
ASUT. 1899. A.

R I I G I P Ö L E V K I V I T Ö Ö S T U S

JUHATUS JA MÜÜGIBÜROO
Tallinn, Valli tän. 4.

Telegr. address: „Peapõlevkivi“.
Telefonid: 450-85 ja 450-62.

KAEVANDUSED, ÕLI JA
BENSIINIVABRIKUD:

Kohtla-Järvel ja Kukrusel.

Õliladu: Tallinna sadamas, tel.
309-07. Bensiinijaamad:
Tallinnas, Kohtla-Järvel.

PANGA ARVED:

Eesti Pank-Tallinn
Krediit Pank-Tallinn
Tallinna Linnapank-Tallinn
Põllum. Keskpank-Tallinn
Posti jooksev arve nr. 296.

Riigi põlevkivitööstuse saadused:

PÖLEVKIVI kütteks; TOORÕLI; KÜTTEÕLI; BENSIIN; MOOTORPETROOLEUM; MOOTORNAFTA; DIISELNAFTA; RASKED ÕLID; BITUUMEN (Estobitumen) ja ASFALTEMULSION teede tegemiseks, katusepavabrikutele ja isolatsioonitöödeks; MAANTEEÕLI teede tolmü sidumiseks; IMMUTUSAINED „FENOLAAT“, „ESTOKARBOLINEUM“ ja IMMUTUS-ÕLID puu konserveerimiseks; VILJAPUU-KARBOLINEUM viljapuude pritsimiseks; putukamürk „PUTTOX“; KATUSELAKK (katusetõrv); RAUALAKK (asfalt-lakk) ja ASFALT-MASTIKS.

Suures valikus

S O O D S A T E H I N D A D E G A

moe-, pudu-, trikoo- ja

pesukaupu

Käsitöötarbeid, D M C

ja villaseid lõngu

JOH. & R. RAUDSEPP

KÜÜNI TÄN. 5

TELEFON 1-43